

SZEGEDI

A Szegedi Tudományegyetem hetilapja

LV. évfolyam, 10. szám – 2007. május 7.

A SPORT ÉS A HÁROM MAJOM

Beszélgetés Szabó Józseffel

Szabó József szerint országunk gazdasága nem bír el tucatnyi profitorientált sportágat. Fotó: Segesvári Csaba

A sport helyzetének tisztázása egyre égetőbb feladat országunkban. Legutóbb az országos sportnapilap indított vitafórumot az utolsó oldalán, ahol Magyarország mozgáskultúrájában érintett szakemberek osztják meg gondolataikat az olvasókkal. A magyar sport helyzetéről Szabó József főiskolai docenssel, a Szegedi Tudományegyetem Sportközpontjának vezetőjével beszélgettünk.

– Valóban létezik sportkrízis?
– Két oldalról közelíteném meg a sport fogalmát. Egyrészt beszélhetünk szórakoztató, piac-

orientált, a média által is kiemelten kezelt élsportról, másrészt a mindenki által elérhető, úgy mond tömegsportról. És ami mindezt megelőzi, tőlük különböző, mégis a fogalomhoz rokonítható: az iskolai testnevelés. Minden területnek más-más szerepe van. Az élsport szórakoztat. Cirkusz. Az átlagember számára egészségmegőrző szerepe nem sok. Legfeljebb olyan kikapcsolódás, élmény, amiért fizetünk. A tömegsport ezzel szemben fizikai rekreáció, amelynek valamilyen formája bárki számára elsajátítható, művelhető. Az iskolai testnevelés pedig a gyermeket, a fel-

növekvő generációt készíti fel, hogy testi-szellemi fejlődése során elsajátítsa azokat a mozgásformákat, amelyeket egy egészséges társadalomban nem nélkülözhet, mint például az alap-állóképesség vagy a mozgáskoordináció.

– Kinek és hol kell rendet tenni?

– A politikai vezetésnek lenne a feladata, hogy megfogalmazzon egy egységes koncepciót az állampolgárok mozgáskultúráját illetően. Döntsünk, mi legyen a magyar állam sportfilozófiája. El kell végre határozni, hogy a kormányzat létre akar-e hozni olyan

intézményeket, irodákat, melyeknek az a feladata, hogy a tömegsportból, az utánpótlás-nevelő egyesületekből kiemelje a tehetségeket, és beépítse az élsportba, növelve az országos bajnokságok színvonalát, és a színvonal növekedésből később a világversenyeken, a válogatottak szerepléséből profitáljon – öregbítve országunk hírnevét (hasonló metodikával, mint a futballakadémiák). Viszont ha úgy határoz, hogy erre nincs szüksége, sem megfelelő anyagi háttérre, akkor ne tegye, vagy tegye másként. Investáljon többet a tömegsportba.

folytatás a 3. oldalon

A TIK KÉTMILLIOMODIK LÁTOGATÓJA

Mader Béla és Szabó Gábor gratulál Godó Zoltánnak. Fotó: S. Cs.

Kétmilliomodik látogatóját köszöntötte Godó Zoltán második éves műszaki informatikus hallgató személyében a SZTE József Attila Tanulmányi és Információs Központja csüörtökön.

A bordányi születésű hallgató, ahogy a központ látogatóinak csaknem fele, hetente három-négyszer is igénybe veszi a TIK

szolgáltatásait, általában tanulni szokott itt. Godó Zoltánnak jól indult a napja, hiszen a rektori kézfogáson kívül egy Xbox 360 játékkonzolt, az egyetemi könyvtártól két kötetet, a Hallgatói Szolgáltatói Irodától, az EHÖK-től és az Universitas Szeged Kht.-tól 10-10 ezer forintos vásárlási utalványt kapott.

folytatás a 3. oldalon

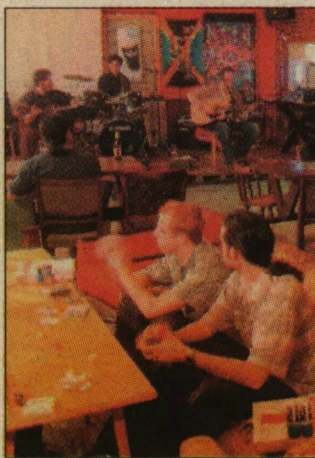
HA CSEND CSENDÜL

Felolvasóestek a galériában

A Szegedi Egyetem irodalmi rovatának vezetője, Petró János és fiatal kollégánk, Németh Tímea 2005 decemberének egyik estéjén – miután közös koncertélményeiken végigszánkáztak – úgy döntöttek, ők is belevágnak valamilyen kulturális program szervezésébe.

És a Jóisten elküldte követét. Tóth István, a SZÖFCE (Szegedi Főlsővárosiak Civil Egyesülete) vezetője – aki Krisna-hívőként komoly transzcendens antennákkal rendelkezik – már régen szeretne volna elérni az egyetemi ifjúságot. A „guru” épp vajúadás közepette érkezett, s bábáskodásával 2006 januárjában a Belvárosi mozi galériatermében – amelyet a SZÖFCE üzemeltet – megszületett a Szegedi Egyetem első felolvasóestje.

A Szegedi Tudományegyetem hetilapja legutóbbi irodalmi ösz-

zejövetelét – ami a szerencsés tizenharmadik sorszámat kapta – április 25-én tartotta. Az est vendége Babiczky Tibor költő volt. És az érdekes beszélgetés után koncertre (képünkön) invitáltuk a hallgatóságot. A Garabonciásban jazz-rock és blues hangjai csendültek a szerdai éjszakán. Élménybeszámolóink a II. oldalon.

A FRÖCCS

Szombaton, a ballagás napjának estéjén dörgött és villámlott, az udvarunkban a fák lombjainak hangja épp olyan volt, mint gyerekkoromban a mórakalmi Piac tér fáinak. Az iskola épületében laktunk, kicsi terasz egészítette ki a szolgálati lakást. Ha esett, ide ültem ki, egy szél- és esővédett zugba, onnan hallgattam a fákat. Volt ebben borzongás, melankólia és harmónia utáni vágy.

A régi piactéren kőasztalokról árulták a gazdasszonyok a tejterméket: ragyogó tejjölt, vastag túrót és jó szagú tejet. Ha esett, a teraszról mindig hallani lehetett, hogyan koppan egy-egy kisebb faág ezeken a kőasztalokon. Piaci időben szép sorban, fegyelmezetten árultak az emberek, holott csak a tejeseknek jutott kőasztal, a többiek a földre rakták le a portékát. Édesanyám mindenkihez szólt egy-két szót, úgy illet. Megdicsérte a tyúkot, rákérdezett a tojás árára, beszélgetett a derékfájdító krumpliszedésről.

Alkudni is kellett. Rá is szóltak a városi emberre, ha elfogadta az árat: milyen piacozó az, aki nem akar faragni az árból? „Hogyé mongya?” – cseng vissza a fülemben, mint a tér fáinak az erek mélyéig hatoló hangja.

Szombat este a gyerekkoromat hozta vissza a vihar, egészen belekámpecsorodott a szívem.

Amit itt eddig írtam, irodalomféle. Elbeszéléshez, novellához kevés, publicisztikához túlsordulóan sok. Van benne történet, van benne érzelem is, talán ilyen a tárca. Azért írok róla, mert nagy baj történt Szegeden: a város napilapja, amely megalakulása, 1910. május 22. óta rendszeresen, a legutóbbi 43 évben pedig naponta közölt tárcát, immár nem ad helyet ennek a műfajnak.

Szolnoki vendégeink voltak szombaton, olvasott emberek, akik számára Szeged a kultúrváros szó szinonimája. Meglátták a Délmagyart, kézbe vették fiatalabb éveik megszokott újságját, és keresni kezdték a tárcát. „Pedig a Délmagyarban mindig az volt a jó, hogy áradt belőle a levegő” – mondta egyikük.

A dolog, mint talán minden más, a túlélésről szól. Ha nem éli túl, emlékmű lesz, vagy emlék, esetleg csak lék. Ha túléli, akkor közöttünk élő valami, talapzatára nem illő szobor, múmia, csodabogár, nehezen megfeythető metaforája a létnek, vagy csak maga a hétköznapi. Egy fodrász is tud hiányozni, a pecás is a szomszéd stégről, hát még egy napi kapcsolat.

Tárcát lehet írni egy behavazott karóráról, egy elromlott ablaktörőről, egy visszahajított pontyról, vagy egy szomorú, gátlásos spicli-ről, aki mindig olyan nőket szeret, akik szóba sem állnak vele, s mindig olyan urakat tisztel, akikről jelentéseket körmöl.

A tárcairodalom a publicisztikus látásmód nagyobb dioptriája: a rövidlátónak pontosít, az ép szeműnek józanul túloz. Tárcairodalom nélkül nincs irodalom, élversenyző nincs a selejtező körben kiesettek nélkül, egy város szellemi elitje dimenzióit veszíti el a tisztas második, a szorgos harmadik és a borzasztó negyedik vonal nélkül.

Aki bezárja a tárcát, az börtönbe csukja az udvarlást, az álmodozást, az ultit, a napozást, és mindezeket megfeyelve betiltja a fröccsöt. Leirom még egyszer, hátha jobban fáj: Szegeden 2007. május 3-án betiltották a fröccsöt.

Szini Gyula e régimódi tárcairodalom kapcsán írta: „A legtöbb ember csak hatvanéves korában érik meg a szerelemre, amikor már késő.”

Nos, a Délmagyarország immár 97 éves, de döntéshozói éretlen gyerekek. Betiltották, eltörölték a tárcát.

Pedig a tárca igénytelen. Vaságyon alszik, és harmadosztályon utazik akkor is, amikor már csak két osztály létezik. A tárca elfogadja a száraz pogácsát, szó nélkül nyúl a ferges almáért is, legfolyjebb elveszi a bicskát, és kivágja a vállallhatatlan részt. A tárca nem csinos, de illendően öltözik. A tárca nem sértődős, néha komikusan jelenik meg, holott maga gyakran nem mond semmi komikusát. Kuncogva szalonházik; eltűnődik egy árokpárt fölött, és a pocsolójában egészen pontosan nyomon követi a felhők vonulását.

A tárca az irodalom nevű tö cseppje, a művészet nevű medve szőre, a megszólalás nevű bor tükre. Magyarországon közel másfél száz éve az újságírás legszebb hite.

A tárcairó mindig realista volt, s mindig bolondozott. Mivel a tárcavolt a műfajok udvari bolondja.

A tárca írott társalgás, amolyan monológféle párbeszéd, amiben a szerző úgy beszélget olvasójával, hogy utóbbi legfolyjebb kérdezhet, de inkább bólogat.

A tárca magyar és francia (feuilleton) műfaj: itt találkozik a két legnagyobb európai konyha és a két legszeleesebb választékot nyújtó borászat. Nincsenek véletlenek.

Szeged napilapja az olvasóra hivatkozva bezárja a konyhát, kivágja a szőlőtökét, megszünteti az ízt. Emberek, nincs többé nádas, stég, kocsmapult, kötény, és nincs ropogásra vasalt abrosz sem.

De ugyanott állnak a piactér fái.

o Dlusztus Imre

A HÉTEN TÖRTÉNT

BARÁTI TALÁLKOZÓRA HÍVTA ÖSZTÖNDÍJAS EGYETEMI ÉS FŐISKOLAI HALLGATÓIT április 27-én a Reinhold és Carmen Würth Alapítvány. Az alapítvány 1992-ben alapított tanulmányi díjat a hátrányos helyzetben lévő, tehetséges fiatalok anyagi támogatására. Az ösztöndíjban, amelynek összege tíz hónapon keresztül havi 30 ezer forint, jelenleg a Magyar Képzőművészeti Egyetem, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, a Pécsi Tudományegyetem és a Budapesti Műszaki Főiskola két-két hallgatója részesül. Az ösztöndíjas hallgatók beszámoltak arról, hogyan haladnak tanulmányaikkal, milyen terveik vannak, mire fordítják a támogatást.

HUSZADIK ALKALOMMAL RENDEZETT ORSZÁGOS HELYESÍRÁSI VERSENYT a tudományegyetemek, a tanárképző és a tanítóképző főiskolák legjobb helyesíróinak részvételével az Eszterházy Károly Főiskola Magyar Nyelvészeti Tanszéke Egerben, április 28-29-én. A *Nagy József Béla*ról elnevezett vetélkedés döntőjén 23 tanárképző intézmény egy-egy hallgatója képviselte iskoláját, a versenyfeladatokat *Kardos Tamás* tudományos munkatárs, az MTA szakembere állította össze. Az első helyezett *Ludányi Zsófia* (ELTE) lett, a második helyen Juhász Péter (EKF), a harmadikon pedig *Hasap Klára* (PPKE) végzett.

IDÉN IS MEGÜNNEPELTE NÉVADÓJA, LUXEMBURGI ZSIGMOND NÉVNAPJÁT május 2-án a Zsigmond Király Főiskola. Az egész napos programokban a tanárok és diákok is részt vettek közösen, azzal a céllal, hogy erősítsék az intézményen belüli összetartozást. A szórakoztató programokban a csocsóbajnokság mellett filmvetítés, teázás, hennafestés, társas játékozás, focimeccs és lábszépességverseny is szerepelt, ahol kiválasztották a legizmosabbat, a legszörösebbet és a legformásabbat. A tudományos program keretében belül pedig bemutatkoztak az OTDK-nyertesek, hogy fokozzák a hallgatók kutatási kedvét.

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI PIKNIKET SZERVEZETT a Budapesti Corvinus Egyetem Társadalomtudományi Karának és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Karának Hallgatói Önkormányzata május 3-án és 4-én. A rendezvényt idén először, hagyományteremtő szándékkal rendezték meg azzal a céllal, hogy a társadalomtudományok legkülönbözőbb területeiről érkező vendégek segítségével előadások, pódiumbeszélgetések keretein belül izgalmas, szakmai diskurzus valósuljon meg a hallgatók és már a szakmában lévők között. A két karon található összes szak képviseltette magát a pikniken, kiterítette egy képzeletbeli asztalra szemléletét, tudását, amelyből az érdeklődők kedvükre szemezgethettek.

AZ ALKALMAZOTT NYELVÉSZET ÉS NYELVOKTATÁS SZAKMAI MŰHELYE címmel német nyelvű szakmai napot rendezett a Nyugat-Magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar május 3-án. A műhelymunkarendszerben szervezett program keretében új nyelvoktatási módszereket és eljárásokat, továbbá nemzetközi projektekben kidolgozott oktatási anyagokat ismerhettek meg az érdeklődők.

MÁJUS 2-ÁN ÚTNAK INDULT A ROMÁNIAI ORSZÁGOS MAGYAR DIÁKSZÖVETSÉG által szervezett kéthetes egyetemi felvételi tájékoztató. A körút első állomása Temesvár volt, ezenkívül Arad, Nagyvárad, Nagykároly, Szatmárnémeti, Nagybánya, Zilah, Kolozsvár, Nagyenyed, Marosvásárhely, Gyergyószentmiklós, Székelyudvarhely, Székelykeresztúr, Csíkszereda, Sepsiszentgyörgy, Kézdivásárhely, Barót és Brassó állomásokon tartanak tájékoztatót az egyetemi oktatással kapcsolatos információkról. Az Egyetemi Kalauz 2007 című kiadványt is terjesztik a szervezők, ami a magyar tannyelvű magán-, egyházi és alapítványi felsőoktatási intézményekről, a magyar karokkal, szakokkal is rendelkező állami egyetemekről, valamint a román tannyelvű állami egyetemekről nyújt széles körű tájékoztatást.

SPORTTUDOMÁNYI KONFERENCIÁT rendeztek a Debreceni Egyetem főiskolai karán Nyíregyházán május 3-án. A Népegészségügy és sportoló nemzet címet viselő eseményre, melyet a konferencián belül rendeztek meg, ellátogatott *Elbert Gábor* sportállamtitkár is. A program *Kovács László* akadémikus köszöntőjével kezdődött, aztán három fő témakör előadásai következtek: a régió népegészségügyi helyzete, az egészséges társadalom témaköre, majd a sport és társadalom szolgáltatásban tematikájú előadások kerültek terítékre.

A Szegedi Tudományegyetem hetilapja

SZEGEDI EGYETEM

Főszerkesztő: Dlusztus Imre. Szerkesztő: Pintér M. Lajos.

Szerkesztőség: Arany Mihály, Dlusztus T. Imre, Dobó Csaba, Dunai Tamás, Hauptmann Tamás, Németh Attila Gergő, Németh Ágnes Lilla, Petró János, Petró Julianna, Pölös Zsófia, Szekeres Nikolett, Tóth Katalin, Turi Tímea, Varga Anna, Vörös Csaba.

Szerkesztőség: 6720 Szeged, Dugonics tér 13., I. em.
Telefon: (62) 546-778, (62) 546-779. **E-mail:** szegyszerk@vnet.hu.

Kiadja a Szegedi Tudományegyetem – 6720 Szeged, Dugonics tér 13.
Felelős kiadó: Szabó Gábor rektor.
ISSN 0230-791X

Tipográfia: orio. **Nyomda:** a Lapcom Kft. nyomdája, Szeged.

Terjeszti a Studio X Bt., Szeged.

ÚJ OTTHONOK

Gondolatok az egyetemi nagyberuházásokról

Az újszegedi biológiai épület március 16-án készült el. Fotó: Segesvári Csaba

305 millió forint referenciakedvezményt adott, így ajánlata a szűken finanszírozható tartományba esett. „Ekkor már tudtuk, hogy nem lesz könnyű a beruházás menete, mert ilyen 'alulvállalásnál' a kivitelező igyekszik minden eszközzel csökkenteni a költségeit, míg nekünk az a feladatunk, hogy megköveteljük a szerződés szerinti teljesítést. A helyzetet tovább bonyolította, hogy a munkák menete közben változtak a beköltözendő egységek, így jelentős átszervezést kellett elvégezni, ami végül tervezőváltáshoz is vezetett” – emlékezett vissza a szakember.

A TTK Varga Csaba docenst bízta meg a beruházás koordinálásával, aki jól átlátta a feladatot, nagy igyekezettel próbált tökéleteset alkotni, érezte és látta a lehetőségeket, és remek munkakapcsolatot alakított ki a műszakkal és a kivitelezővel. Így a végére minden megoldódott, és Rovó István úgy érzi, közösen a lehetőségekhez képest kihozták a beruházásból a maximumot.

A biológiai épületet Szabó László (DOB 60 Kft., Bp.) és Varga László (DUNA-TISZA Ingatlan Fejlesztő Kft. Szeged) tervezte. Az 1,3 milliárdos – 2005. októberében kezdődött – beruházás kivitelezője a Baucont Zrt. volt. A március 16-án elkészült épület nettó szintterülete 4.540 m² (a bruttó szintterület 6.778 m²). A földszinten és az első három szinten hallgatói laborok, előkészítők, számítógépteremek, szemináriumi szobák, laboratóriumok, oktatói szobák és mindezeket kiszolgáló raktárak vannak. A negyedik szinten a gépészeti terek, az „E” szárnyban pedig többek között egy 62 fős szemináriumi terem, egy 256 fős nagy előadó és az átrium található.

Közgáz

„A GTK számára új otthont adó Kálvária sugárúti épület felújítása elég problémásan indult. Először az egyetem számára a legkedvezőbb ajánlatot adó tervező kiválasztását *Koczor György* építész szerzői jogaira hivatkozva megvétózta. Így a gyors és biztos előrehaladás érdekében az a döntés született, hogy őt bízzuk meg az épület tervezésével. A nyilvános közbeszerzési eljárás eredményét megtámadta két vesztés cég, de a közbeszerzési döntőbizottság helyben hagyta az egyetem döntését, így késéssel ugyan, de elindulhatott az épület felújítása. A feltá-

SOLVO

Az új biológiai épület legfelső szintjére költözik a közép-európai régió meghatározó biotechnológiai cége, a Solvo. A mintegy ezer négyzetméteren főként laboratóriumok működnek, s itt dolgozik majd a cég mintegy félszáz szegedi alkalmazottja.

Az egyetem és a biotechnológiai vállalkozás együttműködése hosszú évekre nyúlik vissza, jelenleg fél tucat közös pályázat fut, az SZTE ebből származó bevétele meghaladja a félmilliárd forintot – mondta ifj. Duda Ernő vezérigazgató. A cég több mint tíz egyetemi kutatócsoporttal dolgozik együtt, alaputatásból származó eredményeket „termékesít” és visz piacra, így kényszerfok lépés az összeköltözés – tette hozzá. A vállalkozás az elmúlt években 16 új szabadalmat jegyzett be, és 52 terméket vezetett be a piacra, elsősorban gyógyszerkutatásban használt reagenseket. A Solvo termékeit és szolgáltatásait a világ húsz vezető gyógyszergyára mind használja. Ezek az eredmények ifj. Duda Ernő szerint többek között annak köszönhető, hogy a munka jelentős részét egyetemi laborokkal karöltve végzik. A kutatás mellett a vállalkozás és munkatársai az oktatásból is kiveszik a részüket, hallgatók, doktoranduszok már jelenleg is dolgoznak a Solvónál, ez a kapcsolat is erősödni fog az összeköltözéssel. Számos olyan műszer is az egyetemi épületbe kerül, melyekkel jelenleg a biológus tanszék nem rendelkeznek – közölte a szakember. A Solvo és az egyetem kapcsolata nem csak a tudomány területére korlátozódik, hiszen a cég főszponzora az SZTE férfikosárlabda-csapatának is. A Solvo számtalan hazai és külföldi elismerés mellett 2005-ben elnyerte a Magyar Innovációs Nagydíjat, tavaly pedig az Év Vállalata díjat. A vezérigazgató a közelmúltban a sajtóban szegedi biotechnológiai vállalkozásokkal, köztük a Solvóval kapcsolatban megjelent íráskor kapcsán elmondta, a jogi eljárásokat a Solvo – és több más, a cikkben érintett személy és szervezet – elindította.

rások után pedig kiderült, hogy további statikai vizsgálatok, és ennek eredményeként a földem megerősítése szükséges” – emlékezett a dőcögős kezdésre Rovó István.

„Innen kezdve töretlenül haladtunk előre, és bizvást mondhatom, hogy a kemény, küzdelmes munka nagyon szép eredményt szült. A tervező mindent megtett, hogy gyönyörű, az épületnek régi rangjához illő megjelenítést adjon. A kivitelező néha kicsit neheztelve az újabb és újabb 'esztétikai csodák' miatt, de minden szakmai tudását latba vetve, nagyon szépen megvalósította a tervezői álmokat. Mindent egybevetve nagyon eredményes csapattal dolgoztunk” – mondta a főigazgató-helyettes. Rovó István szerint Majó Zoltán fejlesztési igazgató, aki a GTK részéről koordinálta az építkezést, már nagy „szakmai” rutinnal rendelkezik, hisz a TIK építése közben sok tapasztalatot szerzett. Nagy erélyvel, de kellő megfontoltsággal és realitásérzékkel képviselte a kar érdekeit.

A GTK új épületét a *Biharvári Lajos* vezette szegedi Lépték Kft. készítette. A 2.262 m²-es, 464 millió forintba kerülő felújítás, átépítés 2006. márciusában kezdődött, a műszaki átadás pedig 2007. április 25-én volt. Az épület földszintjén a recepció, a hallgatói ügyintézés, az oktatásszervezés, másoló és a büfé kap helyet. Az első emeleten oktatási helyiségek, szerverszoba, a másodikon pedig a dékáni hivatal lesz. Egy szinttel följebb a tanzéki helyiségeket, tárgyalót, intézetvezetői irodákat, titkárságot és tréningteremt alakítottak ki. A tetőtérben pedig tanzéki és gépészeti helyiségek vannak. A „kába-kőnek” elnevezett udvari épületben egy multimédiás terem és egy nyitott olvasóhelyiséget hoztak létre.

Az egyetem a HEFOP pályázatán a közgazdasági kooperációs tér átalakításhoz, bővítéséhez mintegy 100 millió, a biológiai épület építéséhez pedig mintegy félmilliárd forintot nyert.

Rovó István elmondta, „két küzdelmes, de igen eredményes beruházáson vagyunk túl, folyik a műszaki átadás és a használatbavételi engedélyek beszerzése. Reméljük, hogy hamarosan hasonló nagyságú és szépségű munkák eredményeként tovább tudjuk egyetemünket szépíteni, jobbítani és mind jobb feltételt tudunk biztosítani az épületben dolgozóknak”.

F. J.

A SPORT ÉS A HÁROM MAJOM

folytatás az 1. oldalról

Csak határozzon már végre! Mert a jelen helyzet tarthatatlan.

– Minden út az Országházba vezet?

– Az államot két dolog kötelezi: az iskolai sport és a lakosság rekreációs feltételeinek a megteremtése. Létesítmények építése és azok fenntartása elkerülhetetlen, szükségszerű. Erre pénzt kell áldozni. Ha e feltételek adóttak, nagyobb választása van az embereknek mozogni. Az optimális sportinfrastruktúrán felnevelgett generáció mozgáshoz való viszonya egészen más lesz.

Ami pedig a piacorientált versenysportoknál szükségszerű, meg kell nézni, melyik az a néhány sportág, amit érdemes piaci alapon működtetni. Kis ország vagyunk, nem bírnak el tengerenyi szakosztályt, amik csak azért állnak még ingatag lábaikon, hogy tucatnyi munkahelyet – elnökök, titkárok, főállású edzők, profi sportolók – fenntartsanak. Ha egy magáncég ezt mégis vállallja, ám legyen, szíve joga, de egy önkormányzatnak vagy magának az államnak nem feladata finanszírozni az élsportot. El kell fogadni, hogy az országunk gazdasága nem bír el tucatnyi profitorientált sportágat. Ez kiemelten igaz a csapatsportokra, főleg a labdarúgásra. Az élsport piaci alapon tartsa el magát, amelyik sportág erre nem képes, váljon tömegsporttá. Még egyszer: az állam elsődleges feladata az iskolai és a tömegsport támogatása, fejlesztése.

– Szükség lenne rá, hiszen a nemzetközi felmérések alapján nem büszkélkedhetünk a tömegsport területén sem.

– Szkeptikus vagyok ezekkel a felmérésekkel kapcsolatban. Ami biztos, hogy az igazolt sportolók száma csökkent. Viszont meg merem kockáztatni, hogy az egyetemisták közel hatvan százaléka mozog. Tény, hogy olyan nagyon elfáradni nem szeretnek. Lejönnek asztaliteniszezni, focizni, viszont nem szakad róluk a víz. De nem is kell. Hiszen az egészségmegőrzésben már ezek az apróbb lépések is jelentősek. Járjon gyalog, biciklizzen, menjen fürdőbe, szaunázzon!

– Térjünk vissza a hanyatlás, vagy finomabban fogalmazva, a visszalépés „első mozgatójához”!

– A rendszerváltás időszaka, és annak folyamata. A politikai rendszerváltás megtörtént. A gazdasági rendszerváltás folyamatban van. De hogy a fejekben is mindez átfomálódjon, ahhoz

Szabó József

főiskolai docens, az SZTE Sportközpontjának vezetője 1947-ben született. A Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán 1969-ben szerzett diplomát testnevelés-biológia szakon, a Testnevelési Egyetemen 1976-ban középiskolai tanári testnevelés területén. 1989-ben kézilabda-szakedzői oklevelet kapott. Általános iskolai tanár 1969-től Szegeden, a Madách Imre Általános Iskolában. 1975-től a JGYTF Testnevelési Tanszékén tanársegéd, 1979-től adjunktus, majd 1990-től docens. 1993-tól a József Attila Tudományegyetem Testnevelési Tanszékének vezetője, 2003-tól az SZTE Sportközpontjának vezetője.

Fotó: Segesvári Csaba

egy emberöltő kell. Az ország szellemi elitjének nagy része valamilyen módon az átkos korszak örököse. Sok esetben képtelen még demokrata módon gondolkodni, ahogy ez tőlünk nyugatabbra már évszázadok óta természetes. Nem tanulta meg. Vagyis most ül az iskolapadban.

Legtöbb esetben az a jellemző, hogy a fizetést adó székben ülők a pozíciójukat féltik. Elsősorban ez a félelem motiválja őket. Leadni a kötelezőt, nem konfrontálódni, szót fogadni – adott esetben még etikai kérdőjelek erejében is –, hogy a kenyéradó státusz megmaradjon. Mintha mindegyik irodában ott díszelgne a három majom szobra.

A sport pedig tipikusan az a terület, ahol ez a hivatalfilozófia a legszembetűnőbb. Ezért lehetne az a megoldás, hogy anyagilag független embereket állítanának azokba a pozíciókba, ahol a legfontosabb döntéseket hozzák, felügyelik, és a pénzek áramlását koordinálják. Olyan vezetők kellenek, akik nem a haszonszerzés miatt kötődnek a poszthoz, hanem egyéb, érzelmi szálak függésében, mint például az elhivatottság, büszkeség stb.

– Szóval a fejekben megkövült múlt hátráltatja a sportkultúra felemelkedését?

– Lényegében igen. A rendszerváltás után ugyanazok az emberek maradtak a szövetségek,

egyesületek élén, ami nem feltétlen baj, csakhogy a gondolkodás nem változott. Várták az állami támogatást, ami rohamosan csökkent. Változtatni kellett volna a várakozó, kényelmes helyzetén.

Mekkora botrány kerekedett például, mikor a Vasast vagy a Honvédot a megszűnés fenyegette. És hol vannak most ezek a klubok? Az első osztályban. Holott nem hiszem, hogy olyan piaci fordulatot vett a sorsuk, ami miatt elkezdett az egyesület mérhetetlen nagy hasznot termelni. Na most a túlélők hogyan menekülhettek meg a csődtől? Az állam segített. Kedvező banki hitel állami garanciával, holott tisztában volt mindenki vele, hogy soha nem fizetik vissza. Ezt egyetlen más országban sem lehetne megcsinálni. És mindez még néhány évvel ezelőtől is így működött.

– De nem csak a labdarúgásban jellemző ez a helyzet.

– Nem. Viszont a színvonal-esés miatt ott a legszembetűnőbb. Másik példa: kézilabda. Nagyon sokan szeretik az ország második legjobb csapatát, a Pick Szegedet. Ha valaki azt mondja, hogy dobogós lesz, nem sokat kockáztat. De az elmúlt tíz évben nem nagyon lehet hallani, hogy a bajnoki címet borítékolják. Tisztában vannak vele, hogy a Dunántúlon van egy másik egyesület – egy szinttel feljebb. Kérdés,

hogy felállítsuk-e a nagyobb elvárást, meghozzuk a döntést, megkeressük hozzá a megfelelő apparátust, aki képes végrehajtani, vagy kényelmesen üldögélünk még egy évtizedet ezüstbe öntve.

– De ez nem elsősorban a parkettán dől el, kétszer harminc percben. A Veszprém költségvetése sok-sok millióval meghaladja a Pickét.

– Így van. A minőségi sportban is meg kell felelni az elvárásnak, ha van ilyen. Van? Kérdés: mi a cél? Megteremteni a hiányzó milliókat, vagy mivel ez nem megy, várni, hátha egyszer a parkettán is, és nem csak a foorintok. Eddig ez nem sikerült. Ha nem tudják, el kell fogadni, hogy régióknak az ország kézilabdapiacán a második helyen áll. Mint ahogy Veszprémbe az európai piachoz lehet hasonló viszonyt megfogalmazni a BL-szereplések mérlegéből. Náluk lehetne a következő lépés a „Bajnokok Ligája döntőjének a rendszeres résztvevője” cím. De ez nincs még így. És hogy mit lehet tenni Szegeden vagy akár a Dunántúlon? A magasabb minőséghez azt a szintet ismerő apparátust kell felépíteni. Csakhogy ilyenkor jön ugye az a bizonyos státuszkérdés. Ám azt tapasztalom, hogy lassan érik már a változás gyümölcse...

○ Dobó Csaba

„VIDÉK – TUDOMÁNY – ÜZLET”

Konferencia a fejlődésért

A termelők és vállalkozók kutatási központokkal való tényleges, gyakorlati kapcsolatát segítheti elő az a konferencia, melyet az SZTE MGK Takács Ferenc Képzőközpontjában tartottak a múlt héten.

Vállalkozók, szolgáltatók, minisztériumok képviselői vettek részt a rendezvényen, valamint oktatási intézményekből is érkeztek szakemberek a partnertalálkozóra, melynek egyik célja az volt, hogy ösztönözze a közös projekteket indítását a különböző piaci szereplők és az oktatási intézmények között. Bodnár Károly, az SZTE MGK megbízott dékánja sikeresnek értékelte a konferenciát, mivel valódi eszmecsere alakult ki a szekcióüléseken. A meghívott résztvevők mellett, hogy bemutatkoztak, szabadon elmondhatták, milyen területen vannak problémáik, amihez egy kutatóintézetből várhatnak például segítséget.

Szekeres Zsolt rektori megbízott is azt hangsúlyozta, hogy meg kell találni a képzőközpontok és az üzlet közti kapcsolatot. A most szerveződő regionális szaktanácsadási központok országszerte az egyetemekhez kötődnek, így az SZTE-nek is fontos szerepe lesz e téren. Szerinte a hét regionális központnak nem külön-külön kellene dolgoznia, hanem együtt gondolkodva kellene bizonyos kérdésekben állást foglalnia, hogy országos szinten is érvényesíteni tudják érdekeiket. Ezeknek a központoknak a rektori megbízott szerint az üzlet lehet a valódi motorja, mely kihajthatja az egyetemből, illetve a gazdasági életből a fejlődést és együttműködést.

○ Varga Anna

ESEMÉNYEK

„MI AZ ETIMOLÓGIA, AVAGY LÉTEZIK-E NYELVI ÖRÖKLÉSTÁN?” címmel tart előadást Nádasdy Ádám egyetemi docens (ELTE BTK Angol Nyelvészeti Tanszék) a Barangolás a nyelvészetben című előadás-sorozat keretén belül május 7-én (hétfőn) 19 órától a Móra Ferenc Kollégiumban (Közép fasor 31-33.).

SZTE-REO GRAFFITIVERSENY lesz május 9-án (szerdán) 12 órától a Dugonics téren. A rendezvény arra igyekszik felhívni a város polgárainak figyelmét, hogy a professzionális szinten művelt graffiti valójában művészet. A tavalyi nagy érdeklődésre való tekintettel idén tíz, fiatalokból álló csapat méri össze tudását. Témakörük: „az egyetem”. A verseny közben népszerű egyetemi együttesek, az eredményhirdetés után a Zagastic koncertje szórakoztatja a közönséget.

TÓTH KRISZTINA KÖLTŐVEL beszélget Turi Tímea, lapunk munkatársa a Móra-kollégium irodalmi estjeinek keretében május 9-én (szerdán) 19 órától.

„MAGYARORSZÁG FELKÉSZÜLÉSE az Európai Unió elnöki feladatának ellátására” címmel tartanak kerekasztal-beszélgetést május 10-én (csütörtökön) 15.30-tól a József Attila Tanulmányi és Információs Központ I-es előadójában (Ady tér 10.). Az eseményt a Europe Direct Szeged európai információs iroda szervezi.

FILMKLUB AZ EMLÉKPONT KONFERENCIATERMÉBEN (Hódmezővásárhely, Andrássy út 34.): május 10-én (csütörtökön) a Mansfeld című film, majd május 24-én (csütörtökön) a Miért?! Egy tragikus szerelem története című film vetítésére kerül sor. A filmek megtekintése ingyenes.

RENDHAGYÓ TÖRTÉNELEMÓRÁK a Batthyány-emlékév keretében Vásárhelyen! „Gróf Batthyány Lajos életéről és politikai pályafutásáról” május 11-én (pénteken) 12.30-tól, majd „Batthyány és a Nemzetőrség” címmel május 18-án (pénteken) 12.30-tól tart előadást Pelyach István történész (SZTE BTK) a hódmezővásárhelyi Emlékpontban.

„A SZÁMÚZOTT EGYETEM. A Ferenc József Tudományegyetem sorsa Kolozsvártól Szegedig (1919-1921)” címmel tartja könyvbemutatóját a szerző, Vincze Gábor történész május 15-én (kedden) 16 órától a hódmezővásárhelyi Emlékpontban (Hódmezővásárhely, Andrássy út 34.).

HARMATH KLÁRA FESTŐMŰVÉSZ „ablakok” című akvarell- és pannellképei kiállításának megnyitóját tartják május 18-án (pénteken) 16.30-tól az Alsóvárosi Kultúrházban (Rákóczi u. 1.). A kiállítást megnyitja: Liskai Tamás segédlelkész. Fellép: Kadocsa Mária gitár szakos növendék. A kiállítás május 29-ig hétköznap 10-től 17 óráig tekinthető meg.

„A SOKSZÍNŰSÉGÉRT. A DISZKRIMINÁCIÓ ELLEN”. Az Európai Bizottság által szervezett, 19 országot érintő kamionturné május 30-án (szerdán) érkezik Szegedre, a Széchenyi térre. A mozgó információs platform célja, hogy az embereket tájékoztassa az egyenlő bánásmóddhoz való jogokról, és népszerűsítse az esélyegyenlőség 2007-es európai évét. Ez a mozgó páneurópai esemény lehetőséget teremt arra, hogy a résztvevők rendkívül szenzitív és interaktív, valamint játékos módon megismerkedjenek a diszkriminációval, a hátrányos helyzetűek mindennapi nehézségeivel. A rendezvény 13 órakor kezdődik, a programot 19 órától az egyetem közkedvelt zenekarainak koncertje zárja.

MEN2 (MIDIEVAL NOMADS) címmel rendez nemzetközi konferenciát az SZTE BTK Középkori Egyetemes Történeti Tanszéke és Régészeti Tanszéke a jászberényi Jász Múzeummal karöltve. A május 24-25-én Jászberényben zajló konferencia irányadó témája – a Jászágóhoz kötődően – az alán nép lesz, mely témában számos, nemzetközileg elismert magyar, német és orosz kutató tart előadást.

A TIK KÉTMILLIOMODIK LÁTOGATÓJA

folytatás az 1. oldalról

Szabó Gábor rektor az eseményen elmondta, az Egyetemi Könyvtárnak, a kongresszusi központnak és a hallgatói szolgáltató egységeknek otthont adó TIK az SZTE egyik legjobb márkájává, az egyetem hírnevének hordozójává vált. Nem véletlen, hogy a 2004. decemberi nyitás óta naponta 3-5 ezren látogatják, hisz európai színvonalon szolgálja ki az érkezőket. Az itt dolgozók pedig az egyetem egyik legjobb teljesítményt felmutató csapata.

Az egyetem igen komoly anyagi áldozatot hoz azért, hogy a központ fenntartása zökkenőmentes legyen. A TIK 2004. decemberi átadásakor az SZTE bízott abban,

hogy – ahogy az más beruházások esetében történt – a működtetéshez a fenntartó minisztérium hozzájárul, ez azonban nem így történt – tudatta a professzor.

Április végén egy nagy mintavételű felmérés készült, a TIK több mint hétszáz látogatóját kérdezték meg arról, milyennek értékelik a központ szolgáltatásait, mi az, amit jónak tartanak, s hol kellene változtatni. A megkérdezettek 44 százaléka ötöst adott a TIK-nek, csaknem fele négyest, csupán 6 százalék középest, elégtelen osztályzat pedig egyáltalán nem született. A felhasználók 38 százaléka naponta, 46 százaléka pedig hetente többször is ellátogat az Ady térre. A felmérés résztvevői a fel-

KONFERENCIÁK

A TIK 2005-ben 250, tavaly 270 rendezvénynek adott otthont a húsz-harminc fős könyvbemutatótól kezdve a 1.500 résztvevős konferenciáig, ezek fele-fele arányban egyetemi, illetve külső szervezésűek voltak. A legnagyobb a Magyar Gasztroenterológiai Konferencia hatnapos tanácskozása volt 2006 júniusában. Nemzetközi konferenciákat is tartottak a TIK-ben, ezek szervezését azonban hátráltatja, hogy kevés a minőségi szálláshely Szegeden – mondta Erdélyi Evelyn, a Kongresszusi Központ vezetője.

szereltséget, a tisztaságot, a kényelmet, modernitást, valamint a multifunkcionalitást említették mint a központ legfontosabb pozitív tulajdonsága. A központ dolgozóinak munkájára, a kiszolgálás színvonalára a megkérdezettek átlagban 4,2-4,4-es osztályzatot adtak – ismertette a kutatás részleteit Majó Zoltán, az SZTE fejlesztési igazgatója.

Mint a szakember elmondta, a felmérés során természetesen felmerültek olyan kérdések is, melyekkel bizonyos csoportok elégedetlenek – például vannak, akik idegenkednek a csomagmegőrző használatától – ezeken igyekeznek javítani.

○ Franck János

IN MEMORIAM BAKONYI GÉZA

(1950–2007)

2007 nagyszombatján csodálatos türelemmel és hősiességgel viselt hosszú és súlyos betegség következtében meghalt Bakonyi Géza, az Egyetemi Könyvtár főigazgató-helyettese, az SZTE Bölcsészkarának tanszékvezető egyetemi docense.

A JATE Bölcsészkarán magyar-olasz szakot végez, érdeklődése határozottan az olasz irodalom iránt mutatkozik meg. Az egyetem olasz tanszékén szeretne kezdeni, ám mégis az Egyetemi Könyvtárban kap alkalmazást. Miközben változatlanul szerelme marad az olasz világ, a könyvtárat a nyolcvanas évek közepétől egyre erőteljesebben foglalkoztató, új könyvtári filozófia kialakítására is alkalmas lehetőség – a könyvtári informatika első komolyabb jeleinek felbukkánása – igen nagy hatással van rá. A számítógép, az informatika megjelenésével mintha a könyvtári munka igazi értelmét találta volna meg. Változatlan az italianisztika iránti kötődése, 1991-ben olasz irodalomtörténetből védi meg kandidátusi értekezését. A megszerzett tudást másoknak is átadhatja: a kilencvenes évek közepén és végén az olasz tanszék tanszékvezető-helyettese, majd megbízott vezetője lesz. 1999-ben megkezdheti egyetemi tanszéki könyvtártudományi oktatói munkásságát.

1992-től az Egyetemi Könyvtár osztályvezetőjeként, majd 1998-tól főigazgató-helyetteseként automatizálási elképzeléseit az egész könyvtárra vonatkozóan is átgondolhatja. Tagja számos szakértői csapatnak, számos országos projektnek. Megszületnek könyvei, köztük a Korongba zárt gondolatok, a Navigáció a hálózaton, megírja egyetemi jegyzeteit, így a Könyvtári integrált rendszerekről szólót. A kilencvenes évek közepétől szaporodnak meg tanulmányai, amelyek között ott vannak az olasz vonatkozásúak is. Könyvtár-informatikai művek sora születik meg tollából. Hazai és nemzetközi konferenciák sokaságán tart előadást magyar, olasz, angol nyelven. Szívós munkásságának köszönhetően az addigi bölcsészkarai speciális könyvtárosképzés átalakulhat általános könyvtárosképzéssé.

A létrejött Könyvtártudományi Tanszék egyetemi docensi rangú vezetőjeként rövid idő alatt olyan képzést valósít meg, amely a modern kor új szemléletű könyvtárai számára országosan elismert felkészültségű ifjú könyvtárosokat képez, akik már közel annyira informatikusok is, mint könyvtárosok.

Pályájának utolsó tizenöt éve hatalmas szellemi teljesítményt jelent, és jelentős, legtöbb esetben országos kihatású eredményeket mutat fel. A könyvtártudomány és informatika, illetve számos más tudományterület irányító, meghatározó bizottságaiba kéri fel munkálkodásra. Mindemellett teljes energiával dolgozik az Egyetemi Könyvtárban, 1996 óta igazgatóhelyettesként, majd 1998 óta informatikai, és 2003 óta általános főigazgató-helyettesként.

Bakonyi Géza nem adminisztrálta, hanem adta a tudását. Előadásaiiban mint oktató, tanulmányaiban mint kutató s napi munkájában mint könyvtári vezető. Személyisége egyik legmeghatározóbb vonásának, szerénységének megfelelően sokszor észrevétlenül, a háttérből. Ugyanakkor mintha visszahozta volna mai valóságunkba a reneszánsz embert. Azt, aki a tudomány sok területén volt művelt, a művészetekben járatos, sőt maga is alkotó, az életet igenlő és élvező, s mindezeket az embertársai javára és épülésére kamatoztató. A kultúra, a művelődés több területének ismerete mellett az igencsak egzakt számítástudomány, programozás, az adatbázis-elmélet és -gyakorlat ismereteivel is közeli barátságban volt. A művészi alkotáshoz pedig életének utolsó szakaszában ért el, szakértő társak által elismert fotóművész lett.

Nagy úrt hagyott maga után, de sokat hagyott maga után. Mindekelőtt követendő, nagy példát.

○ Mader Béla

főigazgató, Egyetemi Könyvtár

„EURÓPA IFJÚ KÖLTŐJE”

A kecskeméti Katona József Könyvtár, az Europe Direct Bács-Kiskun Megyei Európai Információs Pont és a szegedi Germán Filológiai Intézet „Európa Ifjú Költője!” címmel német-magyar versfordító pályázatot hirdetett, melyet a Goethe-Institut Budapest is támogatott.

A pályázatokat az SZTE Germán Filológiai Intézetétől Horváth Géza, az intézet vezetője és Bombitz Attila, az Osztrák Irodalom és Kultúra Tanszék egyetemi adjunktusa bírálta el.

A pályázat április 20-ii eredményhirdetése az Europe Direct és a könyvtár Németország soros EU-elnöksége alkalmából szervezett „nyílt nap” eseményeibe kapcsolódott, melynek keretében többek között olyan kiállításokat és előadásokat lehetett hallani, amelyek a német kultúra felé irányították az érdeklődők figyelmét.

A résztvevők három német nyelvű költemény közül választhattak, vagy akár mind a három fordításában próbára teheték nyelvi és irodalmi érzéküket. A három kijelölt vers: Hermann Hesse: Gondel (Gondola), Ingeborg Bachmann: Die große Frucht (A nagy rakomány) és Ernst Jandl: elegie „von der einsamkeit” (elégia „a magányról”). A pályázatra összesen 49 diáktól 79 fordítás érkezett, többen próbálkoztak két vagy esetleg mindhárom verssel is. A mezőny széles volt: az általános iskolástól a végzős gimnazista „ifjú költőjelöltékig”. A Hesse-vers győztese Vida István (Kunszentmiklós), a Bachmann-költeményé Simon Anett (Kiskunmajsza), a harmadik műhöz pedig Balogh Dávid (szintén Kiskunmajsza) fordítását találta legjobbnak a zsűri. A nyertes pályaműveket a Germán Filológiai Intézet magazinjában, a GeMa-ban meg is jeleníti.

○ Arany Mihály

SZENT GYÖRGY-NAPI JUHÁSZVERSENY VÁSÁRHELYEN

A Szegedi Tudományegyetem hallgatói diadalmaskodtak a XXIII. Szent György-napi juhászverseny felsőoktatási csapatversenyében, emellett ugyanitt az egyéni kategóriában is elhozták az első és a harmadik helyezettek járó díját.

A hagyományokhoz híven az SZTE MGK juh-mintafarmja adott otthont a megmérettetésnek. A felnőtt- és ifjúsági csapatok résztvevői, valamint a Romániából érkezett hét induló először elméleti tudásáról adott számot, majd különböző gyakorlati feladatokat kellett végrehajtaniuk, úgy mint juhkörmölés, illetve kézi nyírás. Bodnár Károly megbízott dékán elmondta, hogy bár ma már a legtöbb helyen géppel nyírnak, a juhászoknak fel kell készülniük olyan helyzetekre is, amikor kézzel kell megnyírni az állatokat. A gyakorlati versenyszámok olyan feladatokat foglaltak magukban, melyeket egy juhász mindennapi munkája során rutinszerűen kell hogy elvégezzen. Az idősebb juhászoknak ez nem is szokott gondot okozni, esetleg a fiatalabb indulóknál láthatók néha tévovább mozdulatok. A versenyhez szorosan kötődik az ősi hagyományok őrzése is, így az indulóknak a felállított színpadon népi rigmusokat, történeteket is elő kellett adniuk, így volt,

A juhászverseny indulói elméleti tudásukról is számot adtak az MGK szervezte vetélkedésen.

aki énekelt és táncolt is.

A Nyugat-Magyarországi Egyetemről is érkezett csapat a vásárhelyi versenyre. Károlyi József elmondta, hogy ők a rábarközi népviseletet és a juhászathoz kapcsolódó helyi sajátosságokat mutatták be a zsűrinek. Kocsis Zoltán szerint a körmölés sem nehéz, gyakorlat kérdése, hogy ki miként tudja megcsinálni. Csapatuknak idén inkább az állatok lefogása és megtartása okozott nehézséget. A szakmát és a versenyzést azonban egyaránt nagyon szeretik – tette hozzá társuk, Káldy Jenő. Harmadjára vettek

részt ezen a versenyen, nem utolsósorban a jó hangulat csábítja őket vissza a rendezvényre évről évre. Az Nyugat-Magyarországi Egyetem MÉK hallgatói végül a debreceni DE-ATC Állattenyésztéstudományi Intézet csapatát megelőzve a második helyet szereztek meg. A legjobbnak az SZTE Mezőgazdasági Kar Vadkosok csapata bizonyult: Forrai Csaba, Jenei János (az egyéni verseny győztese) és Nagy Endre, akiket Szórádi Tibor és Vidács Lajos készített fel a versenyre.

A Szent György-napi juhászverseny azonban nem csak a

szakma iránt érdeklődőknek szól, hiszen évek óta fontos szerephez jut itt a gasztronómia, az ideai birkapörköltfőző-versenyen például tizenhatan indultak. Bodnár Károlytól megtudtuk, jövőre újítani szeretnének programkínálatukon. A hagyományos verseny mellett még nagyobb hangsúlyt fektetnének a hagyományörzésre, és több gyermekprogrammal készülnek, hogy valóban az egész család számára tartalmas szórakozást tudjanak biztosítani.

○ Varga Anna

FÉLSZÁZ ELSŐ HELY

Az SZTE mérlege: még a 2005-ösnél is sikeresebb OTDK

Április utolsó hetében három szekció versenyével befejeződött a XXVIII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia. Mind a Balatonfüreden rendezett Állam- és Jogtudományi, mind a Miskolcon megtartott Informatikatudományi, illetve Közgazdaságtudományi Szekcióban szép sikereket arattak a Szegedi Tudományegyetem hallgatói.

Különösen kiválóan szerepeltek a joghallgatók, akik a dobogós helyezések mellett öt különdíjat és két legjobb opponensi elismerést is elhoztak. Az eredményeket alábbi összeállításunkban olvashatják.

A 2007-es OTDK-n a szegedi hallgatók 153 dobogós helyezést: 50 első, 60 második és 43 harmadik díjat nyertek el (emellett bezsebeltek közel 90 különdíjat, kiemelt dícséretet és dícséretet), amivel még a nagyszerű 2005-ös szereplést is felülmúlták. Összehasonlításként: két évvel ezelőtt 134 első, második és harmadik díjat nyert az SZTE 41, 51, 42 megosztásban.

ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNY (Károli Gáspár Református Egyetem):

I. helyezettek (3): Beró Henrietta (ÁJTK, Kriminalisztika és jogi informatika, Gyermekkor gyermekkor nélkül – A bántalmazottak statisztikája, Szondi Ildikó), Deák Zoltán (ÁJTK, Büntető /anyagi/ jog I., Dogmatikai és jogértelmezési kérdések a rablás tényállása kapcsán, Szomora Zoltó), Pozsonyi Norbert (ÁJTK, Jogtörténet és római jog, Damnum iniuria datum, Jakab Éva).

II. helyezettek (4): Hegyes Péter István (ÁJTK, Agrárjog és kör-

nyezetvédelmi jog, Az erdőgazdálkodás jogi szabályozása, Bobvos Pál), Kovács Endre Miklós (ÁJTK, Jog- és állambölcsélet, Hol lakik a szuverenitás? – Az Európai Unió két alternatívája: államszövetség vs. szövetségi állam, Paczolay Péter), László Zsuzsanna (ÁJTK, Büntető /anyagi/ jog II., Gondolatok az életfogytig tartó szabadságvesztés problémájáról, Nagy Ferenc), Törő Andrea (ÁJTK, Büntető eljárásjog, Az európai bizonyítékátadási parancs szabályozása és várható hatásai, Karsai Krisztina).

III. helyezettek (5): Bali Adrienn (ÁJTK, Munka- és szociális jog, A rendőrség személyi állományába tartozó hivatásos állományú rendőrök és az ugyanitt dolgozó közalkalmazottak előmeneteli és illetményrendszere, Rúzs Molnár Krisztina), Dékány Kinga (ÁJTK, Jogtörténet és római jog, Magyar váltójog a 19. század első felében, különös tekintettel a gyakorlatra, Homoki-Nagy Mária), Jenovai Petra (ÁJTK, Polgári /anyagi/ jog I., Emberi környezet – polgári jogi felelősség, Papp Tekla), Páder Balázs (ÁJTK, Jog- és állambölcsélet, A perlési politizálás jelensége és hatása a jogra, Pokol Béla), Szerdahelyi Ágnes (ÁJTK, Európai jog, Génjog az EU-ban. A géntechnológiai tevékenység szabályozása az Európai Unióban és hazánkban, Bodnár László).

INFORMATIKATUDOMÁNY (Miskolci Egyetem):

I. helyezett (1): Tóth Krisztina (TTK, Társadalomtudományi alkalmazások, Magyar-angol nyelvű parallel szövegállományok

KARONKÉNT

A több mint másfél száz dobogós helyezést a következőképpen osztott meg az SZTE karai között (zárójelben az első helyezések száma): TTK 66 (27), BTK 38 (13), JGYPK 13 (2), ÁJTK 12 (3), GTK 8 (2), ÁOK 8, GYTK 2 (1), MK 2 (1), ZMK 2, MGK 1 (1), ESZK 1.

P. M. L.

mondatszintű megfeleltetése hibrid algoritmussal, Kocsor András).

II. helyezettek (3): Bartók Tamás (TTK, Termelési és logisztikai integrált alkalmazások, Heurisztikák a HPPIT problémára, Imreh Csanád), Jójárt Péter-Kopasz Katalin (TTK, Természettudományi alkalmazások, Impulzusüzemű és frekvenciakétszerezett Nd: YAG lézer vezérlő-programjának fejlesztése, Osvay Károly, Görbe Mihály), Lesi Zoltán (TTK, Társadalomtudományi alkalmazások, Automatikus verselemzés tanuló algoritmusokkal, Alexin Zoltán, Nagy János).

III. helyezettek (3): Fischer Ferenc (TTK, Programozási eszközök és környezet, Hívási távolság függvényében meghatározott eljárás szintű programszelekt pontossága és alkalmazásuk a nyomkövetésben, Beszédes Árpád), Iván Szilárd-Ormandi Róbert (TTK, Társadalomtudományi alkalmazások, Magyar mondatok újszerű Kernel-alapú szintaxis elemzése, Kocsor András), Vízvári Gergely (JGYPK, Számítógépes modellezés és szimuláció, 3 dimenziós szkanner, Csallner András Erik).

KÖZGAZDASÁG-TUDOMÁNY (Miskolci Egyetem):

I. helyezettek (2): Kiss Gábor Dávid (GTK, Gazdaságmélet, A jóléti állam mint a társadalmi bizalom optimuma, Halmosi Péter, Málovics Éva, Tóth László), Kiss Gábor Dávid-Vajda Beáta (GTK, Pénzügyi közvetítők és termékeik, A biztonság kockázata – a tőkegarantált alapok komplex megközelítésben, Kosztópulosz András).

II. helyezett (2): Sisák Erzsébet (MK, Területi versenyképesség, Csongrád és Temes megye összehasonlító elemzése, Szeged-Temesvár-városverseny, Gulyás László), Vajda Beáta (GTK, Szolgáltatás és non-business marketing, Kockázatok észlelése és kommunikációja az egészségügyi szolgáltatásoknál, Málovics Éva).

III. helyezettek (5): Kaszaki Zoltán (GTK, Környezetgazdaságtan, megújuló energiaforrások és fenntarthatóság, Megújuló energiaforrások – elmozdulás egy fenntartható villamosenergia-rendszer felé, Málovics György), Klepeisz Dóra-Ladányi Krisztián-Müller Zsuzsanna-Túri Andrea (GTK, Marketingpiac és fogyasztói magatartás, Amerikanizálódás a fiatalok fogyasztási szokásaiban, Hetesi Erzsébet), Mák István (GTK, Gazdaságpolitika, Dollárosítás Ecuadorban, Kovács György), Rózsa Gergely (GTK, Gazdaságmélet, A hullámzó világgazdaság – Kísérlet a Kondratyev-ciklust okozó globális jelenségek feltárására, Szegő Szilvia), Veres Mihály Zoltán (GTK, Közpénzügyek, A magyarországi lakástámogatási rendszer jelene és jövője, Csillik Péter).

Összeállította: Pintér M. Lajos

A GYÓGYSZERFOGYASZTÁS STATISZTIKÁI

Soós Gyöngyvér előadása a Mindentudás Egyetemén

A magyarországi demográfiai adatok és a megbetegedések aránya kedvezőtlen képet mutat a nemzetközi összehasonlításokban, a sereghajtók között foglalunk helyet, ezért az egészséges nemzet jövője érdekében kívánatos lenne (nemzetközi mércével mérhetően) a közösségi átlagot meghaladó összegeket fordítani a javítást célzó tevékenységekre, így a gyógyszerellátás támogatására is.

Az ország költségvetésének teljesítőképessége azonban korlátozott, ezért a gyógyszerfinanszírozás relatív mértéke csökken, a lakosság ilyen irányú terhelése folyamatosan nő.

„Szomorú, hogy minden harmadik nő és minden negyedik férfi úgy gondolja, hogy nem tehet semmit az egészsége érdekében” – mondta Soós Gyöngyvér, az SZTE GYTK Klinikai Gyógyszerészeti Intézet intézetvezető egyetemi docense, aki múlt hét szerdán „A gyógyszerfogyasztás mutatói hazánkban és Európában” címmel tartott előadást a Mindentudás Egyeteme Szeged sorozatban.

Magyarországon a csecsemőhalálozás csökkenése sikertörténetnek tekinthető, mert statisztikai adatok alapján 1970-től napjainkig hetedére csökkent. A probléma csak az, hogy még ezzel az adattal is a világ sereghajtói között maradunk. Ráadásul a születéskor várható élettartam mindkét nem esetében Magyarországon az egyik legrosszabb Európában. Megdöbbentő, hogy a magyar férfiak tíz évvel kevesebbet élnek, mint a legjobb mutatókkal rendelkező japánok. Esztendőik óta egyre kevesebb gyermek születik, és emellett férfiak és nők esetében is nagyon alacsony a hetven év feletti lakosság létszá-

A magyar gyógyszerfogyasztás volumene az európai trendeknek megfelelően alakul. Fotó: N. A. G.

ma. A munkaképes korú népesség szintén hasonló mutatóval rendelkezik. Milyen betegségekre vezethető ez vissza? Hazánkban is jellemző halálokok a szív-, érrendszeri és a daganatos betegségek. Sajnos ezen a téren élen járunk.

A gyógyszerellátás az egészségügyi szolgáltatások meghatározó része, a gyógyszerfogyasztás tehát csakis az általános egészségügyi helyzet keretében értékelhető. A médiában gyakran hallani, hogy hazánkban a gyógyszerfogyasztás mértéke drámai módon megnőtt. A gyógyszerre fordított kiadások aránya nyolcszorosára növekedett 1993 óta. Ez azonban nominális érték (többek között az inflációt beleszámítva), így amennyiben a reálértékre vagyunk kíváncsiak, akkor azt az adatot kapjuk, hogy megkétsze-

reződött a gyógyszerfogyasztás. Magyarán, értékének növekedése nemcsak az áremelkedés következménye, hanem a gyógyszerfelhasználás ténylegesen is nő. Érdekes, hogy mennyi pénzt fordítunk a hazai gyógyszerforgalomra: Magyarországon az egy lakosra jutó patikai gyógyszerforgalom évente 150 euró.

A szakmai elemzések arra utalnak, hogy a fogyasztásnövekedés jellemzően a krónikus betegségek (magas vérnyomás és vérsírszint, cukorbetegség, depresszió) kezelésére alkalmazott gyógyszerek esetében látványos, azonban a kezelés eredményessége csak évek múlva jelentkezik. 1995 és 2004 között a vérnyomáscsökkentő gyógyszerek fogyasztása a duplájára nőtt. Ugyancsak népegészségügyi probléma a depresszió. Hazánkban minden negyedik em-

bernek van depressziós epizódja. Különösen ijesztő ez annak fényében, hogy az öngyilkosságok háttérében rendkívül nagy arányban ez a betegség áll. 1993 és 2004 között az ötszörösére növekedett a depresszió kezelésére alkalmas szerek aránya.

A legjellemzőbb akut betegség, a baktériumos fertőzések kezelésére használt antibiotikumok fogyasztása országosan, évekre visszamenőleg egyenletes, de regionálisan nagy ingadozást mutat, amelynek háttérben elsősorban a szociális különbségek állnak. Az összehasonlító szakmai elemzések azt mutatják, hogy gyógyszerfogyasztás volumene az európai trendeknek megfelelően alakul.

A statisztikák szerinti emelkedő gyógyszerfogyasztás nem a közeljövőben éri el az eredményeit, hanem csak hosszú évek múltán, és a betegségek mutatói csak akkor fognak lefele tendálni.

○ Németh Attila Gergő

Magyar Telekom

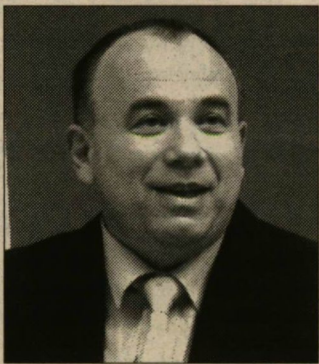

Magyar Tudományos Akadémia

EMLÉKEZÉS KODÁLY ZOLTÁNRA

SZTE ZMK Zeneelmélet Tanszék tanszékvezető főiskolai docense beszélt.

Kodály a zenét az emberi létminőség alapvető tényezőjeként értékelte és művelte, zeneszerzői és pedagógiai programja teljes egységben mutatta fel a zene kitüntetett szerepéből fakadó lehetőségeket. E kitüntetett szerep egyébként legkésőbb Platón óta empirikusan tisztázott tény, amellyel az európai történelem valamennyi spirituális értékre fogékony korszakában számoltak a közgondolkodás formálói. Látva eme évezredes tapasztalat

konzekvenciáinak háttérbe szorítását, a 20. század első felében számosan álltak elő olyan zene-pedagógiai programokkal,

amelyek a zene személyiség-fejlesztő funkciójának helyreállítását célozták. Közülük egyértelműen Kodály Zoltáné a legtagasabb és a legnagyobb szellemi igényű.

Az előadó rámutatott részint a zenésztársadalom kellő megértését és következetességét nélkülöző reakcióira, részint a szakma fölött álló társadalmi körülményekre, amelyek külön-külön is, de egymást erősítve végképp könnyűszerrel idézhették elő a Kodály-koncepció perifériára szorítását.

N.A.G.

Lévén, hogy ebben a félévben ez az utolsó lapszámunk, a hátralévő két előadáshoz szeretnénk egy kis ízelítőt adni.

Ezen a héten „Dinamikus modellek: jóslás matematikus módra” címmel tart előadást Hatvani László, tanszékvezető egyetemi tanár, akadémikus (SZTE TTK Bolyai Intézet Analízis Tanszék). Az előadás az alkalmazott matematika egy bizonyos területét kívánja bemutatni a nemmatematikus hallgatóság számára is. Az alkalmazott matematika a valóság rendszereire, folyamataira és je-

lenségeire felírt modelleket vizsgálja a matematika módszereivel. Ezek a modellek többnyire egyenletek, amelyek a valóság adott részét vizsgáló tudományágak (biológia, fizika, közgazdaságtan) által felfedezett törvényeket öntik matematikai formába. A modellek egy része dinamikus abban az értelemben, hogy időben zajló folyamatok leírására szolgál. Az ilyen modellek többnyire a Newton által felfedezett differenciálegyenletek, és az alkalmazók részéről felmerülő igény általában a megbízható előrejelzés a jövőre vonatkozóan.

BOREGYETEM

A május 15-től 20-ig a Széchenyi téren rendezendő XIII. Szegedi Borfesztiválhoz kapcsolódóan idén első ízben rendezik meg a boregyetemet. Május 17-én, csütörtökön 17 órakor Sümegi József, a Magyar Borakadémia elnöke a nemzetközi borpiaci tendenciákról és a hazai borászat helyzetéről tart előadást a József Attila Tanulmányi és Információs Központ konferenciatermében.

Szerda este néhány példát kapunk ilyen modellre és előrejelzésre a populációdinamika, a fizika és a közgazdaságtan területéről.

Május 16-án a Mindentudás Egyeteme Szeged záróakkordjaként Barabás Katalin, az SZTE ÁOK Pszichiátriai Klinika Magatartástudományi és Orvosi Pszichológiai Oktatási Csoport csoportvezető egyetemi docense tartja meg „A szerelem sötét verem...” című előadását, melyben a szexuális úton terjedő betegségek járványtanának magatartástudományi vonatkozásairól lesz szó.

TÁRCA

ÉNEKSZÓ ÉS TÁNC KÖSZÖNTSE

„– És mit üzensz anyukádnak?

– A Halász Juditot.

– De most nem az megy, tudod, hanem a Petróleumlámpa.”

Bár nagy örömmel pártolok minden négynapos ünnepet, a május elseje mindig elgondolkodtat. Hogy mit is ünneplünk voltaképpen. Hiszen mintha május elseje augusztus huszadikánál is több változáson, követhetetlen metamorfózison, jelentéstáguláson és ezzel összefüggésben jelentésszűkülésen ment volna keresztül.

Az idei május elsejében volt minden, a munka ünnepén túl az Európai Unió születésnapja, Magyarország EU-hoz való csatlakozásának évfordulója, és, ne feledjük, hiszen talán ezzel is kellett volna kezdenünk, a magyar televíziózás félszázados jubileuma. Amire, érdekes módon, nem csupán a királyi Magyar Televízió, de a kereskedelmi és tematikus csatornák is elérzékenyülve emlékeztek, ahogy a dédire emlékeznek hálatalt könnyekkel az utódok. Csakhogy a dédi még él, és nem kér a halotti koszorúból.

A Magyar Televízió egész napos ünnepi matinéjának pontos képét adta a halhatatlan, bebalzsamozott múmiatestű Önök kérték autentikus környezetben való feltámasztása. Hiszen ha már nincs felvonulás (a fenébe, pedig milyen jól mutatott a képernyőn, milyen jól lehetne közvetíteni most is), legyen legalább tavaszi napfényben ázó Hősök tere, elcsukló hangú nagymamák, akik hat unokájuknak, három gyereküknek, hát jó, a menyeknek is meg az egy férjüknek küldik kicsattanó egészséget kívánva a nótát a jó ebédhez. Ha csak a címzetteket vesszük, tizenhárom néző már biztosan ott kucorog a tévékészülék előtt, hogy szívege meghallgassák az Akácok utat, s mielőtt végigmennék rajta ők, még visszaintegessenek a képernyőnek. Mert az a jó a szülinapban, hogy a sokat látott archív felvételeket büntetlenül elő lehet venni, igaz, nem a spájzból, mert igazából soha nem kerültek oda ezek a szalagok. Tévedés ne essék, a múltira szerintem is vigyázni kell, de az antik családi ékszer sem hordjuk minden nap a munkába, nehogy megkopjon fénye az ünnepekre. Ezek a felvételek is hogy köszönhetnének ránk az újdonság erejével, ha már minden kívánságműsorban láttuk annyszor?

De ne legyünk igazságtalanok: hiba lenne nem látnunk, hogy az MTV lépést tart a korrall. Mai könnyűzenei klip is bekerül az adásmenetbe, egy másik csatornáról importált énekes celeb és egy abonyi nyugdíjas könyvtáros kéri egyszerre, igaz, utóbbinak még puskázni kell az önkéntesen kért szám címét. A műsorvezető amúgy is elbűvölően otromba, mikor kiderül, hogy az egyik dalt kérő néni a dédunokájának küldi a musicalrészletet, mosolyogva visszakérdez, ugye milyen jó, ha van a családban dédi. A dédi pedig zavartan bólogat, hiszen ő tudja, erre nem néki kellene felelnie.

○ Turi Tímea

KALLAY-EMLÉKÉRMET KAPOTT BERÉNYI IMRE

A Magyar Fül-, Orr-, Gégeorvosok Egyesület Gyermek-Fül-Orr-Gégészeti Szekciójának XVII. kongresszusán, Siófokon, március 29-én Kallay Ferenc-émlékérmeket kapott a magyar gyermek-fül-orr-gégész területén végzett kiemelkedő tevékenységéért Berényi Imre, a Szegedi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar Gyermekkorház osztályvezető főorvosa. A díjat 1993-ban a Heim Pál Gyermekkorház fül-orr-gégész orvosai alapították. Kétévenként a Kallay Ferenc-émlékbi-zottság választja ki a díjra érdemes személyt.

SZABADALMAK: AMIKOR AZ EMBER TUDJA, MIT CSINÁL

Aki nem a TTK-n tanul, az érettségi után valószínűleg keveset találkozik kémiai szakkifejezésekkel – hacsak nem a gyakorlati életben. A reklámok révén talán egyik legismertebb kémiai szakszó a pH-érték. Valószínűleg még arról is van elképzelésünk, hogy a savassághoz kapcsolódik. A Kolloidkémiai Tanszék dolgozói természetesen már sokkal mélyebbre ástak a témában, mire a pH-érték állandó szinten tartásával kapcsolatos szabadalmukat bejelentették.

A szabadalom felelőse, Szekeres Márta elmondta, egy „okos” rendszert dolgoztak ki. A berendezés egy adagoló bürettából, egy számító-gépből, valamint a változásokat mérő szerkezetből áll. A szabadalom lényege az a kémiai algoritmus, amit a számításoknál alkalmaznak. A pH szinten tartására már korábban is léteztek berendezések, viszont ezek drágák (több millió forintba kerülhetnek), és kevés mozgásteret hagynak a felhasználónak, hiszen velük csak az anyagból felhasznált mennyiséget követhető figyelemmel. Ez könnyíti a munkát, ám sokkal kevesebb visszajelzést ad a stabilizálni kívánt rendszerről. Ezzel szemben a tanszék szabadalma komoly felhasználói hozzáállást igényel: az anyagokról való összes ismeretére szüksége van a kutatónak, aki dolgozik vele. De éppen ez az előnye, így ugyanis megállapítható, ha egy reakcióhipotézis téves, és könnyen változtatni, bővíteni lehet a rendszert. Az adjunktus szerint a szabadalmat például alkoholgyártásban vagy a gyógyszeriparban lehetne hasznosítani, de ez nem egyszerű feladat, mert a gyógyszeripari szabványoktól nehéz eltérni. Reményei szerint a kutatólaborokba is elkerül az eredmény; különösen biológiai és katalitikus kísérletekkor fontos a pH állandó értéken tartása.

A szabadalommal egy pályázatban is részt vesznek, amely elősegítheti, hogy kapcsolatba lépjenek különböző cégekkel, és ezzel a tudományos eredmény a gyakorlatba is átvonuljon.

○ Tóth Katalin

ÉRTÉKEK, VALLÁSOK, CÉLOK

Konferenciát szervezett a Vallástudományi Tanszék

A tavaszi időszak mindig hemzseg a konferenciáktól: mintha a tudományos élet is felporzna a természettel együtt. A számos tudományos összejövetel közül a jellege miatt kitűnik az április 26-27-én megrendezett REVACERN nyitókonferencia. A REVACERN (a betűszó magyarul: vallások és értékek: közép- és kelet-európai kutatási hálózat) európai uniós támogatással, a 6. keretprogram segítségével működik – tudtuk meg *Sárközy Csongortól*, az együttműködési program menedzserétől.

Az elnevezés már sokat elárul a konferencia mértékéről és hangsúlyairól; ez a jelenlegi rendezvény ugyanis csak egy szelete annak a munkának, amire a hároméves program szól. A háttérben pedig Közép- és Kelet-Európa neves, vallástudománnyal foglalkozó tudósainak összefogása, diskurzusa zajlik. Ahogyan egy előadó megfogalmazta, végre alkalom nyílik az összehangolt párbeszédre – és pontosan ezért vannak itt. *Máté-Tóth András*, a szegedi Vallástudományi Tanszék vezetője és a REVACERN koordinátora szerint tartalmi és strukturális célról is beszélhetünk. A tartalmi céljuk, hogy a kelet-közép-európai kulturális régióban együttműködést teremtsenek a tudomány képviselői között; s hogy a vallástudomány tárgyalása ne nyugati vagy amerikai mintát utánozzon – ehelyett találja meg az erre a régióra alkalmazható gondolkodási modelleket. Strukturális célként pedig azt fogalmazta meg, hogy végre a hálózatban kommunikáció jöjjön létre, diskurzív tudományművelést végezzenek. Reményeik szerint a hároméves program végére új ismeretekkel és elméletekkel gazdagodik majd a tudományág, s a térségben új kultúra-kezelési technikák válnak majd ismertté. Később pedig az lenne a leggyümölcsözőbb, ha az egész Európai Unióra kiterjeszthetnék ezt a diskurzushálózatot.

Lényeges eleme a konferenciának, hogy – lévén nemzetközi – meg kellett találni a közös nyelvet, s az angol mellett döntöttek. Ám, ahogyan *Máté-Tóth András* elmondta, érdekes megfigyelni, ahogyan a résztvevők a szünetekben akár németül vagy oroszul is megvitatják az elhangzottakat – hiszen Közép- és Kelet-Európában még mindkét nyelv fontos közvetítő. A Magyarországról, Horvátországból, Szlovéniából, Ausztriából, Lengyelországból, Csehországból, Szlovákiából, Ukrajnából, Bulgáriából és Romániából érkezett partnerek a két, nagyközönségnek is nyitott előadáson kívül zártkörű vitákat folytatnak. A szegedi tanszékvezető úgy ítélte meg, hogy a hallgatóknak kötelezettségeik miatt nincs sok módjuk részt venni ilyen rendezvényeken, azonban a korábban komoly nyelvi akadályok mára már igen lecsökkentek, s ezt mutatja az is, hogy a tanszék diákjai a BTK legaktívabbjai közé tartoznak a külföldi programokban való részvétel terén.

○ Tóth Katalin

AZ ARAB TÉRSÉG MAGYAR SZEMMEL

J. Nagy László, a SZTE BTK Történeti Intézetének Újkori Egyetemes Történeti és Mediterrán Tanulmányok Tanszék tanszékvezető egyetemi tanára és *Ferwagner Péter Ákos*, a tanszék adjunktusa nemrég egy-egy kötettel jelentkezett. A két kiadványt családias hangulatú kerekasztal-beszélgetés keretében mutatták be április végén a SZAB-székházban. *J. Nagy László* „Magyarország és az arab térség”, valamint *Ferwagner Péter Ákos* „Francia politikai pártok a gyarmati Algériában” című munkája egyaránt a mediterráneummal foglalkozik. Magyarországon mindkét mű bizonyos szempontból hiánypótló, hiszen a hazai történettudomány az észak-afrikai térséget kevésbé kutatja.

A „Magyarország és az arab térség” lényegében kapcsolattörténet. 1975-ig mutatja be a magyar-arab kapcsolatokat, és főként a második világháború utáni időszakot tárgyalja. A magyar külpolitikának a térség felé ez nagyon intenzív periódusa volt, annak ellenére, hogy az adott korszakban (a többségi vélemény szerint) nem is beszélhetünk önálló magyar külpolitikáról. A kötet igyekszik feltárni azt a kapcsolatrendszer, ami kialakult a térség és Magyarország között. *J. Nagy László* elmondta, hogy a kötet ötlete már régen megszületett. Évtizedekkel ezelőtt, amikor Algériával kezdett foglalkozni, még nem a magyar-algériai kapcsolatokat érdekelték, de bármit kutatót is a térségben, mindig belebukott a magyarokba. Félre-tette ezeket az anyagokat, azzal a céllal, hogy ha egyszer elegendő ideje lesz rá, felhasználja őket egy monográfiához – amit most már bárki a kezébe vehet.

Ferwagner Péter Ákos „Francia politikai pártok a gyarmati Algériában” című kötete szintén a második világháború utáni periódust vizsgálja (1954-ig). A kiadvány lényegében 2003-ban megvédett PhD-dolgozatának felújított, feljavított változata. Témája, az akkor Algériában élő mintegy egymillió francia lakosság politikai preferenciái, meglehetősen kevésbé kutatott magában Franciaországban is. Az algériai franciák politikai nézetei korántsem voltak homogének. Nem egy (szélső)jobboldali monolit egységről van szó, mint ahogy az korábban több helyütt megjelent. Ez az egymillió népeség rendkívül sokrétű politikai hovatartozást mutatott. Rengeteg párt tevékenykedett itt, hiszen az anyaországban működő politikai pártok mind megjelentek Algériában is. Sok nehézséget okozott a szerzőnek munkája során, hogy ezt a témát nem lehet Magyarországon kutatni, valamint hogy a francia levéltárakban számos dokumentum még ma sem hozzáférhető – ugyanis titkosítva vannak.

Különösen értékesé teszi e két monográfiát az a körülmény, hogy mindkettő számos olyan adalékkal szolgál a térség történetéhez, ami Magyarországon korábban nem volt ismert.

○ Dunai Tamás

AZ ELSŐ „SÓFI-CSAPAT”

A Sófi-alapítvány ösztöndíjakat osztott az SZTE hallgatóinak

Az ösztöndíjasok (balról jobbra): Tóth Imola, Szabari Margit, Janáky Csaba, Kevei Péter és Szalai Tamás. Fotó: S. Cs.

A korábban biológusokat támogató SZTE Söfi József a Szegedi Tehetséges Biológusokért Alapítvány az idén az egyetem minden hallgatója számára kiterjesztette pályázati kiírását.

„A kibővítés két oka az volt, hogy az alapítvány több támogatója szívesen patronálna nemcsak biológus, hanem más szakos hallgatókat is, másrészt magam is minden szorgalmas tehetséget segíteni szeretnék” – mondja az alapítvány létrehozója, *Söfi József*.

Az első pályázat nyertesei: *Kevei Péter* (TTK, V. alkalmazott matematikus), *Janáky Csaba* (TTK, V. vegyész), *Szabari Margit* (ÁOK, V. általános orvos és egészségügyi szakfordító), *Szalai Tamás* (TTK, IV. csillagász) és *Tóth Imola* (ÁJTK, V. jogász, II. angol társadalomtudományi és gazdasági szakirányú fordító). Az eredményhirdetés után derült ki, hogy *Arany Mihály* (BTK, III. kommunikáció-német) hatodikként elnyerte az alapítvány különdíját.

A jogásztól a csillagászig

Széles a paletta: az ösztöndíjasok személyében különféle tudományterületek találkoznak. Ami közös – az egyértelmű tehetség, hiszen valamennyien részt vesznek tudományos diákköri vagy kutatócsoportbeli munkában, és sokan demonstrátori tevékenységet is végeznek. A tématerületeikhez kapcsolódó néhány kiemelt gondolat bepillantást adhat kutatásaik sokféleségébe és szépségébe.

„2005-től vagyok a *Karsai Krisztina* által vezetett Ius Criminale Europeae Kutatócsoport tagja, amely a büntetőjog európai vonatkozású kérdéseivel foglalkozik – jelenleg elsősorban az Európai Unió és az Európai Közöségek jogalkotásának a nemzeti büntetőjogra gyakorolt hatását vizsgáljuk” – meséli *Tóth Imola*, aki *Blutman László* és *Bodnár László* felkészítése mellett csapataival második lett a Philip C. Jessup nemzetközi jogi verseny országos fordulóján is.

„Interdiszciplináris diskurzusunk” következő megszólalója *Szabari Margit*. „Mi légzésmecha-

nika vizsgálunk: egy humán betegséggel, a tüdőátgullással foglalkozunk, amit egerekben indukálunk. Ehhez kapcsolódóan tüdőterfogát-meghatározást, valamint mechanikai vizsgálatokat végzünk, most pedig egy új módszerrel a tüdő felszíne alatti léghólyagokat tanulmányozzuk” – magyarázza.

A „Sófi-csapat” vegyész, *Janáky Csaba* az utóbbi két évben olyan összetett anyagokkal foglalkozott, amelyeknél elektromosan vezető műanyagokat kombináltak mágneses tulajdonságú nanoméretű részecskével, és ezáltal olyan anyagokat állítanak elő, amelyek egyszerre mutatnak mágneses és elektromosan vezető sajátságot. Csaba két éve második lett az OTDK-n, idén pedig első helyezést ért el a fizikai kémia I. tagozatban.

Kevei Péter kutatási területe a valószínűség-számítás, azon belül is a határeloszlások. Bár alkalmazott matematikus szakon tanul, mint mondja, a matematika itt is erőteljesen elméleti, de szereti ezt az irányt. Csabához hasonlóan két éve második lett az OTDK-n, idén megnyerte az alkalmazott matematika és valószínűség-számítás tagozatot.

NÉVJEGYEK

Tóth Imola 1983-ban született Temesváron. Az SZTE Ságvári Endre Gyakorló Gimnáziumban érettségizett 2002-ben.

Szabari Margit 1983-ban született Szolnokon. 2002-ben érettségizett a szolnoki Varga Katalin Gimnáziumban.

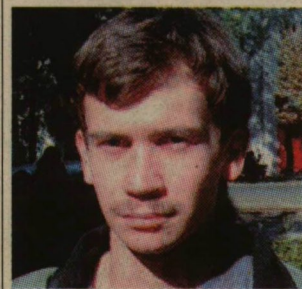
Janáky Csaba 1984-ben született Szegeden. A Radnóti Miklós Kísérleti Gimnáziumban érettségizett 2002-ben.

Kevei Péter 1984-ben született Szegeden. A Radnóti Miklós Kísérleti Gimnáziumban érettségizett 2002-ben.

Szalai Tamás 1985-ben született Sopronban. 2003-ban érettségizett a soproni Berzsenyi Dániel Evangélikus Gimnáziumban.

Arany Mihály 1985-ben született Orosházán. 2004-ben érettségizett az Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnáziumban.

A HATODIK

Már cikkünk elkészülte után jelentette be a Söfi-alapítvány, hogy a bírálóbizottság rangsorában hajszálnyi különbséggel hatodik helyre került *Arany Mihályt* (képkön) az ösztöndíjjal megegyező összegű különdíjjal jutalmazza. Misi, aki 2006 óta a lapunk munkatársa is, nemrégiben az OTDK-n a német irodalom és kultúra tagozatban III. helyen végzett. Diákköri munkáját a Német Filológiai Intézetben Bombitz Attila vezetésével végzi, akitől, mint mondja, egyetemi tanulmányai megkezdése óta rengeteg segítséget és támogatást kapott. P. M. L.

A „földközeli” tudományoktól lassan eljutunk a csillagos égig – Szalai Tamás az idei OTDK-n II. helyezést ért el dolgozatában a szoros kettőscsillagokat vizsgálta. „Olyan csillagokat tanulmányoztam, amelyek nagyon közel vannak egymáshoz; olyannyira, hogy akár össze is érhetnek. Őt ilyen csillagpáros fényességének időbeli változásával, illetve spektroszkópiai vizsgálatával foglalkoztam, valamint az ezekre az adatokra épülő komplex modellezést végeztem” – magyarázza csillagászként.

A mentorok

A tehetség nem elég – a kibontakozásához elengedhetetlenek a támogató tanárok. „Én nem témát választottam, hanem inkább témavezetőt” – mondja Csaba. „*Visy Csaba* professzornak nagyon hálás vagyok, mert a szakmai iránymutatáson túl a kutatás és az oktatás emberi oldaláról is rengeteg ismeretet adott, a demonstrátori tevékenységemet is számtalan tanáccsal segíti.”

Imola Papp Teklánál írta a szakdolgozatát, ő volt a Polgári Jo-

gi és Polgári Eljárásjogi Tanszéken a TDK-vezető, és a demonstrátori tevékenységét is elsősorban ő felügyeli. „Az ő személye és oktatói tevékenysége meghatározó számomra az egyetemi pályafutásom alatt. *Karsai Krisztinával*, illetve *Hegedűs Andreával*, a jelenlegi TDK-vezető tanárnóval pedig remek oktató-hallgató-kapcsolat alakult ki” – meséli.

Margitot informatikatanára, *Asztalos Tibor* már első évben arra ösztönözte, hogy TDK-tagként kapcsolódjon be az Orvosi Informatikai Intézetnek a Sebészeti Műtéttani Intézetrel közösen végzett kutatásaiba. Ő mutatta be a későbbi témavezetőjének, *Hantos Zoltánnak*, a Sebészeti Műtéttani Intézetből pedig *Adamicz Ágnes* tanárnótól kapnak sok segítséget.

Részen hasonló Péter története is: „*Csörgő Sándor* motivált arra, hogy komolyabban is foglalkozzam a valószínűség-számítással, de abban, hogy megszerettem a matematikát, minden tanáromnak része volt”.

Tamás másodévesen kapcsolódott be az akkor PhD-hallgató, jelenleg a Harvard ösztöndíjasaként dolgozó *Mészáros Szabolcs* kutatásába. Mostani témavezetője *Vinkó József*, de – mint mondja – több, korábbi és jelenlegi tanárának, segítőjének sokat köszönhet.

Elismerés

Ösztöndíjasaink a továbbiakban a PhD-képzés felé kacsintgatnak. A Söfi-alapítvány támogatása nagyon fontos számukra. „Az eredmény kihirdetése előtt Söfi József e-mailben biztosított minden pályázót a jövőbeli támogatási szándékáról. Úgy vélem, ez legalább olyan fontos, mint az ösztöndíj maga; hogy a későbbiekben is majd az adott lehetőségekhez mérten számíthatunk az alapítványra” – mondja Csaba. „Nagy megtiszteltetésnek érezzük, hogy elnyertük az ösztöndíjat. A mostani társadalmi és média-közhangulat nem becsüli meg a tudást; éppen ezért nagyon köszönjük az alapítványnak, hogy támogatja a kemény munkával, a tudás alapján elért eredményeket” – összegezz Tamás. A. M.

KEZDENI MINDENT ELŐLRŐL

Beszélgetés a búcsúzó református egyetemi lelkésszel

Juhász András 1997-től 2007. február 1-jéig volt református egyetemi lelkész Szegeden, mielőtt a Szeged-Kálvin téri gyülekezet lelkészévé választották. A tíz év tapasztalatairól kérdeztük.

— *Hogyan indult ez a szolgálat Szegeden?*

— Szerda esténként volt egy bibliaóra fiataloknak, ahova egyetemisták is jártak. Ott vetődött fel, hogy kellene egyetemi gyülekezetet szervezni. A fiatalok ötletét továbbítottam Bartha Tibornak, a Szeged-Kálvin téri gyülekezet lelkészének, ő örült a kezdeményezésnek. Felvette a kapcsolatot Bölskei Gusztávvval, a Tiszántúli Református Egyházkerület püspökével, aki igent mondott rá. Elkezdődtek a tárgyalások az egyetemmel vezetőivel. A tervet támogatták, termet is biztosítottak, de anyagi hozzájárulást nem vállaltak. Érdekes volt az orvosi egyetem hozzáállása: azt kérték, hogy a vizsgaidőszakban lelkileg megroppant és kórházba került hallgatók lelki gondozását biztosítsuk. Ez lehetőséget teremtett arra, hogy kórházi szolgálatot is végezzek, noha nem sok olyan diákkal találkoztam, akit a vizsgaidőszak kórházi ágyra száműzött volna.

Örömök és bánatok

— *Más egyetemi városokban ekkor már léteztek az egyetemisták gyülekezetei?*

— Pesten a Kálvin téri templomban voltak egyetemistáknak istentiszteletek, azokból az alkalmból fejlődött ki a szervezett gyülekezet. Debrecenben pedig teológusok és egyes lelkészek tartottak istentiszteleteket diákoknak az egyetem egyik termében. Az istentiszteleteken részt vevő fiatalokra épült a későbbi egyetemi gyülekezet. A katolikus egyház ekkor már megszervezte az egyetemi lelkészsegeket nemcsak Pesten és Szegeden, hanem más egyetemi városokban is.

— *Gondolom, támadtak akadályok, de volt öröm is a munkában, és elért eredményeket is. Vegyünk sorra!*

— Nehézségek? Mindenekelőtt a megoldatlan jogi helyzet. Mai napig nem tisztázott az egyetemi gyülekezetek jogállása az egyházon belül, illetve az oktatási intézmények viszonylatában. Gyakran kértük ennek a megoldását, de csak az ígéretedig jutottunk. Nem volt bankszámlánk, hivatalunk, költségvetésünk. Mi úgy oldottuk meg a háttér biztosítását, hogy alapítványt létesítettünk, amelynek egyik feladata az egyetemi gyülekezet működtetése. Nincs presbitérium. Tarr Zoltán — aki

NÉVJEGY

Juhász András 1985-től 1989-ig tanult a Debreceni Református Kollégiumban, majd egy évig katona volt. 1991 és 1995 között ugyancsak Debrecenben hallgatott teológiát. 1995-ben került Szegedre, ekkortól kezdve tanít a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Szegedi Vallásanári Tanszékén. 1995-től 1997-ig segédlelkész a Kálvin téri gyülekezetben, majd 1997-től a Szegedi Református Egyetemi és Főiskolai Gyülekezet lelkésze.

Pesten volt akkoriban egyetemi lelkész — kifejezését átvéve kvázi presbitereknek neveztük a gyülekezet választott vezetőit. A másik akadályozó tényező az anyagi háttér bizonytalansága. A lelkész fizetése biztosított, de szolgálati lakás már nem. Tíz év alatt kétszer kaptunk a kerülettől támogatást. Ha nem lett volna a Szeged-Kálvin téri gyülekezet mögöttünk a maga ingyenesen felkínált infrastruktúrájával, nem tudtunk volna működni. Megtörténik, hogy esetre kérek fel az egyetemi gyülekezet tagjai. Nekünk nincs anyakönyvünk, valamelyik egyházközség befogadását kell kérnünk. Ez is problémás!

A szolgálat örömei? Érdekes tapasztalat volt az életmentés egy sajátos formája. Ritkán előfordul, néhány fiatal az egyik Tisza-hídra felmászva próbálja szerelmi vagy tanulmányi kudarcait vízbe fojtatni.

A MEGALAPOZOTT KISEBBSÉGI LÉT

A Pató Attila vezette beszélgetés kulcsmomentuma, hogy a (történelmietlen) Vajdaságban a magyarság sokkal szervezettebb a horvát kisebbségnél: mi jobban foglalkozunk kultúrával, politikával, érdekképviseléssel, jobbak vagyunk, mint a horvátok, legalább ebben. „A magyaroknak nagyobb az öntudatuk” — hangzott el a horvát író-költő-filozófus szájából. S van itt még egy adat: 1961-ben 161 ezer horvát élt szerb földön, 2007-ben mindössze 56 ezer.

Kérdés: kinek könnyebb?

ni. Három ilyen ember életbe való visszarimándokodásában vettem részt. A legnagyobb öröm azonban, hogy a Szegeden maradt gyülekezeti tagok ha „kiöregedtek”, csatlakoztak valamelyik gyülekezethez. Az ország legkülönbözőbb részeiből kaptunk visszajelzést, hogy egykori gyülekezeti tagjaink nemcsak bekapcsolódnak a helyi egyházközség életébe, hanem gyakran presbiterséget is vállalnak. Mondhatni testvéri kapcsolatban vagyunk a katolikus egyetemi lelkészszeggel, velük már több éve adunk ki közös programfüzetet. Ez a tanulmányi félévhez igazodva tartalmazza egy félévre előre a várható programjainkat.

Más formák

— *A diákgyülekezetek vezetői közt volt tapasztalatcsere?*

— Hogyne, többnyire Pesten találkoztunk kéthetente, havonta. Saját költségen utaztunk, ők vendéglátóként biztosítottak ebédre pizzát. Minden nyáron megszervezzük az egyetemisták és főiskolások konferenciáját. Tarr Zoltán még egyetemi lelkészként javasolta, hogy tavasszal is legyen egy találkozó kimondottan az egyetemi gyülekezetek tagjai számára. Később e közös rendezvények kibővültek a határokon túlakkal, a kolozsvári és nagyváradai egyetemi lelkészek is bekapcsolódtak.

— *Mi az, amit másképp intézne, ha újrakezdhetné?*

— Nehéz kérdés. Igyekeznek rugalmasabb lenni, ha valami nem

megy, nem erőltetni, hanem más irányba továbblépni. Konkrétan a filmklubunknál jelentkezett ez, ami eleinte nagyon népszerű volt. Aztán megjelentek a DVD-k, sok mindent le lehet tölteni az internetről, sokan a kényelmesebb megoldást választották, filmet nézni az ágyból, sör vagy üdítő mellett. Elfogytak az érdeklődők, de még mindig érdeklődtem. Aztán beláttam, a közösségteremtés más formáival kell próbálkoznunk. Most már biztos vagyok abban is, hogy szívósabban kellett volna fáradozni a jogi helyzet tisztázásán. Nem irigységből mondom, de katolikus testvéreink fényével járnak előttünk. Például nekünk nincsenek kollégiumaink, kivéve Debrecen, Budapestet. Ők csak Szegeden három kollégiummal bírnak. Ez azt jelenti, hogy ott el lehet sajátítani egy életmintát, azt, hogy a kollégistákra mint közösségre mindig lehet számítani.

Csak a pecsét

— *Mit tud átadni az új egyetemi lelkésznek, Czagány Gábornak? Milyen tanácsokkal tudja őt ellátni?*

— Be kell valljam, itt elég furcsa helyzet adódott. A pecséten kívül mást nem volt mit átadni, lévén hogy az egyetemi gyülekezet mint jogi személy nem létezik. Pénzt nem kezeltünk, ingó és ingatlan vagyonunk nem volt. Mindent egy alapítvány végzett helyettünk, amelynek egyik célkitűzése volt az egyetemi gyülekezet támogatása. Engem január 7-én választottak meg a Kálvin téri gyülekezet lelkészének. Elismerem, hogy egy lelkész nem szolgálhat két gyülekezetben. Gábornak február 1-jétől nevezték ki utódomnak. Vagyis ő a tanév közepébe pottyant. Nagy mozgásteret emiatt sajnos egyelőre nincs. Amiről én beszéltem vele például, hogy tegyenek alapítványt a finanszírozás érdekében. Az egyetemi gyülekezet egy része ehhez a helyszínhez, személyében pedig hozzám kapcsolódott, ezért létrehoztunk egy ifjúsági központot. A szolgálatot bizonyos területen mi vesszük tovább, másik részét az egyetemi gyülekezet. Valószínű a különböző típusú szolgálatok megosztása fog kialakulni. Figyelmébe ajánlom utódomnak Bartha Tibor börtönlelkézi tapasztalatainak egyik summáját: mindig a legjobb embereim szabadulnak. Az egyetemi lelkézi munkában is állandóan újra kell kezdeni. Beérk egy generáció, egy csapat, de befejezik tanulmányait, s elmennek. Erőt kell gyűjteni Isten ígérből, s kezdeni előlől mindent.

○ Molnár János

EGY FAKEDVELŐ GÉPÉSZMÉRNÖK

Az Eötvös Lóránd Kollégiumban rendezett Eötvös-esték sorozat keretében április 24-én *Sitkei György* gépészmérnök, akadémikus tartott előadást „Különleges növények egzotikus tájakról” címmel.

A Nyugat-Magyarországi Egyetem professor emeritusának előadása új színfoltot jelent az Eötvös-esték megújult programjában, hiszen botanikai témájú előadás még nem volt hallható, és a professor példája jól mutatja, hogy a botanika diszciplínákon átvélve mindenkit érdekelhet — fogalmazott az előadó köszöntésekor *Mihalik Erzsébet*, az SZTE Növénytan Tanszék és Fűvészkert vezetője. Sitkei György hivatásánál fogva sokféle járt a világban, és érdeklődését felkeltette a különféle tájakon látható fák és bokrok sokszínűsége. Jegyzeteiből több száz fényképpel illusztrált tudományos igényű könyvet is készített „Érdekes fák és bokrok más tájakról” címmel, előadásában ennek anyagából adott egy ízelítőt. A könyv persze, mint a professor elmondta, nem akar dendrológiai tankönyv lenni, vagyis nem ragaszkodik a látott fák szokásos, szigorú rendszertani tárgyalásához, ugyanis olvasmányának készült. A diavetítéssel kísért beszámoló ugyanakkor arról győzte meg az érdeklődőket, hogy a „sztorikál” és élményekkel színesítve bemutatott fák és bokrok kiváló ismerőjét és szakértőjét hallhatja. A diavetítés keretében több száz éves és óriási méretű fákat ismerhetett meg a hallgatóság többek között Észak-Amerika és Dél-Afrika vidékeiről. A bemutatott növényekhez Sitkei György pontos és rendszeres leírást adott, a hozzájuk kapcsolódó történetek pedig még érdekesebbé tették a tankönyvek anyagait meghaladó ismeretekben gazdag előadást. A professor következő úti célja Madagaszkár lesz.

○ Arany Mihály

A PSZICHOLÓGUSOK ÓPIUMA

Anyukám mindig azt mondta, az a jól elkészített étel, aminek összetevőit evés közben sem lehet megállapítani. Jelen helyzetre — a Milléni-umi kávéházban bemutatott Pszichoszóma-etűdök performance-ra — ezt úgy fordítanám le, ha valami komplett egész, nem érzékelhető a mögötte álló hatalmas munka. Az említett filmanyag egy, a testreprezentációk és pszichoszomatika területén végzett akadémiai kutatás eredménye, melyet több szakmai konferencián is bemutattak (élőben vagy filmformában). A két évig tartó vizsgálatban két későbbi alkotó, *Csaba Márta* és *Borgos Anna* vettek részt, az ezt követő alig két hónapos, performance-előkészítési munkálatok során csatlakozott hozzájuk a szintén pszichológus *Moukhtar Lucia* és *Szili Katalin*.

A filmanyagban laza koreográfiát követtek, többségük inkább improvizáció, ezek alapjai 19. századi tünétábrázolások (ilyenekkel találkozhatunk a nemrég bemutatott, *Szász János* rendezte Ópium című filmben is). A performance tökéletes paradoxona, hogy a hisztéria valóságghé bemutatása végett ilyen módon játsszák el azt — a tökéletes beleélés azonban ki is válthatja a tüneteket. Szili azonban mégsem tapasztalt magán semmi „változást”, s mint mondta, megdöbbentette „a mozdulatokban jelenlévő erotika, mely a rajzokon nem látszott”.

A 19-20. század fordulóján divatos betegség a pszichoanalízis megjelenésével változott: a látványos érzelmkifejezéseket a nyelvi megnyilvánulások váltották fel. A hisztériát ma már nem ezzel az összefoglaló névvel diagnosztizálják, hanem minden tünetet külön állapítanak meg, a besorolhatatlan betegségeket szomatikusnak nevezik.

A filmvetítést követően az alkotókkal *Szenes Márta* pszichológus beszélgetett, további meghívott vendége *Demcsák Katalin* esztéta volt.

○ Szekeres Nikolett

ÁTHALLGATÓ

HANGULATJELENTÉS

Jobb híján csak hangulatjelentés, ugyanis az eredeti célhoz — összefoglalni, merre tart Románia, vagy a kört szűkítve az erdélyi magyarság — nem sikerült felnőnünk. Ennek a terjedelem mellett az objektivitás is korlátot szab, mert evidencia, hogy aminek az ember része, azt nem tudja elfogultság nélkül meglelni.

Mérlegelni pedig volna mit. Népszavazás előtt állunk. Románia szavazásra jogosult lakossága arról kell döntsön, maradjon-e vagy távozzon a pár hete felfüggesztett államelnök, *Traian Basescu*. A helyzet a magyarság szempontjából az előzmények miatt érdekes. Az akkoriiban EU-s csatlakozás küszöbén álló országban a Románia Magyar Demokráta Szövetség, a Demokrata Párt — akikhez Basescu is tartozik —, a Nemzeti Liberális Párt és a Konzervatív Párt alakított kormányt.

Lényegében Basescu személyének köszönhető, hogy a Demokrata Párt népszerűsége megnőtt a választások után, azonban azt is neki sikerült elérni, hogy a konzervatívok után a demokraták is elhagyják a kormányt. Ez Basescu és a liberális miniszterelnök, *Calin Popescu Tariceanu* közt zajló vitában csúcsosodott, ugyanis az elnök — a megnövekedett szimpátiaindexeket a háta mögött tudván — szerette volna kitűrni a kormányból a liberális pártot. A pár éves áskálódásnak egy, a mindeddig ellenzéki Szociáldemokrata Párt támogatásával megszavazott RMDSZ-Nemzeti Liberális Párt-kabinet lett az eredménye. Ez a kisebbségi kormány tényleg csak a szociáldemokraták támogatásával létezhet, de így is él és virul.

Miért jó ez nekünk, magyaroknak? Elsősorban azért, mert az RMDSZ kormánytag. A helyzet etikusságát sokan vitatják, azonban ellenzékben a magyarságért még keveset sem lehet tenni — így tehát szemszögünkben ez a legszerencsésebb konstelláció. A romániai magyarság által rég óhajtott autonómiát persze ez a kormány sem tudja — vagy román részről nem akarja — megvalósítani. Ahogy egy bukaresti kaszinó kijáratánál írják: Better luck next time.

○ Kiss Bence

Áthallgató rovatunk e heti szerzője Kiss Bence, a Babes-Bolyai Tudományegyetem IV. éves média szakos hallgatója, a kolozsvári Szabadság napilap Campus című mellékletének főszerkesztője.

D. T. I.

MEGELŐZHETŐ DAGANATOK

A Magyar Orvostanhallgatók Egyesülete Szegedi Helyi Bizottsága április 28-án rendezte meg a VI. Tumorprevenció Napot. Az új klinika előadótermében több tucat diák – pécsi és budapesti egyeteméről is – foglalta el helyét az emeletes padosorokban. Az eseményen nyolc előadót hallgathattak végig a diákok, akik – mint azt az egész napos rendezvényt megnyitó *Benedek György* orvoskari dékán beszédében elmondta – már a tanulmányuk során megismerkedhetnek a daganatos betegségek megelőzésének lehetőségeivel. A konferencia filozófiája is éppen az, hogy a későbbi praxist vállalkók még idejében elgondolkodhassanak, hogyan segítsék majd pácienseiket a tumorprevenció területén.

Benedek György szerint több tízezer ember meghal értelmetlenül, hiszen helyes életmóddal megelőzhető lenne a legtöbb daganatos megbetegedés. A dékán elmesélt egy történetet a kínai császár udvaráról, ahol az udvari gyógyító, orvos addig kapott csak fizetést, amíg a császár egészséges volt. Amikor megbetegedett, kirúgták vagy lefejezték.

A kínai gyógyító radikális motivációja nem is, de a filozófia mindenképp példálul szolgálhat a mai orvoslásnak is.

D. Cs.

DÍSZDOKTORI KITÜNTETÉS

15 éves román-magyar akadémiai együttműködés

A gyógyszerészkar Farmakognóziái Intézetének vezetőjét, *Máthé Imrét* (balra) április 23-án a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem a Doctor Honoris Causa címmel tüntette ki.

Az együttműködés a magyar és a román felek között nem egyetemi, hanem akadémiai szinten kezdődött. Már az 1980-as évek közepe táján megtörtént a kapcsolatfelvétel Marosvásárhelyen *Rácz Gábor*, valamint a kolozsvári egyetemről *Honorius Popescu* professzorok és *Máthé Imre* révén, aki akkor az MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézetében dolgozott. A kilencvenes évek eleje óta a kooperáció fenntartásában *Csedő Károly* professzor, a Román Orvostudományi Akadémia tagja játszik kulcsszerepet. A kapcsolat a magyar és román Akadémiák közötti szerződés keretében egy, a két romániai egyetemet magába foglaló kutatási téma formájában intézményesült.

„Ezek a szálaik baráti kapcsolatokat is jelentenek. Örömmel említettem a beiktatási ünnepségen is, hogy egyetlen év sem telt el úgy, hogy valamilyen formában ne tartottuk volna a kapcsolatot. Az alakuló kari szintű együttműködésben is hangsúlyozzuk, hogy az egyes részlegek is tartják a kapcsolatot – a kutatók, hallgatók cseréjével is. Bizonyos értelemben a marosvásárhelyi egyetem a szegedinek testvérintézménye, hiszen ugyanúgy Kolozsvárról származik” – mondta *Máthé Imre*. „Szinte évente jönnek Marosvásárhelyről Szegedre kollégák, hallgatók, például a szakdolgozatuk véglegesítése kapcsán, PhD-hallgatók, hogy kutatásuk bizonyos fázisait itt végezzék. Mi a gyógyszerészek részére tanulmányutakat, illetve továbbképzési tanfolyamokat is szerveztünk Erdélybe, elsősorban az MGYT Gyógynövény Szakosztályának közreműködésével. Ezek nagyon népszerűvé váltak, többek között az ottaniak vendégszeretete vonzza a résztvevőket” – beszélt a kapcsolathoz fűződő eseményekről a professzor.

„A román és magyar Akadémia 15 éves együttműködése a gyógyszerészkutatás területén” címet viselő rendezvényen, amelynek keretében a díszdoktorrá avatás zajlott, jelen voltak a bukaresti, a temesvári, nagyváradi és a kolozsvári egyetemek szakmailag illetékes képviselői; a magyarországi egyetemek közül a budapesti és a pécsi képviseltette magát a szegedi kollégák népes tábora mellett. A szervezők egy erre az alkalomra kiadott kötetben jelentették meg az ünnepi eseményhez kapcsolódó tudományos ülésszak prezentációit. A marosvásárhelyi egyetem „gesztusa” már-már hagyományt jelent, hiszen *Szendrei Kálmán* professzor, a Farmakognóziái Intézet korábbi vezetője szintén részesült ebben a kitüntetésben. „*Constantin Copotoiu* rektor nagyon szívélyesen fogadott minket. Nagy megtiszteltetés számomra ez a kitüntetés, így egy kicsit sajátomnak érezhetem azt az intézményt is, ahol magyar nyelvű oktatás is folyik; és talán az ottaniak is egy kicsit közéjük valónak tekintenek. Van a rektori tanácssteremben egy fal, ahova a díszdoktorok okleveleinek kicsinyített mását helyezik. Ezzel szimbolikusannak az egyetemnek a részévé válik az ember, ami kifejezi az odatartozást” – beszélt a kitüntetéshez fűződő érzéseiről *Máthé Imre*. „Még nagyobb öröm azt látni, hogy ez a kapcsolat valóban élő, és kedvezően alakul. Szándéknyilatkozat szintjén további együttműködésben gondolkodunk; ez akadémiai, egyetemi intézetek közötti, és nem csak a két ország részvételével létrejövő kapcsolatrendszer jelentene, részben szegedi centrummal. A Kárpát-medencei gyógynövényeinek a vizsgálatát választottuk témának, amely a szomszédos országokkal való kapcsolatot is erősítené” – beszélt a jövőbeni tervekről a professzor.

○ Arany Mihály

„CSILLAGOK, CSILLAGOK...”

Simon Attila „exoholdas” felfedezései

Simon Attila

1983-ban született Kalocsán.

Középiskolai tanulmányait a kalocsai Szent István Gimnáziumban végezte. Jelenleg ötödéves csillagász szakos hallgató, társszerzője az Astronomy & Astrophysics című folyóiratban megjelent Possibility of a photometric detection of „exomoons” című cikknek, illetve első szerzője a szintén itt megjelenő Determination of size, mass and density of „exomoons” in transiting systems című írásnak. Az idei OTDK Fizika, Földtudományok és Matematikai Szekciójának csillagászat és kozmológia tagozatát „Exoholdak sugarának, tömegének és sűrűségének meghatározása fedési rendszerekben” című dolgozatával nyerte meg. Témavezetői: *Szatmáry Károly* és *Szabó M. Gyula*.

Fotó: Segesvári Csaba

vet, amely olyan méréseket is tud majd végezni, amellyel a hold által előidézett kis fényváltás közvetlenül is kimutatható lesz” – fejt ki a kutatás módszertani hátterét.

Volt egy korábbi, 1999-es modell, ami nem vette figyelembe a hold hatásait. Attila ezt a modellt finomította, és így sokkal jobb eredményeket kaptak: 20 százalékban közelítették a saját Holdunk paramétereit, míg a korábbi modell csak nagyságrendileg becsülte meg a tömeget.

„Gyulával számításokat végeztünk, *Szatmáry Károly* pedig átnézte az eredményeket – neki az exobolygók az egyik kutatási területe, így nagyon hasznos tanácsokkal segítette a továbbhaladást. Tapasztalatai alapján ellenőrizni is tudta, hogy tényleg az jön-e ki, aminek kell. Beszélt az új eredményekről, és mondott olyan paramétereket is, amiket még szintén belevehettünk a modellbe” – beszélt OTDK-győztesünk témavezetőiről.

Túl a Plútón és a közhelyeken

„Lehet, hogy közhely, de én is kiskorom óta érdeklődöm a csillagászat iránt” – meséli mosolyogva Attila.

„Általános iskola első osztályától kezdve tudtam, hogy később komolyabban is ezzel szeretnék foglalkozni. Konkrétan, ha jól emlékszem, a 'Kisfilmek a nagyvilágból' című sorozatnak a Naprendszer bolygóival foglalkozó része lendített előre ezen a területen. Már akkor is megfogott a kérdés, hogy mi lehet a Plútón túl, van-e tizedik bolygó. A sorozat után következtek az ismeretterjesztő, majd később a tudományos könyvek” – emlé-

kezik vissza ifjú csillagásznak a kezdetekre. Szerencséje is volt, mint mondja, mert középiskolájának, a kalocsai Szent István Gimnáziumnak a tetején van egy kupola, ahol rendelkezésükre állt egy tíz és egy harminc centiméteres távcső. Így már ezekkel is végezhetett megfigyeléseket. Kifejezetten csillagász tanára természetesen nem volt, támogatták viszont a gimnáziumban azt az ötletet, hogy e pálya felé orientáldjon.

„Negyedévből a középiskolás földrajztanárom, a csillagda 'üzemeltetője’, *Kenyeres Zsolt* a csillagászsakkör tartását is rám bízta, mondván, egy ponton túl ő már nem ért annyira ezekhez a kérdésekhez.

Ezzel egy időben vettem egy távcsövet, így otthon is tudtam megfigyeléseket végezni. Voltak olyan meghatározó élményeim, mint például a Hale-Bopp-üstökös, végigkövettem nagy csillaghullásokat, és láttam felrobbanó meteoritokat is” – meséli kezdeti élményeit Attila. A pályaválasztás így kezdettől fogva adódott.

„A szüleim azt mondták: csináld azt, amit szeretsz – hiszen tizenkét év alatt látták, hogy komoly az elhatározásom.” Általános iskolában még inkább a csillagászat vizuális oldala ragadta meg Attilát, később elkezdte érdekelni, hogy mi áll a jelenségek hátterében, majd az egyetemen megismerhette a terület fizikáját is.

A jövő új „csillaga”...

Ami pedig a szabadidőt illeti, Attila nagyon sokoldalú érdeklődést mutat. „Kezdetben a csillagászat volt a hobbim, most már a szakterületem. Ennek elle-

né az éghélmelés, az amatőr csillagászkodás továbbra is megmaradt szabadidőmben is, amellelt, hogy most már tudom, mi annak a fizikája, amit látok. Talán szakbarbárnak tűnök, de megvan ennek a területnek az a része, amikor számolunk, és kijönnek az eredmények; meg van egy olyan része, amikor az ember fogja az otthoni távcsövet, kiviszi az ég alá, belenéz, és látja, hogy milyen szép és milyen érdekes a világegyetem... Sőt sokszor nemcsak én magam nézem, hanem megmutatom másoknak is. Emellett szeretek motorozni, és szívesen szerelgetek. Amatőr szinten zenét is keverek, mostanában pedig shakerkedem is” – veszi számba „hobbijait”.

Ahogy a pályaválasztás, úgy a jövőt illető következő lépés is szinte magától adódik ötödévesünknek. „Szeretnék PhD-zni, ez lenne az első lépés. De ennél konkrétabb terveim még nincsenek. Nem nagyon szoktam hosszú távra tervezni, az OTDK-ra sem gondoltam még kezdetben.

Ha viszont már ilyen jól alakult minden, akkor tényleg szívesen megpróbálnám a doktoriskolát itt Szegeden. Hogy azután mi lesz, nem tudom. Külföldre is szeretnék majd mindegyképpen kimenni. A kutatási területet illetően jó lenne nem csak egy sávon haladni, ha adódik más is, akkor szeretnék több témában is jártas lenni. Az exoholdak és exobolygók azonban mindenképpen megmaradnának kedvenc témámnak, mert ebben benne van a távlati lehetőség, hogy egyszer talán felfedezünk a Földön kívül is életet...” – mondja további terveiről Attila.

„És lehet, hogy elvégzek egy mixersulit” – teszi hozzá mosolyogva.

○ Arany Mihály

A VÉGTELEN MEGISMERÉS(E)

Beszélgetés Szatmáry Károllyal

Boldog az az ember, akinek a hobbija egyúttal a munkája is – vallja Szatmáry Károly. A Kísérleti Fizikai Tanszék egyetemi docense már gyermekként eljegyezte magát az univerzum titkaival, útja egyenesen vezetett a csillagászat és az űrkutatás felé. Egyik internetes életrajzában fő műveként a Szegedi Csillagvizsgáló létrehozását jelöli meg, mely 1992. július 6-án nyitotta meg kapuit.

– **Készülnek már az évfordulóra?**

– Arra céloz, hogy nemsokára tizenöt éves lesz az újszegedi csillagvizsgáló? Gondoltam rá, hogy valamiképpen meg kellene majd erről emlékeznünk, de egyelőre olyan sűrű ez a tavaszi időszak, hogy konkrét szervezési munkákról még nem számolhatok be. Elképzelhető, hogy rendkívüli nyitvatar-tási napot hirdetünk meg, színes előadásokkal, több távcsöves bemutatóval, de én inkább a rendszeres munka híve vagyok, nem azt szorgalmazom, hogy egyes kitüntetett napokon dolgozzunk nagy intenzitással. Így aztán szépen, csendben minden héten fogadjuk a látogatókat immár másfél évtizede. Ez persze rengeteg pluszenergiát igényel, de semmihez sem fogható élményt jelent, ha az ember látja a csillogó szemeket, az érdeklődést, ami – meg kell mondanom – elsősorban az általános iskolás csoportokra jellemző.

Én és az Orion

– **Önben is kisiskolásként ébredt fel a csillagászat iránti rájongság?**

– Először Az Orion űrhajó kalandjai című NSZK-filmsorozat kapott meg a hatvanas években. Olyan tíz-tizenkét éves lehettem, mikor eldöntöttem: csillagász leszek. Aztán ahogy 1969-ben az Apollo űrhajósa a Holdra léptek, majd 1972-ig hatszor jártak ott, tovább erősödött az elhatározásom. Semmiféle szülői indítatással nem rendelkeztem egyébként, hiszen édesapám jogász, édesanyám adminisztrátor volt. Hogy valóra váltsam álmomat, a Radnóti-gimnázium matematika-fizika tagozatára jelentkeztem, onnan pedig az ELTE-re, mert akkor még csak ott képeztek csillagászokat.

– **A szülei hogy fogadták a döntését?**

– Kicsit csodálkoztak, de támogatottak. Mivel édesapámmal közös a nevünk, jogásként jól bevált ügyvédi praxis várt volna, magasabb kereseti lehetőséggel, de engem a csillagászat vonzott, s mélyen hiszek benne, hogy ha az embernek a hobbija egyben a munkája is, akkor tud igazán nagy kedvvel dolgozni. Igaz, egyetemi oktatóként a csillagász az idejének csak kis részét tölti távcső mellett, s állandó konfliktust jelent, hogy egyszerre kell helytállnunk az oktatásban, kutatásban, illetve ezek mellett a tudományszervezésben, a közéleti tevékenységek és az adminisztratív feladatok terén is. A pályázatokhoz kapcsolódó adminisztráció rengeteg időt és energiát emészt fel, de csak ezen keresztül lehet megteremteni az anyagokat a kutatásokhoz vagy a csillagvizsgáló működtetéséhez.

Az adminisztrációs terhek miatt a csillagász nem tölthet annyi időt a távcső mögött, mint szeretné. Fotó: Segesvári Csaba

Szinte a semmiből

– **Hogyan áll össze az obszervatórium költségvetése?**

– Őszintén szólva szinte a semmiből tartjuk fönn. A TTK évi 200 ezer forintos támogatása mellett a Szegedi Csillagvizsgáló Alapítvány a különböző pályázatok révén, az szi-ja százalékos felajánlásokból, illetve a rendkívül szerény (200 és 300 forintos) belépődíjakból teremti elő a forrásokat; hozzáteszem: az egyetemi polgárok és családjuk természetesen ingyenesen látogathat bennünket. A mintegy 500 ezer forintnyi költségvetésünkben fejlesztésekre egyáltalán nem futja.

Nagy öröm számunkra, hogy az egyetem segítségével, rektor úr támogatásával tavaly összesen 2,5 millió forintos beruházás keretében sikerült felújítani a csillagvizsgáló földemjét, ami korábban rendszeresen beázott. Egy új tetőteraszt is kialakítottunk ezáltal, ahol kisebb távcsöveken keresztül akár egy egész osztály kémlelheti egyszerre az égbolt csodáit.

– **Mi vezetett annak idején az újszegedi csillagvizsgáló létrehozásához?**

– Mikor 1981-ben végeztem Pesten, annak az ígéretnek a tudatában ajánlkoztam be Ketskémény István professzor úrnál, hogy a szegedi egyetem kapni fog egy 40 centiméter átmérőjű tükrös távcsövet az odesszai testvéregyetemtől. Aztán különböző szerződések révén itt ragadtam a Kísérleti Fizikai Tanszéken, s egy-két év múlva az addig vendégoktatóval megoldott csillagászat kurzust is átvettem.

A szegedi csillagvizsgáló létesítése azért vált fontossá, mert 1985-ben megjött a távcső, s nem tudtuk hová tenni, nem volt ugyanis csillagda. Elvittük Bajára, ahol rendelkezésre állt a megfelelő épület és betonoszlop, így viszont óriási problémát jelentett a hallgatók utaztatása. Csákány Béla professzor rektorsága idején 1990-ben aztán létrehoztuk az egyik első szegedi alapítványt, félmillió forint alaptőkével, majd összekalapoztunk még 3 milliót, amiből 1991 és 1992 között felépülhetett az obszervatórium. Már a nyitástól felvállaltuk, hogy a hallgatók oktatása, a

távcsöves mérési gyakorlatok és a kutatás mellett minden péntek este nyitva tartunk, fogadjuk a látogatókat. Nyolc évig teljesen egyedül, társadalmi munkában vittem a csillagvizsgáló ügyeit, aztán az idekerülő fiatalabb kollégák, később a csillagász demonstrátorok is egyre inkább besegítettek. Éves szinten 4-5.000 látogató keres fel bennünket, turisztikai célponttá vált Szegeden a Kertész utcai csillagvizsgáló, ami azonban sajnos egyáltalán nem tükröződik a városi támogatásban.

Szemléletesen

– **A csillagvizsgáló mint infrastrukturális háttér tette lehetővé ugyanakkor a csillagászat szak beindítását 1999-ben...**

– Az ELTE után másodikként mi képeztünk csillagászokat, a bolognai rendszerben pedig a fizika alapszak szakirányaként működünk, 2009-től indulhat be a csillagász mesterszak. A képzésünk színvonalának és sokoldalúságának bizonyítéka, hogy a nálunk végzetek iránt mind a hazai, mind a külföldi kutatóintézetekben óriási az érdeklődés. Külföldön (példá-

nak okáért Ausztráliában vagy az Egyesült Államokban) elhelyezkedő kollégáink a legmodernebb csúcstechnikához jutnak hozzá, akár az űrtávcsövek mérési adataihoz is, így aztán a személyes kapcsolatok révén az eredményeket első kézből építhetjük be az oktatásba, illetve folyamatosan fogadják mérésekre a legjobb tanítványainkat. (Hozzáteszem, nem is muszáj kiutazni, ha az ember csúcsműszereket akar használni, hiszen jó kutatási tervekkel, pályázatokkal elnyerhet a külföldön – Chile, Hawaii, Kanári-szigetek stb. – működő óriástávcsövekre bizonyos számú éjszakát, amikor az ő általa megjelölt objektumokat mér-rik, majd az adatokat megkapja.)

A csillagászat-űrkutatásban egyébként pont az a szép, hogy nem lehet kétszer ugyanazt a tananyagot leadni, annyira gyorsan változnak az ismeretek. Rendkívül gazdag szemléltetőanyaggal kell dolgoznunk, hiszen nem lehet csak úgy „tábla-kréta” beszélni erről a tudományról. Rengeteg képet, animációt szedek össze az internetről, folyóiratokból, óráim mindegyikén használok projektort és számítógépet, és arra is nagy gondot fordítok, hogy előadásaim képanyaga, szöveges diái, összefoglalói felkerüljenek a csillagvizsgáló honlapjára (<http://astro.u-szeged.hu>).

– **Ha már a legjobb tanítványok kerültek szóba, frissítette az önéletrajzát?**

– Mire gondol?

– Örömmel láttam, hogy szakmai elismerései mellett azt is feltünteti, mely hallgatók értek el az ön témavezetésével szép sikereket az elmúlt évtizedek OTDK-versenyein. Idén áprilisban Simon Attila első díjával tovább bővült a sor.

– Annak idején 1981-ben magam is nivódíjas dolgozattal szerepeltem az OTDK-n, oktatóként ezért is tartottam különösen fontosnak a hallgatók ilyen jellegű kutatásainak támogatását. Simon Attila munkáját Szabó M. Gyula kollégámmal közösen irányítottuk. Nagyon izgalmas témáról van szó, hiszen az úgynevezett exobolygók, a más csillagok körül keringő bolygók esetleges holdjainak kimutatási lehetőségeiről írt. Viszonylag

friss tudományágról van szó a csillagászatban belül, hiszen 1995-ben fedezték fel az első exobolygót. Olyan módszert próbáltunk kidolgozni, amivel a jelen és a közeljövő mérési pontossága mellett esély mutatkozik arra, hogy egy ilyen nagy bolygó csillaga előtti elvonulásakor a csillagfényesség csökkenéséből megállapítsuk, van-e holdja a bolygónak vagy sem.

Több mint 220

– **Ön hogy jutott el kutatásai során az exobolygóig?**

– A diplomamunkámat az úgynevezett spirálgalaxisokból írtam, azután a változócsillagokkal kezdtem foglalkozni, mert itt kisebb távcsővel is nemzetközi szintű eredményekhez lehet jutni. Legaktívabban a lüktető, pulzáló változócsillagokkal foglalkoztam, kezdetben a néhány órás periódusokkal fényüket változtatókkal, majd a vörös óriásokkal, melyek jellemzően néhány száz napos időközökkel változtatják méretüket, aminek folytán változik a megfigyelhető fényességük, s ebből következtethetünk fizikai paramétereikre is. Jelenleg is ez a fő kutatási irányom, de ha valaki csillagászat-űrkutatást oktat, nem teheti meg, hogy csak egy szűk terület új eredményeit követi – ráadásul a hallgatóknak is folyamatosan témát kell biztosítani –, ezért kezdem 1995-ben az exobolygókkal is foglalkozni.

– **Mit tudhatunk meg ezen rendszerek vizsgálatából?**

– Az exobolygók kutatásához egyrészt a csillagászat szinte összes területét fel kell használni, másrészt rendkívül összetett kérdéskörrel van szó: ha már vannak bolygók más csillagok körül, felmerül, hogy élet, civilizáció kialakulhatott-e ott... Most már több mint kétszáz bolygót ismerünk más csillagok körül – egyes csillagok körül három vagy négy bolygó is kering. Ezen bolygórendszerek – melyek egyébként gyakran más felépítésűek, mint a miénk – vizsgálatán keresztül jobban megérthetjük a Naprendszerünk kialakulását, fejlődését is.

Az élet, más civilizációk keresése szempontjából is alapvető

fontosságú ez a kutatás, hiszen az élet létrejöttének legvalószínűbb helye egy szilárd bolygó felszíne. Manapság már nemcsak a más csillagok körül keringő bolygók létét sikerült bizonyítani, hanem ha egy bolygó tőlünk nézve elvonul a csillaga előtt, s a csillag fénye átjön a bolygó légkörén, akkor annak kémiai összetételét is meg tudjuk határozni. Amennyiben kiderül, hogy van benne oxigén, vízgőz meg metán, gyanítható, hogy oxigén- és szénalapú élet is kialakulhatott.

Az élet nyomában

– **Vannak jelei az életnek más bolygórendszerekben?**

– A távoli csillagok körüli bolygókról még nem sokat tudunk, az életet elsősorban a Naprendszerben próbáljuk keresni. Akad néhány jó jelölt: először a Mars, ahol van víz a talajban és a jégsapkákban, s így nem zárható ki az élet valamilyen egyszerűbb formája, aztán néhány óriáshold, a Szaturnusz Titánja vagy a Jupiter Európája, melyeken szintén van víz. Ezeken rendkívül alacsony a hőmérséklet, de ne gondoljuk, hogy a hő forrása csak a napfény lehet, származhat az akár az égitest belső anyagából is. A Földön is olyan elképesztően változatos az élet, hogy szinte képtelenek vagyunk már olyan idegen életformát elképzelni, amely valamely földi életformára ne hasonlítana. Egyedül az lenne gyökeresen más, ha nem szénalapú, hanem mondjuk szilíciumalapú életben gondolkodnánk.

Léteznek-e idegen civilizációk? Szerintem léteznek. Hogy kapcsolatba tudunk-e lépni velük? Nos, ez már nehezebb ügy. Egyrészt sok-sok fényévnyiek a távolságok, viszont az információközlés jelenlegi tudásunk szerint legfeljebb csak fénysebességgel történhet, az utazás sem megy még nekünk, a fegyverek, a fekete lyukakon való áthaladás pedig egyelőre a fantasztikum kategóriába tartozik. Azt kevesebbet szokták emlegetni, hogy ha létezik két különböző civilizáció, és találkoznának is, nagyon kicsi a valószínűsége, hogy azonos fejlettségi szinten legyenek. Gondoljunk bele, az emberiség fejlődése a Föld bolygó történetében csak egy szemvilla-nás, néhány ezer éves a kultúránk; beláthatatlan, mi lesz öt-hat ezer év múlva! Néhány ezer év különbség óriási fejlettségbeli eltéréseket okoz, s kérdésessé teszi, hogy egy nálunk fejlettebb civilizációnak egyáltalán milyen érdeke fűződne ahhoz, hogy velünk érdemben próbáljon kommunikálni.

– **Hisz az univerzum megismerhetőségében?**

– Az, hogy a világ megismerhető, nem azt jelenti, hogy lesz olyan idő a jövőben, amikor minden le tudunk írni, hanem hogy nem áll semmi akadály a megismerés útjában. De maga a folyamat soha nem fejeződik be. A csillagászatban is rengeteg olyan jelenséget, objektumot találunk, amit nem értünk, nem tudunk leírni, mert a természeti-fizikai törvények még nem teszik ezt lehetővé, ám ez is csak arra buzdítja az embert, hogy dolgozzon tovább szorgalmasan.

EURÓPA ÜNNEPEL

1957 márciusában írták alá a római szerződést, ez az egyik ünnepelni való. A másik, hogy három éve mi is tagjai vagyunk az Európai Uniónak, a harmadik ok az öröme pedig, hogy a TIK is kitett magáért: *Mader Béla* főigazgató megnyitó szavai mellett láthatóvá vált az Egyetemi Könyvtár e célból összeállított gyűjteménye.

Mint tudjuk, a francia-német megbékélés alapján, a második világ-háború sebeinek begyógyítása céljából jött létre az az együttműködés, ami végül az Európai Egyesült Államok modelljét hozta létre. A francia (el-zászi) *Schumann* és a németiséget megszenvedő *Adenauer* fő műveként létrejött egyezség olyan folyamat elindítója volt, amelyről eredetileg maguk az alapító atyák sem gondolkozhattak: a békekötés fikciója államközösséggé nőtt, aminek ma már Románia és Bulgária is a tagja.

Mi, akik cselekvő részesei vagyunk ennek a különleges folyamatnak, jól tesszük, ha megismerkedünk a TIK kiállítási anyagával. Világosan kell látni, hangzott el a megnyitón, hogy nem a paradicsomba léptünk be, hanem nekünk is keményen meg kell dolgoznunk a jólétért.

Ilyen hosszú ideig nem volt béke Európában, nem volt ilyen szintű demokrácia és jólét sem. Ezzel együtt tudnunk kell, hogy a 21. század vélhetően Kína, India és Brazília előretörését hozza majd.

Az eredeti okmány apró gazdasági célokat tűzött ki. Fokozatosan, óvatos lépésekkel építkezett. Ma már szabadon áramol a munkaerő, és a bolognai folyamatnak hála az egyetemista is. Gyakran fölteszük magunknak a kérdést: kell-e ez nekünk? Ha elgondolkozunk a kiállítási anyag fölött, ráébredünk, hogy az EU nélkül valószínűleg szegényebb és tehetetlenebb lenne a kontinens, és benne Magyarország.

D. T. I.

AZ ELSŐ AKADÉMIAI IFJÚSÁGI DÍJ A NEVELÉSTUDOMÁNY TERÜLETÉN

Molnár Gyöngyvér (képünkön), az MTA-SZTE Képességkutató Kutatócsoport egyetemi adjunktusa idén (más szegediek mellett) Akadémiai Ifjúsági Díjat kapott. A Magyar Tudományos Akadémia főtítokára által 1972-ben alapított díjat 35 évesnél fiatalabb, akadémiai tudományos kutatóhelyen dolgozó kutatók kaphatják meg szakmai munkájuk ösztönzésére, illetve kiemelkedő tudományos eredményeik elismeréseként.

Molnár Gyöngyvér a díjat több év kutatásaiért nyerte el, amelyeket 2006-os Tudástranszfer és komplex problémamegoldás című monográfiájában foglalt össze. A könyv első fele szakirodalmi áttekintés a tudástranszfer-ről és a problémamegoldásról. Saját kutatásaiban azzal foglalkozik, hogy a diákok mennyire tudják hasznosítani az iskolában elsajátított ismereteket a mindennapi életben, és hogy mekkora a szakadékok az iskolai feladatok és a mindennapi problémák megoldása között. Az elmúlt év(tized)ekben jelentősen megváltozott, mit tekintünk értékes tudásnak. A TIMSS-felmérések még a diszciplináris tudást értékelték számon a diákokon (ezen Magyarországon jól szerepelt), a PISA-mérésekben azonban már a komplex problémamegoldás is nagy szerepet kapott.

Az SZTE fiatal oktatójának kutatásai féltőn helyezkednek el a korábbi TIMSS- és a PISA-vizsgálatok között, hiszen ő nem szakad el annyira az iskolától, mint amennyire azt a PISA-mérésekben teszik. E nemzetközi felmérésektől eltérően ő kizárólag Magyarországon végzi kutatásait. Általános iskola harmadik osztályától harmadikos gimnazistákig terjed az a csoport, akiken az iskolában elsajátított tudás más élethelyzetekre való átvitelét vizsgálja. Ehhez kapcsolódóan foglalkozik a kontextuskötöttség problémájával is, vagyis azzal, hogy ha egy adott helyzetben megtanulunk valamit, azt csak az adott közegben, vagy egy másik helyzetben is képesek vagyunk-e alkalmazni.

Munkája hazánkban részben hiánypótlónak számít, és ez is indokolhatja azt a tényt, hogy a neveléstudomány területén elsőként érdemelte ki az Akadémiai Ifjúsági Díjat. Mindez szerinte *Csapó Benő* egyetemi tanár, korábbi témavezetője nélkül nem sikerülhetett volna. Kutatásai értékét az is növeli, hogy nagy részét még a 2003-as PISA-felmérés előtt végezte, és már azelőtt konkrét eredményekkel szolgált, mielőtt a PISA-eredményeket közzétették volna.

Kutatásai mellett a nevéhez fűződik az egyetemünkön idén februárban létrehozott A jövő tanterme is. Egy ideje ugyanis információ-kommunikációs technikákkal is foglalkozik, így ő lehetett a Microsoft Magyarország támogatásával megvalósult projekt szakmai vezetője. Attól kezdve, hogy milyen legyen a terem technológiai felszereltsége (tábla PC-k, ultramobil PC-k, interaktív tábla, szavazórendszer, wireless projektor, stb.), a falak színének megválasztásáig és a bútorok megtervezéséig minden az ő munkáját dicséri. Az itt található eszközök mindegyike jól alkalmazható az oktatásban, használatukat kurzusokon is tanítja.

Jelenleg azon dolgozik, hogy az adatbázis-alapú tesztelést lehetővé tevő TAO elnevezésű programot bevonja a kutatásokba. Ez egy nyílt forráskódú program, tehát szabadon kiegészíthető, programozható. A számítógépen kiítható tesztek előnye, hogy a program a felhasználó képességeihez igazíthatja a kérdések nehézségét, valamint az, hogy utólagos feldolgozás nélkül rögtön rendelkezésre állnak az eredmények. *Molnár Gyöngyvér* szerint azért is fontos minél előbb ebbe az irányba elmozdulni, mert a PISA 2013-tól már nem lesz papír-, hanem csak számítógép-alapú, és ha az oktatásban nem használunk hasonló programokat, a magyar diákok helyzeti hátrányból indulnak majd a nemzetközi felmérés során.

○ Dunai Tamás

VISSZA A GYÖKEREKHEZ

Egyetemtörténeti konferencia a SZAB-székházban

„Egyetemalapítási törekvések Kelet-Közép-Európában a 16-17. században” címmel tartott konferenciát május 2-án a SZAB Filozófiai és Történettudományi Szakbizottsága. A rendezvény a Báthory-egyetemről, a szegedi egyetem alapításáról és kolozsvári örökségéről február 20-án tartott kerekasztal-beszélgetés kapcsán megindult és az elmúlt hetek során lapunkban lezajlott vitának volt a folytatása.

Az ülészak résztvevői arra keresték a választ, hogy egyetemnek tekinthető-e a *Báthory István* lengyel király és erdélyi fejedelem által 1581-ben Kolozsváron létrehozott tanintézmény, s ha igen, tartható-e az SZTE a kolozsvári Báthory-egyetem eszmei örökösének, szellemi utódának. *Almás Tibor* bölcsészkar dékán megnyitójában azt emelte ki, hogy a kérdéskör célzerű két részre bontani: a kolozsvári egyetem hagyományának mibenléte, gyökereinek kutatása tudományos-szakmai feladat, az viszont bizonyos fokig nem közvetlenül tudományos probléma, hanem inkább vállalkás kérdése, hogyan viszonyulunk ehhez a múltbeli örökséghez.

A plenáris előadásokat *Makk Ferenc* egyetemi tanár elnökle mellett *Balázs Mihály* egyetemi tanár, valamint *Keserű Gizella* és *Tusor Péter* tudományos kutatók tartották, ezt követően felkért hozzászólóként *Font Zsuzsanna* egyetemi docens, *Molnár Antal* tudományos kutató, *Fazekas István* tudományos kutató, *Kruppa*

Almás Tibor (balra): válasszuk ketté a kérdéskört! Fotó: S. Cs.

Tamás főiskolai tanár és *Szögi László* egyetemi docens szolgáltak újabb adalékokkal a kérdéshez, délután pedig nyílt vitára került sor.

Balázs Mihály arra igyekezett felhívni a figyelmet, hogy erős felekezeti tagoltság jellemezte az 1570-es, 80-as éveket, Kolozsvár unitárius városa minden eszközzel igyekezett kiszorítani az egyetemszervező jezsuitákat. Vitathatatlan ugyanis Báthory egyetemalapító szándéka, ám ehhez pápai megerősítést nem, anyagi támogatást is csak kollégiumához és a papi szemináriumhoz kapott, valódi egyetemi jellegű képzés nem tudott kibontakozni. Tusor Péter a Pázmány Péter-féle 1635-ös nagyszombati alapítást vetette össze Báthoryéval, különösképpen abban a tekintetben, hogy egyik intézmény esetében sem áll rendelkezésünkre pápai alapítólevél, ugyanakkor előbbi egyetem vol-

tát senki se vonja kétségbe, ma is több magyar (illetve szlovákiai) felsőoktatási intézmény vezeti rá vissza eredetét. Ezzel kapcsolatban ekkor, illetve a délutáni vitában is több megszólaló hangsúlyozta: semmiképpen sem szabad a pápai megerősítés meglétének lehetőségét vagy pedig annak hiányát illetően kettős mérce alkalmazni.

Molnár Antal és *Fazekas István* az ellen érveltek, hogy egyetemnek tekinthető a Báthory-féle iskola, előbbi szerint ha az eszmei-szellemi örökség felvállalásáról beszélünk, a mai szegedi egyetemnek a jezsuiták missziós törekvéseihez való viszonyát is meg kell határoznia, mivel számukra az oktatás nagyon fontos, de csak másodlagos volt az embertársak üdvösségére való segítése mellett. Ezzel kapcsolatban azonban többen is megjegyezték, Báthory nem a missziót, hanem az egyetemet tekintette elsődleges-

nek. Szögi László szép ívet vázolt a kolozsvári felsőoktatás történetében Báthorytól egészen az 1872-es Ferenc József-féle alapításig, hangsúlyozva az ismételt váltást folytonossággal s utalva arra, hogy több hosszú időszakban is valódi egyetemi szintű filozófiai és teológiai oktatás folyt az intézményben.

A mintegy háromórás, *Bitskey István* akadémikus, majd *Makk Ferenc* vezetésével zajló nyílt vita legtöbb (elsősorban történész, kultúrtörténész, irodalmár) hozzászólója azt az álláspontot képviselte: nem szabad kishitűnek lenni, a Szegedi Tudományegyetemnek fel kell vállalnia a Báthory-egyetem örökségét, s mint ahogy azt a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem már megtette, magáévá kell tennie az 1581-es alapítási dátumot. Egyrészt világos ugyanis a megszólalók többsége szerint, hogy a fejedelem diplomájával de iure egyetemet alapított, s más magyar és külföldi egyetemek is működtek pápai megerősítés nélkül, másrészt ténylegesen megkezdődött az egyetemszervezés, s a következő évszázadokban is időről időre – a Báthory-előzményre történő hivatkozással! – folyt egyetemi szintű képzés Kolozsváron, harmadrészt a külföldi egyetemek döntő többsége is a lehető legkorábban vezeti vissza eredetét, esetenként évtizedekkel, sőt évszázadokkal a tényleges alapítólevél kibocsátása elé.

○ Pintér M. Lajos

MÚLTUNK KÖZÖS ÖRÖKSÉGE

tenni. Ezt jelzi, hogy három tagja is véleményyt nyilvánított az újságban, s ezek a vélemények jellegükben és tartalmukban különböztek voltak. A szakmai szempontnak kívántunk megfelelni azzal is, hogy egy-egy téma kapcsán jeles kutatókat kértünk fel írásbeli véleményük megfogalmazására. Mindezzel együtt tudományos konferenciát szerveztünk „Egyetemalapítási törekvések Kelet-Közép-Európában 16-17. században” címmel 2007. május 2-án a SZAB-székházban mintegy 50 fő részvételével. Ezen a többórás rendezvényen a bölcsészdékan megnyitóját után neves szakemberek részéről elhangzott három hivatalos előadás, öt hivatalos hozzászólás, majd a nyílt és kemény hangú vitában még 18 felszólalást hallhattunk. A rendkívül érdemi és tartalmas konferencián gyakorlatilag minden lényeges kérdéssel szó volt. A tapasztalatok és a tanulságok összegzése a bizottság egészének a feladata, így itt én most csupán saját benyomásaimról és véleményemről beszélhetek.

Úgy hiszem: a többség számára bebizonyosodott, hogy bizonyos kétélyek ellenére *Báthory István* lengyel király, erdélyi fejedelem 1581-ben Kolozsvárott de iure kétkarú egyetemet alapított a jezsuiták kollégiuma keretén belül – a korabeli jezsuita gyakorlat szerint. Az is tény a források alapján, hogy ez az *academia* vagy *universitas* európai hírű (spanyol, francia, olasz, német, lengyel és magyar) professzorai révén egy idő után a bölcsészet terén egyetemi

szintű oktatást végzett, de elkezddött a teológia magas szintű tanítása is. Kitűnő tudostanárai közül egyedül a lengyel *Jakób Wujek* nevét említem most meg, akit Báthory az általa alapított vilnai egyetem rektori székéből küldött Kolozsvárra a magyar egyetem megszervezésére. Wujek rektor, aki évekig dolgozott Kolozsvárott, a korabeli lengyel kultúra egyik legnagyobb alakja volt. Az általa készített hivatalos bibliafordítást a lengyelek csaknem 400 évig (1965-ig) használták. Wujek professzornak ma szobra van hazájában, amelyen neve alatt olvasható a „Két egyetem rektora volt” felirat. A lengyelek tehát büszkéek arra, hogy híres tudósuk a kolozsvári akadémia vezetőjeként is tevékenykedett. Ugyancsak az egyetemjelleg mutatja, hogy Báthory az akadémiai felhatalmazta tudományos fokozatok odaítélésére. Az oly sokat emlegetett pápai megerősítés hiánya teljesen értelmetlenné vált, hiszen kiderült, hogy a korszakban sem a nagyszombati, sem a kassai egyetem nem kapott ilyet, mégis mindkettő teljes értékű egyetem volt! Fontosnak tartom hangsúlyozni: meggyőzően bizonyítást nyert az is, hogy különböző (hol középfokú, hol egyetemi vagy más felsőfokú) szinten a Báthory-féle kolozsvári iskola lényegében folyamatosan működött, s ez elvezetett az 1872. évi kolozsvári egyetemalapításhoz, 1872-től pedig 1921-en, majd 1940-en keresztül a szegedi egyetem létrejöttéig. Lényeges mozzanat,

hogy az oktatás folyamatosága mellett az összefüggő történeti ívet bizonyítja: 1940-ben az egykori kolozsvári egyetemnek csak egy része költözött vissza ősi székhelyére, a másik (a nagyobbik) rész Szegeden maradt, itt folytatta tovább munkáját, s ennek csupán jogi szentesítése volt az 1940-es parlamenti aktus.

Érdekes kifogásként vetődött fel az az aggályos gondolat, hogy vajon a mai szegedi egyetem vállalhatja-e a jezsuita örökséget. De egészen nyilvánvaló, ha a romániai kollégák 2005-ben felvállalták ezt a tradíciót, akkor a szegedi universitas is magáénak tekintheti a jezsuita egyetem magas színvonalú tudományának, kiváló tanári munkásságának máig ható örökségét.

A vita legtöbb résztvevője hangsúlyosan kiemelte, hogy 1581 közös pont a magyar és a román tudományosság és kultúra számára. Végre egy jelentős találkozási pont, amely a két népet nem elválasztja, hanem összeköti egymással. Ne szalasszuk el ezt a kiváló alkalmat! Ez a mi felelősségünk, és ez nem is kevés! Megvalósulása a várható bizottsági javaslat nyomán rövidesen az egyetemi szenátus bölcs döntésétől függ majd.

Remélem, hogy a mi egyetemünk is büszkén vállalhatja azt, amit a kolozsvári egyetem új címerének jelmondata az 1581-es évszám felett hirdet: „Traditio nostra unacum Europae virtutibus splendet”.

○ Makk Ferenc
egyetemi tanár

HA CSEND CSENDÜL

Felolvasóestek a galériában

folytatás az 1. oldalról

Hallottam minap, hogy egy Nobel-díjas vagy egy kortárs irodalomban divatos író felolvasóestjén kívül más irodalmi rendezvény nem biztos, hogy megér egy címoldalas kezdést, két fotót és ötezer karaktert. Pedig az apró csodákért is érdemes...

A költő

A Szegedi Egyetem hetilap által szervezett tizenharmadik irodalmi ankét a maga misztikus egészében válhatott apró csecsemőből botladozó, a távoli asztalszél felé tipegő gyermekké. A tér, a kitöltöttség, az alakok és az idő, az elhangzott szavak, a mondatok szagatása együtt lett kerek, s a végén tényleg átfurmált egy apró jelet idebent. Kiegyenesített egy kampót, majd eldöntötte. Kérdésem kijelentés lett.

Aki az asztal felé nyúlt, hogy markoljon, s általa markoljunk mi is: Babiczky Tibor költő. Hivatalosan három, de saját bevallása szerint – talán a kezdeti számypróbálgatás lehullott tollpihe –, két kötet szerzője. A fiatal irodalmár legújabb könyve a Levegővétel (2007), amely után számos kritika hasonlítja költészetét Parti Nagy Lajos világához. A beszélgetés is innen indult – a Szegedi Egyetem újság munkatársa, Szekeres Nikolett moderálásában – az irodalmi hagyomány, az irodalmi apaság izgalmas fogalmából, az istenkérdés, a zeneiség, a mű létrehozásának keretében.

A lány

A beszélgetők asztala előtt leányiszobor állt. Fémcsőnyegbe mart ősi minta, kőlab, faszoknya,

Babiczy Tibor, a Csend és a hallgatóság. Fotó: Segesvári Csaba

köderék, famellkason kezek összefonva, a köfejen nyugodt, várakozó tekintet. Eppen mögötte ültem. Hol az egyik oldalról néztem ki, hol a másíkról. A szobor címe: Csend.

A Csend mögött valamivel több mint egy tucat ember. Szemben vele a szó, behelyettesíthető anyag. És a költő alkotásról beszél, Istenről, mesterről, dallamról, megjelenésről. Magamban bólintok, vagy fejemet rázom. Mesélt, hogy Isten már a kollégiumi években is, és hogy költészet nem lehet az abszolútum keresése nélkül. Olvasott. Volt, ami igen, s olyan is mely kevésbé. És a mesterség. Mindkét minőségben. Az apák, akik az irodalom bölcsőjében ringatják az új jövevényt. Neki valóban Parti Nagy Lajos és Kemény István és Vas István, akit megemlítve szoba kerül Babits is. Az alkotásban pedig csak az asztalfiók fő-

lé. A fiatal költő szerint természetes igény egy író embernél, hogy megmutassa műveit. Nem hisz az asztalfiókban. Ilyen ez a mesterség.

Az asztal

Költőnövendék barátom lázasan mesélte Nádas szavait, aki a kérdő mondat átváltozásáról beszélt, amikor kijelentő mondatát alakul, s kérdéseket vonz, felállítja a kérdőjeleket magával szemben. Nos, Babiczky sorai között is ritka rajz a kérdőjel, és miután ő maga megkapta e kérdést, nem feltétlen szándékosságról beszélt. Inkább érzelmi értelemben viszonyul az írásjelekhez. A pontosvesszőt például nem szereti. Én igen. Olyan, mint mikor falnak dől az ember (szerencsésebb helyzetben fának); meghajlott testen a fej.

A felolvasások után kötetlen beszélgetés kezdődött. Felbontotunk néhány üveg Frittmant, elpakoltuk a székeket, és az est folytatásaként – szerkesztőségünk meghívására – a Garabonciásban zenélt két szentesi zenekar, a Plasma Press és a Sweet Sixteen. Az én utazásom itt véget ért. Mielőtt a költészettől átszellemülve merész tollhegyemen ficánkoló betűhurkok messzi távlatokba siklanának, hallgatók inkább egy sokat tapasztalt kollégám szavaira. Olyan eseményről ne írj, amin nem voltál! Úgyhogy csak Petró János, az estek főszervezőjének szavait tolmácsolhatom, akinek hallócsontjai körül olyan autentikus blues ringott, hogy olykor már a Mississippi érezte magát. Én pedig elhallgatom. Szeretem a csendet, és hiszek az asztalfiókban; azt érem el.

Dobó Csaba

AZ ÉLET ÉRTELME

Szegeden járt Nádas Péter

Nádas Péter a Móra-kollégium vendége volt. Fotó: Segesvári Csaba

említi a mondat nyelvtani rendjét felborító példaként. Nádas szerint ugyanis az efféle mondatok a természetűség miatt nem lehetnek tökéletesek, a mondat ziláltsága így képes közvetíteni a nyelvtani rend jólfésűltségénél fontosabb együttérzést. Nádas az egész estén vissza-visszatér az együttérzés fontosságára, a módszert, melyben az író a műve fölé helyezi önmagát, önzőnek és hierarchikusnak ítéli: egy szövegből kimarad az esetlegesség, a véletlenszerűség, az empátia, ha írója nem tudja megosztani önmagát. Hogyan lehet akkor mégis az, hogy ez az empátikus módszer olyan gyakran tűnik kegyetlennek? Az esten elhangzott mondatok nyomán a lesz a benyomásunk, Nádas valóban önálló, független és megértendő lényekként tekint az általa

mozgatott figurákra, az elbeszélés tétje így a megfigyelésé lehet, mintha az ábrázolás nem lenne már önmagában teremtés.

Párhuzam

Bár Nádas szerint egy szerző nem válaszolhat arra, vajon jól olvassák-e műveit, ezen az estén is saját regényének meglepően érzékeny elemzőjeként beszél. A Párhuzamos történetek, állítja, abban különbözik előző nagyregényétől, az Emlékiratok könyvétől, hogy ez már nem a kollektív szabadságról szól, s így a közösről lemondva és mások megsértésétől sem félve lehet mélyebb vagy igazságosabb. A közös joga mégis visszaköszön, mikor Nádas munkájának lényegét abban nevezi meg, hogy írásaival

asszociációs bázisokat teremtsen, és olyan szintre jusson el a kollektív énben, ahol mindentől független formában vagyunk azonosak. Ilyen univerzális szintnek tűnik az észlelés, az érzékelés, az emlékezés. A Párhuzamos történetek károszerű szerkesztése ugyanakkor hétköznapi tapasztalatunkra is rávilágít: „az egymáshoz köze nincs” történekek bizonyos szempontból párhuzamba állíthatók.

Kapcsolat

A háromórás szegedi beszélgetés éppúgy ér véget, ahogy a Párhuzamos történetek: befejezni nem, csak abbahagyni lehet, hogy még sokáig emlékezzünk arra, miként beszélt Nádas az írói vagy a fényképezési munka önmagán túlmutató technikai módszereiről, a komputer emberi elméhez való hasonlatosságáról és emberi írásra való képtelenségéről, az egyezményességében sematizáló kérdőjel felkiáltójel feleleslegességéről. Berlinről, Párizsról, politikáról, férfiakról, nőkről, bármiről, az emberről, akik vagyunk, hogy még később is önkényesen találjunk újabb és újabb kapcsolatokat a gondolatok között. És hogy e kapcsolatok valójában megvoltak, vagy csak mi láttuk őket, talán mindegy is.

Turi Tímea

EGYIPTOM-HÉT A TIK-BEN

Az Egyetemi Könyvtár egyik jellegzetessége, hogy az ember hébe-hóba belefut egy-egy érdekes kiállításba. Így volt ez múlt héten az épület átriumában berendezett Egyiptom-kiállítással is. Szerda délután rövid nyitóbeszéd után invitálták tárlatvezetésre a megjelenteket. 18 parván segített abban, hogy az Egyiptomról szerzett eddigi ismereteinket tovább bővíthessük. A tárlatvezetés végén mindenki választhatott magának emlékkártyát, melyek egy idézetet tartalmaztak. Aztán, hogy egy kis játék is legyen, akinek volt kedve, kvízt tölthetett ki, amely garantálta, hogy egy kicsit komolyabban is átböngésszük a paravánok tartalmát. Jó volt látni, ahogy nagymama és unoka együtt keresték a válaszokat. A kvízek kitöltésével természetesen nyerni is lehet, például könyveket. Az Egyiptom-hét természetesen más programlehetőséget is kínált. Filmvetítések és egy művészeti előadás szem- és fültanúi lehettek azok, akik ellátogattak a programok valamelyikére. A szervezők, az Új Akropolisz Kulturális Közhazsnú Egyesület tagjai láthatóan nagy hangsúlyt fektettek az igazán igényes és érdekes programsorozat létrehozására. Én nem bántam meg, hogy ott voltam.

Petro Julianna

SZOBORBA FARAGOTT KÉRDÉSEK

A szegedi képzőművészet két kiemelkedő, sokoldalú személyisége Kalmár Márton és Fritz Mihály. Két barát, akiknek már a pályájuk kezdeti lépései is közös visszhangban zengtek a Tömörkény István Gimnázium lépcsőin. Mindketten a képzőművészeti tagozat első növendékei közt végeztek – többek között Tápai Antal keze alatt –, majd 1969-ben Pátzay Pál tanítványaként együtt diplomáztak a Magyar Képzőművészeti Főiskolán. És egy újabb közös döntés: visszatérni Szegedre, tanítani, ott, ahol azok a bizonyos lépcsők magasodtak egykor, s magasodnak még ma is.

Mindketten ebben az évben töltötték be hatvanadik életévüket, s e jubileumi alkalomból közös tárlattal ünnepelnek. A szegedi várban április 27-én Kő Pál Kossuth-díjas szobrász nyitotta meg a kiállítást, amely július 15-ig látogatható. Kő Pál beszédében röviden méltatta a két szegedi művész munkásságát. Kalmár Mártont köztéri szobrai – Bálint Sándor mellszobra vagy az Aranycsapatnak emelt alkotás –, kispasztikái, míg Fritz Mihályt főleg éremtervei – melyekből a magyar állam több tucatnyi emlékpénzt is kibocsátott – emelik majd a felejthetetlen szobrászok közé.

A tárlat – habár a szobrászok szerint csak töredéke a teljes életműnek – olyan világba kalauzol, ahol a létezés rezzenései, tér- és időgörbületei a fém, a kő vagy a fa tükrében villannak. Az érzés, hogy Maja fátyla lebben fel olykor, a torzókat körüljárva szólított meg először. A loarc csónkasága úgy illeszthető be a Nagy Egészbe, hogy a zablá megrántásának pillanatát, a kint egy feszülő lószájban láthatom meg. És nem tudom eldönteni, hogy nem mosoly-e inkább. S ha mosoly, mit leplez? Vagy a fel-fel tekintő, félbe vágott emberfej, amelyen szintén ott a feszülés, a nyaki erek, inak. És ki tudja, hová nyújtózik – a bőrt s csontokat szakítva-ropantva – e láthatatlan arc. Mindenki arca. És van-e ott valaki, akiért mindez megéri? A válaszhoz közelebb enged majd egy séta a várban.

Dobó Csaba

MŰTEREM

FÁBA VÉSETT HIT

Magyarországon feltehetően sehol sem tekinthető meg egyetlen teremben annyi vallási témájú faragvány, mint most a Fekete Házban, ahol az önmagát parasztfaragónak nevező Kanalas István munkáiból fába vésett hit címmel látható kiállítás.

Nem véletlen a cím. Kanalas István faragványai között találunk egyebek mellett medálokat, gyertyatartókat, rózsafüzéreket, szentségtartót, pásztorbotot, ikonokat, táblaképeket. Mégis a tárlat igazi különlegességét a több száz kiállított fakereszt adja. Vannak köztük egyszerűbb és részletekben gazdag kereszték, egyetlen fából kifaragott és több elemből összeállított darabok – keresztre feszített Krisztussal vagy nélküle. A katolikus egyház valamennyi keresztstípusa több változatban is megtekinthető a tárlaton. Kanalas István életében több mint ezer fakeresztet faragott, úgyhogy hiába a tetemes mennyiségű kiállított munka, ez mindössze töredéke ilyen jellegű munkásságának. Faragott képei közt Mária, Krisztus és különböző szentek ábrázolásai mellett bibliai jeleneteket is láthatunk. A szőregi mester II. János Pál pápa számára is készített egy táblaképet, amelyen Szent István Máriának ajánlja fel Magyarországot. Az ezt átvevő pápa fotója szintén megtekinthető a tárlaton – természetesen faragott képeretben.

A kiállításon nem csupán vallási ihletésű munkák akadnak, hanem régi magyar pénzmék (méretben felnagyított, de egyébként az eredetihez hű) fajaragvány másolatai is. Szomorú körülmény, hogy a tárlat kissé életmű-kiállításnak is tekinthető, hiszen megromlott látása miatt – orvosi utasításra – az idős alkotó nemrég felhagyott a fajaragással. Az időszaki kiállítás június 13-ig várja az érklődőket.

Dunai Tamás

KONCERTNOVELLA

2007/121.

Éljen május elseje!

Már régóta figyelem őket, a punkok a legjobb önszervező csoport. Amikor nyolc után értem a Garabonciásba, nem úgy tűnt, hogy itt koncert lesz. *Béla* fehér ingben, kisdobosnyakkendőben „No megállj csak” rajzfilmeket vetített, természetesen orosz nyelven, a Piroska zenekar elment erősítőként. Lehattünk húszan. Kilenc után valami mozgás, dobszerelés, mikrofonpróba, jó pörgős beállítás, „csapjunk a lecsóba”. És ekkor történt, mint mindig. Hogy valahonnan előbújtak a színes hajú punkok. Hirtelen kétszer annyian voltunk. De hogy, és honnan, ide a város szélére, koncertre hangolva, bele azonnal a közepébe? Szeretem őket. Dolgos és hűséges rajongók. A Piroska, klasszikus felállásban, dob és két gitár, minimális repertoárral lenyomott talán két saját számot, néhány Európa Kiadót, URH-t és egyebet. Negyven percet ráadással, de azt keményen, karcosan, ahogyan kell. Hallanotok kellett volna, milyen jól szólt punkban az Európa Kiadó.

Piroska – Garabonciás, 40 néző

○ Petró János

NE CSAK OLVASS, LÁSS!

„A látható könyv” címmel jelent meg az SZTE BTK Klasszikus Magyar Irodalom Tanszékének legújabb tanulmánykötete. Az irodalom medialitásának kérdéseit boncolgató tanulmányok gyűjteményének már a címe is beszédes: hiszen mi más lenne egy könyv, mint látható, miközben az irodalom anyagi hordozóihoz való kötöttségéről mégiscsak könnyű megfeledkezni. Ennek ellenhatásaként az utóbbi években a humán tudományokra egyre nagyobb hatással vannak a mediálitás elméletei. „A látható könyv” írásai azonban bebizonyítják, hogy nem csak a legújabb korban lehetnek érvényesek azok a kérdések, melyek a 18–19. század szövegein keresztül is termékenyen vizsgálhatók.

A Tiszatáj Kiadó gondozásában megjelent mű folytatása is a 2003-ban megjelent „klasszikus – magyar – irodalom – történet” című tanulmánykötetnek, amennyiben a szegedi bölcsészkar klasszikus magyar irodalmi műhelyének munkásságába enged betekintést. *Labádi Gergely* a felvilágosodás korának episztolái, *Hász-Fehér Katalin* a szerzői intenció újfajta szemlélete, *Torma Katalin* és *Dávid Péter Csokonai* művein, *Boldog Zoltán* egy kiadástörténet példáján keresztül vizsgálja az irodalmi szöveg attól elválaszthatatlan medialitásának kérdéseit. *Tóth Benedek* a tárca- és a vezércikkirő felcserélhetlenségéről, *Török Zsuzsa* az irodalom hétköznapijainak és ünnepnapjainak közegeiről, *Veres Ildikó* pedig a különböző szövegváltozatok különböző értelmezhetőségéről értekezik, miközben *Zentai Mária* egy Vörösmarty-vers kontextusváltásai, *Gaborják Ádám Erdélyi János* népdalgyűjteménye, *Szabó Ágnes* pedig *Kazinczy* költészete kapcsán beszél ma is aktuális kérdésekről. És arra, hogy ezek a kérdések miért lehetnek ma is fontosak, a kötet szerkesztő Hász-Fehér Katalin bevezető tanulmánya is választ adhat.

A látható könyv. Tanulmányok az irodalmi medialitás köréből.

(Szerk.: Hász-Fehér Katalin) – Tiszatáj Könyvek, Szeged, 2006.

T. T.

„A JÓ VERS FELÉR EGY ORGAZMUSSAL”

Egy szuszra olvastam végig *Tóbiás Krisztián Ver/sec* című első kötetét, egy szuszra, lehetett volna másképp is – lassan, megfontoltan, minden szót külön ízlelgetve –, de én így akartam, én így szeretem, és mondtam, cseppet sem bántam meg, sőt újból akartam kezdeni, akkor immár mégis lassabban, mert úgy is kell, másodszorra...

A cím emblematikus, valóban perc(ek) alatt olvashatóak, szeretem az ilyen szövegeket, amik úgy szólnak nekem, hogy értem is őket, tudom, sejtem, mit akarhat mondani, mert érthetően teszi, valahogy mégis hihetően és hitelesen, hogy én is ott vagyok vele, és átélem mondjuk a bombázást, szinte látom a kocsmárost, aki bevonul, aztán hazahozzák, holtan, hallom a Micimackót, amit felolvas annak a lánynak... Tehát Tóbiás Krisztián költészete hihető. Átéltető. Velem van – vele vagyok. És közben jó. Összegyűjtött egy kötetnyi orgazmust. És ahány – annyiféle. Változatos témavilág, szerkezet, műfajok – csak hogy címszavakat használjak. Szabad verstől a prózaversen át a képersig. Szerlemtől a háborún át az apró, hétköznapi tragédiáig. Újvidéktől Szegeden át Pestig vagy épp Kanadáig. Kellenek ilyen címkek? Nem. Ezzel csak valahogy elveszek valamit. Elveszek tőle. Ettől a vékonyka kötettől. Igaz, hozzáadni sem tudnék. Mert szerintem már nem lehet. Így van ez jól, ahogy van. Szeretem ezt a világot. Azt, ahogyan rímtelenül, „pocsékrímeidvannak”, mert nincsenek, csak úgy odateszi elé. És valahogy mégis egységbe szerveződnek. Nem érdekel, hogy kiszámíthatatlanul egy enjambement keresztezi az utamat. Akkor áthajlok én is. Verssorról verssorra, versről versre. Az már nehezebb. Nagy kezdőbetűtől pontig tart minden egyes számozott vers. Szám szerint negyvennégy. Megnyit, elmond, lezár. Folytat és elkülönöződik. Játsszik. Nem központos. Azt szeretem. Azért szeretem, mert nem zár le. Engedi, hogy én is dolgozzak. Mit hova teszek? Hova helyezem a hangsúlyt? Melyik kötőszót melyik mondatrészhez kapcsolom. Feladat ad. Részt a világából. Az értelmezésből. A megírásból. Olvasásból.

Valahogy mégsem könnyű most írom róla. Mert hiába nyílt meg előttem ez a világ, a könyv becsukásával be is zárult. Nyissam ki? Az nem ugyanaz. Nem tarthatom örökre nyitva. Pedig jó lenne. Valahogy csak a jelenlétével hat. Olvasás közben. Nem indít el világmegváltó gondolatokat. Csak valahol hátul, mélyen, az agyam legrejtettebb zugában úgy érzem: otthon vagyok. Otthon? De hát az nem is az én világom. Mégis úgy tud írni, hogy nekem is adja. Megosztja velem. Már kettőnk világa.

Így hát mindenkinek szeretettel ajánlom Tóbiás Krisztián kötetét. Biztosan fogom figyelni, mikor jelentkezik a következővel. Addig pedig – amíg erre várok – megveszem a *Ver/sec*-et, és amikor úgy tartja kedvem, utazom egyet. Mert jó útítárs.

Tóbiás Krisztián: *Ver/sec*, ZÉtna, 2006.

○ Szekeres Nikolett

Weiner Sennyey Tibor

ZSENNYÉRŐL

A minap arra kért egy kedves barátom, hogy írjak neki Zsenyéről. Nem is tudta, hogy mennyire nehéz feladat elé állít. Azzal szerettem volna kezdeni, hogy körbeviszem az olvasót a kerten, a falun, a mezőn, a kastélyon. Azzal, hogy megérkezni Zsenyébe, akárha tudatomban sétálnál... Így van, valami másban, valami többben, mint amit a rövid írás során ki lehet fejteni, mint ameddig el tudsz jutni.

Elgondolkodtam azon, hogy miként írhatnám le neked, hogy mit jelent a hely, a megtalálás, s hogy mint történt ez az egész, de egyrészt még annyira benne vagyunk a történetben, hogy lehetetlen egyben elmondani, másrészt pedig nem lenne méltó Zsenyéhez, hogy csak úgy, egyszerűen elmondanám, mint érkezünk meg a kertbe, merre mit találsz, vagy hogy mi a falu története. Ahogy végignézek azon a könyvnyi szövegen, amit az elmúlt két évben erről a picike faluról össze bírtam írni, elszégyellem magam. Valahogy mindegyik más műfajban, másképpen próbálta ugyan, azt a csodát, ugyanazt a zöld szigeteket megközelíteni, s mégis – még a történeti tárgyú tanulmányaim is – olyannyira személyesek, olyannyira intimek, hogy elpirulok tőlük. Képzeld, van egy hely, amivel olyan viszonyt ápolsz, mint kedveseddel! S ezt kiteregetni, ezt megírni, nem éppen túl etikus. Mégis a laikusok és a tudósok azt mondják, hogy a költészet ebből táplálkozik, ebből merít, a költő kinos vagy gyönyörű szerelmi ügyeiből, a családi tragédiákból, az utazásokból, a hazából. Akik azonban megperzselődtek már a költészet valódi gyertyafényében mint fényre éhes molylepkék, talán sejtik, hogy a kinos vagy gyönyörű szerelmi ügyek, a családi tragédiák, az utazások, s még a haza is bizonyos szintig, csak díszlet, csak jelmez, csak háttér, hogy arról az egyetlen üzenetről, arról az Örök

Egyről beszéljen a szív ismeretlen ösvényeit kutató vándor. Szepes Mária mondta egy alkalommal, amikor már nem bírtam tovább, s megkérdeztem tőle, hogy „Mária néni, mondja csak, mit csinálnak ezen a planétán a költők?” – Mária néni elkomorlyodott, felemelte fehér kezeit, amelyek akárcsak egy fehér csillag-hosszú sugarai az apró kis bolygókra – úgy ragyogtak, s azt mondta: „Hogy elmondják az embereknek azt, amit senkitől sem fogadnak el.”

Azt mondják kezdetben mindenki költő, s majdnem valamennyien írunk gyerekként, kamasként verseket, majd aztán elmúlik ez is, mint a kíváncsiság, mint a játékoság, mint a fára mászás, mint az álmodozás, mint a fantázia, mint a csodaszínes álmok. Mi változik meg? A hazugság, nem a föllentés, nem a másolás, nem a csalitosba csalás, hanem a Hazugság atomvillanás, amikor belép az ember a „felnőtt életbe”. Úgy ahogy van ez a „felnőtt élet” nem más, mint a korrupció létezés legalizálására kiépített szisztéma. Ahogy (ki mikor, de) rájössz, hogy elhazudták meseországot, hogy nincsenek tündérek, hogy a manókat reggelire, az óriásokat a talponállóban zabálták fel a felnőttek, s hogy az égis erő paszulyt kivágták, fel-darabolták, s eltűntek. A Hazugság abban áll, hogy nem vallják be, igen, ez történt, s hogy igen, mi voltunk. Amikor a gyermekre rázúdítják – különböző démoni ürügyek kapcsán – a Hazugságot, varázstalanítják, semlegesítik benne a teremtő energiát, a leghatalmasabb kincset, s öntudatlan sodródásba lökik, amelynek egyetlen célja, hogy ne okozzon problémát. Mivel okozhat problémát az ember? A Hazugság leleplezésével, a folyamatos éberséggel, a teremtő energiák tudatos használatával. Mért okoz ezzel problémát? Mert visszaállítja meseországot, s rámu-

tat, hogy valóság, mert életre kelti a tündéreket, mert benépesíti a mezőt manókkal, mert az óriásokat kirángatja a kocsmából, s visszaadja birodalmuk, mert újra elülteti a paszulyt, s másnap reggelre már az égis ér. Ennél félelmetesebb bűnlajstromot a diktatúra, de még a szcientifista és technokrata mai világ is aligha tud elképzelni. Képzeld csak el, amikor valaki nem arra buzdít, hogy vásárolj és zabálj, hanem, hogy termeld meg magadnak, s tarts mértéket. Ugye, milyen veszedelmes! Ide nekem egy ilyen embert, hadd száműzzem Tomiba, Törökországba, a Szaharába, Zsenyébe, vagy valahova nagyon messze. Még a végén felvirágzik az ország, s azt de nagyon nehezen viselnénk.

Nemrég Szegeden, a Grand Caféban arról gyözködött két kis-asszony is, hogy mennyire nehéz az embernek saját életét élnie. Eltűnődtem. Szerintem sokkal több energiába kerül hazudni magadnak, és ezt a hazugságot fenntartani, mint azt mondani: igen ez vagyok én, ilyen kis vacak, ilyen kis piszok, ilyen végtelen csoda, ilyen kis emberke.

Zsenyébe visszatértemkor erőt kaptam, végtelen erőt, arra hogy újra, akárcsak gyerekkoromban öcsémnek éveken át, minden éjjelen, újra meséljek. Hogy teremtdőjék bennem valami különös meseország, ahol tündérekkel és manókkal parolázhatok, sőt összeházashatom őket, hogy ebből megszülethessenek a kissé rózsaszín, de valójában őszinteségükkel bölcs, hanyatt pitypangoknak repülő tűnnők, s a folyamatosan valami csintalanságon morfondírozó, vagy már épp elkövető mandérok. Hogy hercegek jelenjenek meg életemben, kik óriások valójában, s olyan erővel bírnak, mint az igazi uralkodók, hogy összefogva e hercegekkel, kik Perzsia vagy Erdély messzi vidékein már elvesztették, s már visszahódí-

tották száz és száz életem át kicsiny, de gazdag birodalmuk. Ezek a harcos hercegek, kikben a lovagi erkölcs, ebben a nemtelen és minőségtelen világban, mint egy második Nap, úgy ragyogott, ezek a hercegek sötét vidékéken át, mélységes poklokon keresztül küzdötték maguk, hogy a paszuly ellopott magjait a leghatalmasabb eremtől, Káosztól visszaszerezzék, s új életet lehellenek az ezer évig növekvő, de most kettédől, szétesett világtengelybe. Mert a paszuly, a világtengely, az égis erőfa – számomra Zsenyén van – s ez az Ezeréves Tölgy. Ki arra jár, csak egy korhadó tölgyet talál, de még így, még élő, de haldokló lényében is nemes és hatalmas. Számomra azonban egy a Kárpát-medencébe – nem véletlenül – behajított kicsiny nép elmúlt ezer évének néma szemlélője, csöndes túlélője. E körül a fa körül él és terjed, e körül a fa körül születik újjá számomra sok olyan fogalom, amit a régi magyar írók, kik ugyanitt, a Dunántúl álmos völgyeiben, a Méhesben, a Pince előtt, a Lugasban, a Hegyeten ücsörögtek, a legfontosabbnak tartottak. Olyan fogalmak, mint hogy valami lehet szent. Szent, bármennyi hibája is van, szent, mint például Magyarország. Szent a korona, és szent a másik ember. Szent a barátság, és szent a szeretet. Szent az ősök útja, s szent az isteneké. Szent az önfeláldozó, és szent az ártatlan. Szent a gyermek, s szent minden, ami létezik, mert minden azt az eredendő hirt hordozza, azt az örömhírt, hogy van élet. Zsenye a hely, ahol talán még számomra is van *élhető élet*. Zsenye a hely, amit születésemtől fogva hordozok magamban. Zsenye olyan hely, amit valamennyien hordozunk magunkban, míg gyermekek vagyunk, s olyan hely, amely ellen az első támadást intézi bennünk a Hazugság. Szállj ezzel szembe, s fedezd fel a saját Zsenyédet, bárhol is hívják, bármerre is legyen a Földön!

Cs-hang: Tig

Idő

Szakad fotel támlájához szilárdul az idő, ha elfárad sátrat ver fel, s lehullik a két mutató. Belebonyolódik a mindenségbe orchidea forróságba, s hiába könyörög a folyónak, már szabadok... Nincs idő, nincs áramlás, nincs idő, nincs fáradtság. Csak az ember öregszik, s fárad a tölgy lombján. Csak a fal lett fehér, s a szoba üres. Tönkre ment a tér, csak a jelen maradt.

D-hang: Li

türelem

*két pad
a lámpa alatt hallgat
nem szól
csak tűr
míg el nem rohad
két kis esőcsepp alatt*
vagy miatt

E-hang: Naszé

Tik-tak

*Nem látok,
nem hallok,
lassan már meg se mozdulok.
Örölt ütemben lüktet ereimben a vér,
falain dörömböl, nyugvást sosem remél.*

*Átkozott az időnek működő kerek,
hol lomhán, hol kapkodón ver mutatója bele:
Tik-tak, tik-tak,
üvölti szüntelen,
tik-tak, tik-tak
– remeg a végtelen.*

N-hang : Hoziré

Megint...

*égre nyíló vaskapu keresztéken át
Háború lesz.
Egyedül pihenve érzed a szellő szavát
Hátha úgy megy.*

*Elbújtam a tükör mögött. Miközben te
Csak nézted.
Finom éjjel közelebb szöttelek
Ha vége.*

*Egyedül állottam fel seregszemlére, zuhanás
A semmibe
Csalfa végzetem vagy fura máz
Na mennyibe?*

*Nem jöhetsz, majd egyszer megérted
Te is
Egy titok született velem, s hal el
Megint.*

CS.E.N.D.

Cs.E.N.D. – Felmerülők irodalmi tárasága.

Alakították: négy hang a szegedi Radnóti Miklós Gimnáziumból.
Cs-hang: Tari Gergely – Tig
E-hang: Szélinger Anna – Naszé
N-hang: Hornyák Simonyik Noémi – Hoziré
D-hang: Lucz István Ádám – (Rénu) Li

FESZTIVÁLNYÁR

Szubjektív ajánló

Nem tudom, hogy tavaly nyáron tíznél többször aludtam-e a saját ágyamban. Nagyon úgy tűnik, ez idén sem lesz másképpen. Ajánlataim nem nélkülözhetik a személyes véleményt, már csak azért sem, mert a dátumokat és eseményeket naptáram havi előjegyzés oldalairól másolom ide.

Alapozás, nyárelő

Június végéig színház és kevés zene. A zene egy vadonatúj fesztivál Isaszegen, a Pannónia Fesztivál, május 12-én. A bejutás egyszerű és olcsó, a weblapon a regisztráció jutalma: ingyen belépő, a szervezők garantálják az olcsó sört és a babgulyást. A Quimby, PUF, Auróra és mások már csak ráadás. Június 7-én kezdődik Pécsen a POSZT, tíz nap színház. Aki arra jár, ne hagyja ki a beregszásziak Halál-álom című előadását, az persze csak akkor, ha Hamletből még nincs elege. Éppen négy nap marad pihenésre, irány Kisvárdra, a Határon Túli Magyar Színházak Fesztiválja.

Szegeden a MASZK májusban egy kisBESZTfeszt elnevezésű sorozattal indít. A Szegedi Focus Műhely, az Andaxínház, az Artus és Urbán András Társulata mellett hosszú hallgatás után újra láthatjuk a zsinában a Metanoia Színházat. Ha minden igaz, június 6-án kezdődik Kishegyesen a Dombos Feszt, a vajdasági és magyarországi kultúra romlatlan, nagyfesztiválmentes szemléje. Színház, színház és színház. Június végén indul a Gyulai Várszínház 44. évadja, immár harmadik alkalommal a műsorban kéthétnyi tömény *Shakespeare* egy tematikus fesztivállal.

Nyári giga-mega...

Nekem a nyár Kapolcs és a Sziget, de azért lesz más is. Szerintem melegítetek a Pasóval, június 28-tól egy laza hétvége Zánkán, a Nagyskaland, aztán nincs mese, zúzni kell. Jönnek sorban a megszokott helyek (Mezőtúr kilőve). Volt Fesztivál, Sopron. A program már olvasható a neten, húzóágazat a Korn és a The Prodigy, de én meghallgatnám élőben Szlovénia nagy öregjeit, a Laibachot is. A műsort végignévezve a Romano

A SZIN a hazai fesztiválpaletta legnagyobb múltú rendezvénye. Fotó: N. A. G.

Drom érdekes színfolt lesz. A következő hétvégén választanod kell, 11-én kezd a Hegyalja Fesztivál Tokajban. Jómagam a borok miatt biztosan oda megyek, és talán ez az utolsó helyszín, ahol lehet még egy jót keménykedni. Thrash metal, drum and bass, európai városi romazene egy helyen. 12-én új buli indul Zamárdiban, a Balaton Sound Fesztivál, igényesebb zenékkal és helyszínekkel, s ezt az árak is biztosan tükrözni fogják. A nagy csali: a Beastie Boys. Szegeden a Thealter július 16-án nyit, az idén is összevonva a SZASZSZ programjával (Szabad Színházak Nemzetközi Találkozója). Részletes műsor később. Július 18-a, az első BalaTone Fesztivál Zánkán, a Wanted helyett. Mindeközben zónán a nagy öregek Pesten, állítólag tuti utolsó turné: The Rolling Stones! A 24-i EFOTT-ról a zenekarok weboldalain felrakott dátumokon kívül nem sok információ van, annyit tudok, hogy Debrecenbe kéne menni.

Művészetek Völgye! Ott a helyetek július 27-től tíz napig. A fesztivál tematikáját sem tudom ebben a terjedelemben felsorolni, de aki színházra, világzenére, komolyzenére, könnyűzenére, kiállításra, irodalomra vagy csak tíz nap gondtalan együttlétre vágyik, annak ott a helye. És Vágtázó is lesz! Az idén két napot hagytak a Völgy és a Sziget között. Nyilván ki fognak rúgni a munkahelyemről. Nuladik nap az LGT-vel, sátorverés.

Keita, Evora, Leningrad, Rachid Taha, Manu Dibango, válogatás nélkül. Az biztos, hogy én a nyolcnapot a világzenei színpad előtt töltöm le. Valaki szólhatna, hogy a krisnás sátrat a közelben állítsák fel, különben éhen halok. Úúúúú, és Babylon Circus a nagyszínpadon!

SZINEzd újra!

Újkori virágzásának ötödik évfordulóját ünnepli városunk fesztiválja, a SZIN. Az idei nyárró buli augusztus 22-től 25-ig várja látogatóit az Újszegedi Partfűrdőn, tucatnyi programhelyszínnel, több mint száz koncerttel, nemzetközi és hazai sztárokkal, feltörekvő tehetségekkel, filmekkel, dumaszínházzal, szabadidős programokkal, stranddal, vízparttal és napfénnel. Az SZTE nappali tagozaton tanuló polgárai elővétélben mindössze 7.500 forintért válthatnak négynapos belépőt a rendezvényre. Ha átnézzük a fesztiválok jegyárait, ennél olcsóbban nem lehet bulizni a nyáron, s az sem mellékes, hogy az augusztus végi időpont az utolsó, hogy tanévkezdés előtt levezed a feszültséget. Már az úgynevezett o. napon Ákos lesz a nagyszínpadon, következő este a Tankcsapda. Köztudott, hogy ők a fesztivál látogatóin túl ezreket csalogatnak ki koncertjeikre. A maradék két estén a Kosheen és a Forbidden Hollywood osztozik,

miközben a többi színpadon a négy nap során fellép az összes kedvelt hazai zenekar. De ami igazán sajátossá teszi a SZIN rendezvényeit, a medencében lesz víz, sőt azt is megsúgom, jól jár, aki korcsolyát hoz magával. JATE Klub-függők kedvéért kivonul egyetemünk legkedveltebb klubja, élő zene és kütyümágusok hajnalig. Éjszakai filmek a vízből vagy a partról, játékok, internet, szóval minden. Idén újdonságként nem a Dugonics téren, hanem az Újszegedi Szabadtéri Színpadon várja az érdeklődőket a Szeged Színpad. Ezek a programok mindenki számára ingyenesen látogathatók. A SZIN arca Badár Sándor, aki ebből az alkalomból dumarekordra készül, természetesen az előzőt is ő tartja. Az esélyév célkitűzéseit előtérbe helyezve az Esélyek Háza – Szeged Csongrád Megyei Esélyegyenlőségi Koordinációs Iroda immár harmadik alkalommal alakít ki Esélyegyenlőségi Parkot a Partfűrdőn. Itt mindenkinek lehetősége lesz kipróbálni a kerekesszékes akadálypályát, az ülőörlabdát, a boccia labdajátékot, a Braille-író gépet. Engem biztosan megtaláltok az ülőörlabda-pályán, gyerekek és játsszatok velünk. Addigra az is kiderül, melyik fesztiválra jutottam el, és ha valaki kíváncsi, kiszámolhatom, hány éjszakát aludtam nyáron a saját ágyamban. Kalandra fel!

○ **Petró János**

A KULTURÁLIS IRODA VERSENYEREDMÉNYEI

Az SZTE Kulturális Iroda által kiírt oktatói portrék fotópályázat első díját *Szél Katalin* (GTK, V. közgazdász) kapta, második *Balogh Tamás* (BTK, II. orosz kiegészítő), harmadik pedig *Ament Balázs* (JGYPK, IV. művelődésszervező – III. egészségtan) lett.

Az SZTE Kulturális Iroda által kiírt Juhász Gyula Szavalóversenyen *Pócs Dávid* (ÁOK, I. általános orvos) szerezte meg az első díjat, a második helyezést *Nagy-Baló Edina* (ÁOK, III. általános orvos), harmadikat *Sas Zoltán* (ÁJTK, I. politológia) érte el. A zsűri jutalomban részesítette *Benyó Gergelyt* (BTK, II. régészet).

JELES NAPOK, RÉGI NAGYOK

Május 7.

Ma éppen 180 éve, 1827. május 7-én született Pesten *Vajda János* költő. Gyermekkorát szüleivel a Fejér megyei Válon egy mindig idilli-nek látott, községtől távoli erdészházban töltötte. Székesfehérvárott és Pesten járt gimnáziumba. Diákkorától írt verseket, eszményképe Petőfi volt. 1845-ben vándorszínesznek állt, de tizennégy hónap után csalódottan visszatért Vádra. 1847-től tisztviselőként dolgozott Pesten, ahol befogadták a Pilvax asztaltársaságának nagy tehetségű fiatal írói, költői közé. Így 1848. március 15-én Vajda az események egyik vezéralakja, majd a szabadságharc idején honvéd, hadnagy. Világos után bujdosott, később büntetésül besorozták közkatonaának az osztrák hadseregbe. 1850 novemberében tért haza.

1853-54 táján Budán újságírói munkából élt. Megismerte lakásadó-jának lányát, *Kratochwill Zsuzsannát* (Georginát), a Gina-versek ihletőjét. A rendkívüli szépség visszautasította a költő közeledését. Vajda az 1850-es években egyre növekvő szerepet játszott az irodalmi életben. 1855-ben munkatársa, *Memletemen* kritikusa a Magyar Sajtónak, majd 1857. január 8-tól 1864. szeptember 25-ig a Nővilág, 1861-től a Csatár szerkesztője. A Bach-rendszer bukása után fellendülő nemzeti mozgalmak szenvedélyes résztvevője, de hamarosan magánéleti csapások érték, egyre jobban elszigetelődött, Bécsben keresett megélhetést. Az addig bizakodó, harcias költő és közíró hazatérése után komor, magányos, visszahúzódo különccé vált. Hosszú betegeskedés után 1897. január 17-én halt meg Budapesten.

Május 7. napjához a további következő nevesebb kerek évfordulók tartoznak: e napon halt meg 1982-ben *Sövény Elek* festőművész és *Varga László* radiológus. Ezen a napon látta meg a napvilágot 1707-ben *Kuti Dénes* bencés szerzetes, 1907-ben *Szabédi László* író, irodalomtörténész, költő, műfordító, nyelvész és *Tarr László* író, műfordító, művelődéstörténész, 1932-ben pedig *Hadik László* közgazdász, politológus és *Szemes Mari* színész.

AZ EGYETEMI TAVASZ PROGRAMJA

Május 7–10.

Május 7., hétfő

- 15.00** Millenniumi Klub: Identitás, ami összeköt – az első személy politikája, Jakab György előadása.
- 16.15** Herman Ottó Kollégium társalgója: Tavasz DVD-Világ Extra: Viszsa a jövőbe trilógia.
- 18.00** Millenniumi Klub: Szabó Frigyes: A királydinnyés homokban című könyvét a szerző mutatja be. Házigazda: Hullmann László.
- 19.00** Móra Ferenc Kollégium: Mi az etimológia, avagy létezik-e nyelvi örökléstan? Nádasdy Ádám előadása.
- 20.00** Millenniumi Klub: A Tisza partján ballagok. Galkó Bence és Janik László színművészek Juhász Gyula-estje.
- 21.00** Millenniumi kávéház: Honey Bee-koncert.
- 22.00** JATE Klub: BTK-s és ZFK-s Est

Május 8., kedd

- 18.30** Belvárosi mozi: Hegedűs Péter: Örökség: egy halász története (dokumentumfilm, 2003).
- 20.00** Millenniumi kávéház: Apassionata koncert.
- 21.00** SZTE BTK Radnóti Klub és Kávézó: Monod(r)ámák sorozat – Tanul(ságos) Kívánság Kosár.

Május 9., szerda

- 12.00** Dugonics tér: SZTEreo Graffiti-verseny
- 18.00** SZTE TIK, Kongresszusi Terem: Mindentudás Egyeteme – Szeged, Dinamikus modellek: jóslás matematikus módra. Előadó: Prof. Dr. Hatvani László akadémikus (SZTE TTK).
- 18.00** Millenniumi Klub: Etnopolitikai estek (előadás-sorozat). Erdélyi autonómiatörekvések és az európai integráció – tervek, trendek, ideológiák, Bakk Miklós (BBTE Kolozsvár) előadása.
- 19.00** Móra Ferenc Kollégium: Tóth Krisztina költővel Turi Tímea beszélget.
- 20.00** Millenniumi kávéház: A Rambling Blues Trió koncertje.
- 21.00** JATE Klub: A Fabula Rasa lemezbemutató koncertje, majd jogász – közgazdász vizsgaidőszakra felkészítő buli.

Május 10., csütörtök

- 17.00** JGYPK Rajz-Művészettörténeti Tanszék: Budaházi Tibor festő- és grafikusművész kiállításának megnyitója.
- 22.00** JATE Klub: V.I.N.Y.I.T.
- 22.00** SZOTE Klub: GYTK–SZESZ-buli Patkós Attilával.

Május 11., péntek

- 20.00** Millenniumi kávéház: Riverside Country Band-koncert.

FELFELÉ VEZETŐ FALÉCEK

Lajtorja a TIK-ben

A Lajtorja tagjai vallják, nem kötődnek semmilyen irányzathoz.

szerint itt olyan összművészetről van szó, ahol az építészet, szobrászat, iparművészet épp úgy megjelenik, mint a dizájn, festészet, szobrászat, grafika vagy a fotóművészet. Művészegyesületeket kétféle csoportosításban szokás megnevezni. Lehet olyan

„testvéri” közösség, mint például a preraffaeliták, akik még stílusukban is a hasonlóságra töreksenek. A huszadik századtól viszont egyre népszerűbbé váltak a sokoldalú, különböző irányzatokat tömörítő társaságok. A Lajtorja alkotótáborában

is lényegi elem a barátság, viszont a stílusok rendkívül sokfélék. „Nincs rendezőelv, ami kőre felépül egy-egy kiállítás” – mondta Nátyi Róbert. „Talán egy ősrégi latin elv említhető: similis simili gaudet, a hasonló a hasonlóknak örül. A művészet akarása a fontos. A fiatal művészek büszkén vallják, hogy nem kötődnek semmilyen irányzathoz, persze ez nem teljesen igaz, legfeljebb tudatosan nem töreksenek rá. A művészettörténet folyama úgyis rokonítja majd valamennyi képzőművészt különböző stílusokkal. A közönség e tárlaton is felfedezhette a művek tengerében a pop-art, a neoavantgárd, a szürrealizmus hajóit vagy a minimal art „papírvitorlását”.

○ **Dobó Csaba**

NINCS MÉG VÉGE

Bőséges színházi program az évad végén is

Habár nyakunkon a vizsgaidőszak, a Szegedi Nemzet Színház új bemutatói el-elcsábíthatják a szorgosan tanulókat könyveik mellől.

Május 15-től lesz látható a Bogármese címet viselő táncelőadás elsősorban gyerekeknek, de a gyermeklelkű felnőtteknek is élményértékű lehet az előadás. Érdekessége többek közt, hogy meséjét *Lázár Ervin* és lánya, *Lázár Zsófia* írták, valamint a koreográfián négy művész dolgozott egyszerre, mondván, minden bogár másképp mozog, avagy több szem többet lát.

Ebben az évadban eddig kétszer láthattuk a Hóra Színház produkcióit. Május 29-én lesz a harmadik lehetőség. Pünkösdi Sok-A-Dalom című estjük után néhány nappal egy eddig kevésbé ismert társulat, a PR-evolution Dance Company mutatkozik be a Kisszínházban. Mindegy címmel kísérleti jellegű előadást láthatunk tőlük június elsején.

Az évad végére marad az elmaradhatatlan Dömötör-díj-átadó gála is. A kedvenc művészekre május elejétől lehet szavazni. A tervek szerint a következő évadban sem unatkozik majd a szegedi közönség. Továbbjártának több sikeres előadást, és ezenfelül természetesen sok újdonság is várható, világhírű vendégszereplők, vagy például *Lear király* *Király Leventével*, A Nemzet Színészével.

○ **Petró Julianna**

ELNÉZÉST, EGY METAXÁT...?

Milián Orsolya beszélgetett Garaczi Lászlóval

A metaXa című könyv – mely a Grand Caféban május 3-án megtartott est középpontjában állt – legelső verziója 2000 tavaszán az Origo és a Magvető közös regénypályázatára készült. A szerző szerint az interaktív alkotói folyamat – az internethasználó olvasóközösség is beleszólhatott a regény készülésébe – az ő esetében nem hozott érdemi javaslatot, a későbbiekben pedig kissé nehézkessé is vált. A már megírt fejezeteken később nem lehetett változtatni, és a hétről hétre újabb fejezet megírása nem kedvezett a regény jól megszerkesztettségének. A két nyertes végül a metaXa és a maig inkognitóban maradt *Jake Smiles* „link” című regénye lett. Utóbbi a Magvető – ígéretéhez híven – még 2001-ben kiadta, de Garaczi még dolgozott a könyvén. Mostanáig.

Bár sajnálatos módon a pályázatra írt változat már nem létezik, a regény teljes körű változásokon ment keresztül készítése hat éve alatt. Megbomlott a történet linearitása, megváltozott az időkezelés, az elbeszélői mód, a szereplői karakterek, valamint a szöveg külalakja is. Több esélyes címváltozat – köztük a Metabázis és A foglyul ejtett ragyogás – közül maradt meg végül a metaXa. Vélhetően a szerző által olvasott (amerikai) filmforgatókönyv-elméleti könyvek is befolyásolták a regény struktúráját és a szimbólumok rendszerét.

○ **Szekeres Nikolett**

FORGATÁS

PARFÜM – EGY GYILKOS TÖRTÉNETE

Szombatonként általában a JATE Klubban éjszakázunk a barátaimmal, de eljött az az idő, amikor egyre csak sűrűsödnek azok a bizonyos felhők mindenki felett, így erre a szombatra „csak” egy mozizást terveztünk. A változatosság amúgy is gyönyörködtet. Még így is sikerült tíz emberrel lerohanni a Grand Cafét. Persze, hogy érezni lehessen, mi aztán tényleg sokan vagyunk, négy különböző sort is elfoglaltunk a teremben.

Már régóta terveztük, hogy megnézzük a Parfüm című filmet. Érdekes a téma, jó a film, stb. De ami engem igazán kíváncsivá tett, hogy egy ismerősöm már jóval a megfilmesítés gondolata előtt ajánlotta, olvassam el a könyvet, mert annyira jó. Elolvasni azóta sem sikerült, de a film segített elhinnem, hogy egyszer tényleg megérné.

Szerény kis társaságunk természetesen vegyes érzelmekkel hagyta el a helyszínt. Valakinek tetszett ezért, másnak nem azért, édesanyám tömör véleménye pedig: „Ez az egész kabaré.” Valóban van benne valami, bár ez nyilván attól függ, hogy ki milyen szemmel nézi a filmet. Én például nem tudtam egységes véleményt alkotni. Számomra hol komoly, hol kabaré. A szomorú-vidám és a „Milyen szép!”-„Fúj, de undorító!” között ingáztam. Kedvenc jelentem az, amikor a különleges szaglászervi képességekkel megáldott fiú megtalálja a Föld talán egyetlen szagtalan pontját. Ez a gyönyörteli érzés élete talán legjobb, de mindenképpen leghosszabb alvását hozza el neki.

A film lényeg röviden annyi, hogy egy ember egyszer valamikor réges-rég megalkotta a tökéletes illatot, ami aztán veszte és végzte lett. Tizenhárom gyönyörű nőt ölt meg azért, hogy AZ ILLAT megszülethesen. Akarva-akaratlanul is eljártam a gondolattal, hogy mi lenne, ha létrehozhatnám az illat férfiváltozatát.

Vigyázat! Jelentem, alakul a listám.

Parfüm – Egy gyilkos története. Színes feliratos amerika-francia-spanyol-német filmdráma, 147 perc, 2006, rendezte: *Tom Tykwer*.

○ **Petró Julianna**

ÍRÁSOK A TANÁR ÚRRÓL

Bemutatták az Ex Symposion Ilia Mihály-számát

Hol máshol is lehetett volna bemutatni az Ex Symposion Ilia Mihályról szóló számát, mint itt, Szegeden, ahol a Tanár Úr mindig is dolgozott, tanít, él? A veszprémi lap figyelmesen szerkesztett, több mint igényes tematikus kiadványát április 26-án mutatták be a Grand Caféban.

Hogy lehet úgy beszélni Ilia Mihályról, hogy az ne legyen a számára kellemetlen? *Ladányi István*, az Ex Symposion egyik szerkesztője nyomán állíthatjuk, a fenti kérdés nem csupán a lap írásainak vagy bemutatójának lehetett probléma, de minden olyan megnyilatkozásnak, így ennek a tudósításnak is, mely a Tanár Úrról kíván szólni. Ilia Miska bácsiról ugyanis csak a legnagyobb szeretettel és nagyrabecsúlással lehet beszélni, miközben szerénysége kedvesen porogt le magáról bármí dicséret.

A *Kazinczyé*hoz hasonló kiterjedtségű és jelentőségű levelezését évtizedek óta folytató Ilia Mihály munkássága *Erdélyi Ágnes* szavaival egyfajta világháló szerkezetére emlékeztet, hozzátéve, hogy ha talán már korábban e-mailelhetett volna, talán máshogy alakult volna a globalizáció is. Ilia legendás levelezésével, figyelmével ugyanakkor a maga módján valóban globalizálta a határokat nem ismerő magyar nyelvű irodalmat. Az Ex Symposion különszáma ezt a munkásságot elemzi részletes interjújával, elemző tanulmányaival, tanítványok írásaival.

Az anekdotává válás útján könnyen elinduló történet szerint a lapszám terve után, mikor

Ilia Mihály Erdélyi Ágnessel beszélget. Fotó: Segesvári Csaba

engedélyt kellett kérni a Tanár Úrtól, Miska bácsi nagyvonalúan csak annyit mondott, ha nem sajnálják rá a papírt, csináljanak, ahogy kedvük tartja. Ilia tanár úr érthető módon kicsit zavarban is volt egész este, mint mondta, úgy érzi, mintha megfordult volna a vizsgáztatási szituáció. Akárhogy is, a teremben is szinte csak tanítványai ültek, s akik nem azok, azok is szívesen vallják-vallanák őt mesterüknek. A Tiszatáj egykori és legjelentősebb főszerkesztője, a posztjáról történő viharos eltávolítása után a folyóirat nélküli vagy örökös főszerkesztő névvel illetett Ilia Mihály valódi tanítványai közül legalább tíz lap jelenlegi szerkesztői is kikerülnek.

Józsa Márta kérdései nyomán az est vezérmotívuma a szerkesztők, szerzők emlékeinek feleleve-

nítése volt: ki hogyan találkozott először Ilia Mihállyal. Érdekes nyitányként kíséri mindezt az Ex Symposion különszámba illával nagyinterjút is készítő *Brassai Zoltán* által felolvasott szöveg, melyben egy *Balassa Péterrel* való találkozását felelevenítve vallja, hogy „az Ilia-tanítványok felismerik egymást”. A főszerkesztő *Bozsik Péternek* ugyanakkor be kell vallania, ő nem tanítványa Illának, hacsak nem tanítványa minden vele kapcsolatba kerülő. „Először képeslapon találkoztunk” – meséli Bozsik, amit egy folyóiratban publikált verse olvastán küldött el neki a Tanár Úr. Ilia Mihály később ugyanakkor állítja, levelezésének ezeket a gesztusait nem szabad túlmisztifikálni, csupán annyi van mind ebben, hogy írás mellett nem megy el szó nélkül.

Am az est legérdekesebb része mégis az, mikor *Balázs Attila* folyamatosan tapasztalható szeretete, majdhogynem rajongása mellett arról kérdezi a Tanár Urat, mi marasztalta őt mindvégig az irodalom mellett. Ilia Mihály szemrebbenés nélkül válaszolja, hogy a gyávaság; az, hogy a változást éppúgy nem szereti, ahogy az utazást sem, ahogy fontosak neki a megszerzett szegedi útvonalak is.

Miközben a fiatalokkal való foglalkozást életajándékként nevezi meg, és bár megfogalmazza a kételyt, hogy az irodalom talán csak a világ haszontalan fényűzése, reméli, hogy amit tett és tesz, hasznos.

És ebben mi sem kételkedünk.

○ **Turi Tímea**

IZOLYUK, MI ÖBÖLNEK LÁTSZIK

Eszenyi Enikő estje a Belvárosi moziban

A gyönyörben nincs középút – mondta egy piros szőrös bunda.

visszacuccoltak a kocsiba, s elhúztak. Mint valami látomás. A nap még mindig sütött azonban, már amennyire április végén este hét órakor erre képes, így én és a fotós kolléga még mindig vártunk. Sok másik emberrel egyetemben az utcán, merthogy a Zsigmond Vilmos-terem ajtaja zordan összezárt. De nemsokára végre bemehettünk, s kezdődött a móka.

Fotózni, persze, nem lehetett, így a mellékelt képet tekintések lopott ajándéknak, mert azért mégiscsak. Tehát, ott tartottam, hogy elkezdődött a móka: „a gyönyörben nincs középút” – mondta egy piros szőrös bunda a színpadon, nekem meg az jutott eszembe, hogy ő csak tudja. A

zongoránál *Darvas Ferenc* teljes és önkéntes háttérben maradással, előtte egy nőszemély *Felugossyt* dalol, majd Karafiáthot szaval – az alternatív trend mintapéldányait. A közönség pedig körülöttem elalél. Nekem hiányzik a napsütés, a tiszta hangok, a helyes lélegzetvétel. És nem érdekel, hogy Eszenyi mindig is felvállalta a hibáit, az sem érdekel, hogy ettől olyan emberi vagy olyan esendő. Az érdekel, hogy ez a nő alapította a Tiszta Jövőért Közhazsnú Alapítványt, amelynek célja a fiatalok egészséges életmódra nevelése, a drog fogyasztás megelőzése, csökkentése, de vajon a 12-18 éves korosztály számára hiteles lehet-e ő? Mert számomra nem.

Közben lement egy Tóth Kriszta-szöveg is, mialatt én azt játszottam, hogy becsuktam a szememet, és úgy hallgattam. *Hernádit*. Merthogy úgy tűnt. Pislogtam, mint amikor a festék belemegy az ember szemébe, hátha a következő kinyitáskor már tényleg Hernádi lesz a színpadon, de nem. Közben a közönség még mindig elalélva, így az olvasó valószínűleg a szából egy véleményét van szerencsés...

Az ötödik dal környékén tör rám a szokásos szorongás, hogy nyilvánvalóan én nem értem azt, amit mindenki más, bizonyára ez most abszurd a színpadon, és azért ez az esetlenség, de van nekem egy fixa ideám, hogy az abszurdnak célja van. Azért abszurd. S itt nem találok a miértre a választ.

„Viharban minden lyuk öbölnek látszik” – mondja, s nem tudom eldönteni, vajon ez ironia lehet-e vagy önironia, s most a szexen túli átvitt értelmemre gondolok. A mindenségre.

Aztán még szaval, dalol és öltözködik sokat, hogy végre elérjünk a Szomorú vasárnapig, ami gyönyörű volt. Kitartott tiszta hangok, ugyanilyen érzések – tökéletes. S megbocsátotam volna mindent miatta, ha nem jött volna még két dal.

○ **Pölös Zsófia**

OSZTÁLYELSŐK LENNÉNEK

A Tisza Volán SC-Szeviép célja: teljesíteni a hároméves tervet

Tavaly ilyenkor három együttes versengett a megyei I. osztályú labdarúgó-bajnokság első helyéért, a Csongrád, a Balástya és a Tisza Volán-Szeviép. A befutó Csongrád azóta az NB III-ban igyekszik megkapaszkodni, a Balástya és a Szeged viszont újra egymást gyilkolja az aranyért. A megyeszékhely „csikócsapata” egy éve még csak reménykedett a feljutásban, idén viszont határozott cél az osztályváltás.

Huszonhárom forduló, tizenkilenc győzelem, két döntetlen, két vereség. A Tisza Volán futbalistáinak mérlege bármely csapatsport bármely együttesének dicsőségére válna. Mivel azonban a gárdának komoly céljai vannak, az öröm csupán akkor lesz teljes, ha a hátralévő fordulókbán az aranyérem értékéig küszik fel a győzelmi mutató.

2005 nyarán a megszüntöztetett FC Szeged romjain a Tisza Volán klub és Szeged város vezetése arra szövetkezett Vágó Attila vezetőedzővel – aki az NB I/B utolsó felvonásában győzelmet győzelemre halmozott az FC Szegeddel, mindhiába... – hogy három év alatt két osztályt felfelé lépve újjáépítik a minőségi focit a Tisza partján. A tavalyi bronzos tanulóévet követően ehhez mindenképpen az élen kell zárni júniusban a 30. fordulót követően.

Egészséges versengés

„Ugyanannyi ponttal állunk, mint a Balástya, csupán a kettővel jobb gólkülönbségünk révén vezetjük a tabellát, azaz mind a hét hátralévő mérkőzést hozni kell, ha bajnokok szeretnének lenni” – mondja a pro-licences szakember, akinek csapata a legutóbbi átoszthalmi és mindszenti iksz előtt zsinórban tizenkét nyertes csörte végén fogadhatta az ellenfél gratulációját.

„Nem lesz egyszerű, mert mindenki bennünket akar megverni, de ennek a súlyát a második szezonban már el kell bírniuk a játékosoknak” – folytatja Vágó Attila. Nehézséget okozhat, hogy a csapat nyolcvan százaléka egyetemista vagy középiskolás, tehát a bajnoki

Bubori Kornél (fehérben) átoszthalmi ellenfelével harcol a labdáért. Fotó: S. Cs.

hajrával egybeesik az érettségi-, illetve a vizsgaidőszak. Nem is annyira a szakmai, mint a mentális felkészítés dominál majd a következő időszakban. Az edzőmennyiség mindenesetre nem csökken, marad az úszás, futás, kondi és a napi labdás foglalkozás, hiszen a vezetőedző csak az elvégzett munka eredményében hisz.

„Szerencsére minden posztra van két-három közel azonos képességű játékos, úgyhogy meg tudjuk oldani az esetleges sérülések, eltiltások, illetve formahanyatlások okozta gondokat. Mindenkinek szívnia kell magát, hiszen bár természetesen létezik ideális kezdő tizenegy a fejekben, egészséges versengés alakult ki a csapatba kerülésért. Egy évvel idősebbek lettünk, mentálisan, taktikailag, technikailag és kondicionálisan is fejlődött a társaság, de az igazi nagy előrelépést az jelentené, ha egy osztályal feljebb tudnánk kerülni, s az NB III-ban mérhetnének meg magukat – így a tréner.

Hit, győzni akarás

Bár természetesen még nehéz csaták várnak a két riválisra, az aranyérem sorsa minden valószínűség szerint az utolsó előtti fordulóban, a június 9-i Tisza Volán–Balástya-derbin dőlhet el. Összel idegenben is sikerült 2–1-re

győzniük a szegedieknek Kőkeny és Kardos találataival. De mi dönthet most a jobbra 18–21 éves futballistákra épülő szegediek javára a rutinos, korábban magasabb osztályban szerepelt labdarúgókból álló Balástyával szemben? „A lendületes, sok futásra épülő játékunk, a fizikai adottságok, a gyorsaságunk, a győzni akarásunk, a hitünk, a céljaink mind bennünket erősítenek!” – mondja Vágó mester.

A folyamatos győzelmi kényszer okozta görcsök oldásában komoly feladat hárul az egyik csapatkapitányra, a rutinosabb játékosnak számító Babos Áronra. „Próbálom erősíteni a fiatalokat, sokszor verbálisan picit keményebben, de épp arról szól a profi labdarúgás, hogy építsük egymást ilyen-olyan eszközökkel” – beszél a közösségépítés kulisszatitkairól az NB I/B-s csapatban is szerepelt futballista. „Lelkileg természetesen szörnyen érintett, amikor a másodosztály középmezőnyéből a megyébe zuhant vissza a szegedi foci, de most már látom a fényt az alagút végén. A csapat megérett arra, hogy két éven belül ugyanarra a szintre jusson, ahol én azelőtt voltam” – teszi hozzá.

Őszinte futball

A másik csapatkapitány, Búrany Zoltán (van egy harma-

dik is, Kreizler Károly személyében) szerint az a legfontosabb, hogy mindig csak a következő mérkőzésre koncentráljanak, ne tervezgessenek előre. „A mester minden meccs előtt kidolgozza a megfelelő taktikát, de az alapvető célunk mindig a győzelem. Úgy is mondhatnám, igazából ez a mi taktikánk” – árulja el a legfiatalabb volános, akit már az U18-as válogatottban is figyelembe vesznek.

A gárda fő erőssége, hogy tagjai vevők a profi munkára. „Ezek a fiúk őszintén szeretnének futballozni, győzni, nem érintette még meg őket a magyar futballra jellemző alibizés. Fejlődni akarnak, tanulnak; intelligens emberek, akik felfogják, hogy ennek a megyei jogú városnak szüksége van a legmagasabb osztályban szereplő futballcsapatra” – mondja Babos Áron.

Szavait pedig mi sem támasztja jobban alá, mint Búrany Zoltán elöretektintése. „Ezüstérem? Szörnyen csalódott lennék! Muszáj feljebb lépniük, remélem, senkinek sem fordul meg más a fejében”. Nos, ha másnak nem is, a Balástyának bizony. Ezt az ügyet viszont – ha korábban nem – június 9-én el lehet rendezni...

○ Pintér M. Lajos

SIKER-SAROK

III–94. ARÁNYÚ GYŐZELMET ARATOTT NAGYKÖRÖSÖN az SZTE–Szedéák csapata (legjobb dobók: *Trényi Imre* 31, *Simándi Árpád* 29/21, *Nagy András* 23) a középszakas utolsó körében, így nagy fölényrel, 26–2-es győzelmi mutatóval megnyerte a Dél-alföldi csoporton belüli küzdelmeket az NB II-es férfikosárlabda-bajnokságban. A rájátszás végleges táblájára május 8-áig várni kell, de az biztos, hogy csapatunk az 1–3. hely valamelyikén kezdheti majd meg a nyolcaddöntőt.

KÉT DÖNTETLENEL FOLYTATTA szereplését a megyei I. osztályú labdarúgó-bajnokságban a több mint tucat SZTE-s játékkal felálló Tisza Volán SC-Szeviép, mely így csupán jobb gólkülönbségével áll a tabella élén az ugyanannyi pontot gyűjtött Balástya előtt a 23. játéknapot követően. Ásotthalom–Tisza Volán 1–1 (gólszerző: *Vastag R.*), Mindszent–Tisza Volán 3–3 (gólszerzők: *Kőkeny, Búrany, Bubori*). A megyei II. osztályban az utolsó előtti, azaz 14. helyen tapnyázó Universitas SC előbb hazai pályán kapott ki 3–2-re a bajnokaspiráns Nagymágocstól (gól: *Frank* 2), majd ugyancsak hazai környezetben szerezte meg harmadik győzelmét a Csanytelek ellen (3–1, gól: *Böröcsök, Terjéki D., Lukács*), múlt hétfőjén viszont 3–1-re veszített az Újszegedi TC-vel szemben.

SZÁMOS SPORTÁGBAN BONYOLÍTOTTÁK LE az elmúlt időszakban a Magyar Egyetemi–Főiskolai Országos Bajnokság (MEFOB) döntőjét. Az SZTE floorballosai a hetedik-nyolcadik helyen zártak, a férfikosárcsapat negyedik helyezést ért el, ugyancsak negyedik lett egyetemünk női kosárlabda-együttese is, a kézilabdás lányaink viszont felállhattak a dobogó harmadik fokára. Az SZTE rögbicsapata ezüstérmet szerzett.

Több más sportágban is szép eredményeket értek el az SZTE-t képviselő sportolók a 2006/2007-es MEFOB-on. A cselgáncsozóknl „A” kategóriában a 73 kg-osok között *Kovács László* a 3. helyen végzett, a 81 kg-os súlycsoportban *Kállai Zoltán* aranyérmet nyert, *Szabó Csaba* pedig +100 kg-ban hódította el az első helyet. A lányoknl +78-ban *Lombosi Melinda* lett első. A „B” kategóriásoknl 60 kg-ban *Kisfőcs Dávid* első, *Krajkó Attila* 81 kg-ban pedig a harmadik helyen végzett. A nőknél 57 kg-ban *Jánossy Natália* bronzéremmel tért haza. Az országúti kerékpárosok között *Hemmert János* lett a második, *Nagy Ákos* az 5., *Németh Ákos* pedig a 11. helyen végzett. A súlyemelő *Cseppentő Tamás* 77 kg-ban, míg *Forrai Sándor* 94 kg-ban végzett a harmadik helyen. A duatlon férfi abszolút kategóriában *Frank Ádám* lett egyetemünk legjobbjá, a 12. helyen végzett, a férficsapat (*Frank, Kozári András, Lóczi Attila*) másodikként zárt. Úszásban bronzérmet szerzett 4x100 méteres férfi és női vegyes váltónk.

SIPOS RÉKA ÉS FERKE NORBERT IS REMEKÜL SZEREPELT a vívók idei vidékbajnokságán. Az SZTE Vívó Klub versenyzői közül *Sipos Réka* megnyerte a női törzökök küzdelmét, míg *Ferke Norbert* hatodikként zárt a kardozók mezőnyében – előtte viszont megnyerte a BVSC harminc résztvevős párbajtőrversenyt.

A SZARVASÚZÓK EGYETEMI VÁLTÓFUTÓVERSENYT Eger és Miskolc között rendezték meg. A négy leányból és nyolc fiúból álló váltóknak tizenkét szakaszon összesen 74.5 kilométert kellett megtenniük. Az SZTE Egyetemi Sportközpont néven nevezett csapat az I. kategóriában II. helyezést ért el. Időeredményük 4 óra 59 perc 24 másodperc. A csapat tagjai: *Bátor Csenge, Laluska Judit, Vakán Rita, Székely Orsolya, Balla Zoltán, Csőke Szilárd, Csont Attila, Csont András, Frank Ádám, Kapitány Zoltán, Solomampianina Gilot, Lóczi Attila*. Kiemelkedően futottak: *Bátor Csenge, Csőke Szilárd, Lóczi Attila*. A második legjobb szegedi csapat a JGYPK gárdája volt, akik 8. helyezést értek el.

KURZUSKÖD

ÚJ KURZUSOK

Ijászat és falmászás. Így együtt, egymás mellett vajon mit kereshet e két fogalom? Pedig igen. Egy közös halmazban fedezhető fel egyetemünkön őseink hagyománya és a pókemberé. Mikor a sportközpontban jártam minap, hogy egykori tanárommal beszélgessek, a szekrénynek támasztva fedeztem fel öt-hat felajátlan íjat. Régen kacérkodom a gondolattal, hogy én is. Egyszer már sikerült a töltésoldalon keresztüllőnöm egy műanyag flakont. Dagadt a mellem, mintha bizony az *Imre hercegre* támadó vadkant fékezte volna meg vesszőm. Pedig felfedezhető némi minőségi kategóriakülönbség mondjuk egy agyar és egy kupak között.

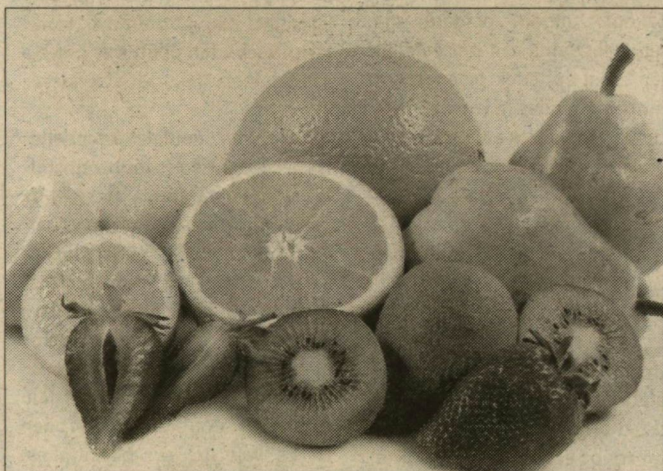
A falmászást pedig még a főiskolás évek alatt szerettem meg. No persze, azóta sem sikerült. A testnevelés-rekreáció szakon fél évet hallgattam falmászásórát. Írtam házi dolgozatot, zh-t és a Topolya oldalán az ötösért indultam a mennyezet felé. És mit ad Isten, e két kedves sportág szeptembertől felvehető lesz a Szegedi Tudományegyetem testneveléskurzusainak sorában. Legalábbis hivatalosan meg nem erősített, de biztos forrásból sügött információink szerint. Úgyhogy már most érdemes érlelni a döntés savanyú szőlőjét, hogy az őszi kurzusszűretre zamatos legyen... Akarom mondani, kezdjétek el gondolkodni, nem érdemes-e inkább megtanulni nyilazni és/vagy falat mászni. Hátha nagyobb hasznát vehetjük majd-e tudásnak, mint a focinak például. Mert mi van, ha a globálkrízis miatt egyszer csak a Nagy Áramszünet rombolni kezd az egész golyóbison. Mehetünk az erdőbe nyulat löni, aztán meg futhatunk az éhes rablólorda elől falakon, kerítésekén keresztül. (Hm.)

Nos, bár nyilat mindenképp veszek majd, és ha sziklára nem is, hegyre biztosan felmászok még egy párszor, de én akkor is maradok a focinál. Sokkal irodalmibb az apokalipszis tűzfalának rugdosni a börgolyót...

○ Dobó Csaba

ÉLETMÓD – SZEDJEM, NE SZEDJEM?

Bár nincsenek hazai reprezentatív vizsgálatok arról, mennyire étkeznek egészségesen az egyetemisták, a tapasztalat azt mutatja, hogy táplálkozásuk meg sem közelíti a megfelelőt: vitaminhiány jellemzi. Pedig a vitaminok nélkülözhetetlenek: kevés szükséges belőlük, de anélkül nem zajlanak megfelelően az anyagcsere-folyamatok, és rosszul működik az immunrendszer is, mondja *Bársonyné Kis Klára*, az ESZK adjunktusa. Az Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézet szerint vitaminbevitelünk nem kielégítő – tehát javítani kell. Csakhogy a vitaminokat gyümölcsből, zöldségből, gabonából kellene beszerezniük, nem pedig mesterséges készítményekből, mondják egyes orvosok. Mások viszont azzal érvelnek, hogy szükségünk van vitaminokra, ugyanakkor tápláléka-

A vitaminokat gyümölcsből, zöldségből kellene beszerezniük.

inkban természetes formában már nincs elegendő belőlük ahhoz, hogy egészségesek maradjunk. Kinek higgyünk?

Az mindenesetre bizonyított, hogy az étrend-kiegészítő készítményekben sokszor az olcsóbban

előállítható, de a szervezetben kevésbé hasznosuló formája van meg a vitaminoknak. Ezenkívül a gyümölcsöket, zöldségeket nemcsak a vitamintartalom miatt fogyasztjuk, hanem rost- és ásványianyag-tartalmuk miatt is;

ezért jobban megéri rájuk költeni a pénzt. Ráadásul a vitaminszint viszonylag nehezen mérhető a szervezetben, ezért akár túladagolás is előfordulhat, ami káros következményekkel járhat.

Ugyanakkor, tudtuk meg *Mándi Yvette-től*, az Orvosi Mikrobiológiai és Immunobiológiai Intézet vezetőjétől, bizonyos életani helyzetekben, például az öregedéssel vagy egy fertőző betegség után, szükségessé válik a pótlás, s bizony a szintetizált formával több C-vitamin vihető be, mint egy narancsból.

Egészséges szervezetben elvileg nem alakul ki vitaminhiány megfelelő, kiegyensúlyozott táplálkozás mellett. Életvezetési szokásainkon persze nem könnyű változtatni – de hosszú távon megéri.

○ Tóth Katalin

A SZŐLŐHEGYEK RENDJE

Sétál az ember fia az alföldi homokon, poros utcából a még porosabb utcába, kicsiny falu ez, egészen sík vidék, és egyszer csak azt olvassa az utcanévtáblán, hogy „Szőlőhegy sor”. Nincs neve ennek a településnek, mert hazánkban nagyon sok alföldi faluban neveztek ki szőlőhegynek egy löszös kupacot, így ez a megszólítás általános elem.

Amikor okoskodó borisszák a „történelmi borvidék” kifejezést használva többnyire csak Egerre, Tokajra, Szekszárdra, Villányra és Sopronra hajlandóak gondolni, megfedkeznek arról a tényről, hogy az Alföldön oklevél által bizonyítottan a II. század óta nevelnek szőlőt. A szőlőhöz, illetve a szőlőhegyhez való jog olyannyira természetes velejárója volt a települések rendjének, hogy még a hajdúvárosokat is a szőlős területek kijelölésével együtt alapították.

A hegyközségek artikulusai

A 18. századra Békés kivételével a történelmi Magyarország összes vármegyéjében működött hegyközség, ami egyértelmű bizonyítéka a ténynek, hogy hazánk összefüggő szőlőskert volt. S mivel bizonyos történelmi iskolák nem örültek annak, ha a forrásokban az öngazgató demokráciák csíráira bukkantak, el is hallgatták, hogy a hegyközség egészen másként rendezkedett be, mint a feudális állam.

Mondjuk ki: a bor nyomán született meg a polgári gondolat. A folyamat a Balaton-felvidékről indult.

A balatoni táj lankáin a kelták már a Krisztus előtti 3. században műveltek szőlőt. Nem sokkal később a Római Birodalom rendezkedett itt be. Pelso, a Balaton latin neve a rejtélyes sorsú Seuso-ezüst-kincsek egyikén is feltűnik. A Krisztus utáni 3. században a pannóniai származású *Probus* császár volt itt az első, aki tudatosan törekedett összefüggő szőlőterületek kialakítására. A középkorban szerzetesek újították föl és vitték tovább a borászat hagyományát. A híres borfajta nevében megőrzött „szürke barátok” badacsonyi monostorát a törökök pusztították el. Régi dicsőségére már csak az erdő fái között megbújó Klastromkút emlékeztet.

A Balaton környéke régen elképzelhetetlen volt szőlő és a szőlő szolgálatára épített lak nélkül. A

A Széchenyi téren május 15-től 20-ig rendezik a XIII. Szegedi Borfesztivált. Fotók: szegy

mai hegyoldali nyaralók zöme korábban préház volt vagy az új épületet a kiszolgált, funkcióját vesztett pinceház helyére építették. Jó megfigyelő ma is magabiztosan választhatja ki a lakóházak közül azokat, amelyek valaha a szőlő feldolgozásáért, tárolásáért épültek. A kőből épült préházak között sok az emeletes, amely oldalról szerény, földszintes, nádfelelő hajléknak látszik, ám szemből nézve takaros, a legtöbbször szép stukkóval díszített városi épület képet mutatja.

A Balaton rendjét más magyar borvidékekhez hasonlóan a szőlőhegy törvénykezése alakította ki. Miként Tokaj-Hegyalján szőlőbirtokossá lehetett a zsellér, ugyanúgy a balatoni hegyen a földesúr egyenrangú szomszédja lehetett az a jobbágy, aki a faluban még robotra, dézsmára és kilencedre kötelezett figurája volt a feudális osztási rendszernek. A szőlőhegygyel kapcsolatosan két körülményt mindenképp rögzíteni kell. Az egyik az, hogy mivel nem minden terület volt alkalmas jó szőlő művelésére, ezért a szőlőhegyen más területekről érkező emberek is szerezhetek tulajdonjogot. A másik pedig az, hogy az egy tulajdonos birtokában lévő szőlő területének méretét sehol sem korlátozták.

A falu és a hegy mindaddig békében megfér egymás mellett, amíg a falusi ember nyugodtan dolgozhatott a szőlőjében, sőt, ha a munka úgy diktálta, kint is alhatott. A Balaton-felvidéken a 18. század második felében a falvak urai tiltani kezdték a szőlőhegyekbe való kiköltözést. Ekkor szabá-

lyozták keményen és következetesen a szőlőhegyi gazdák a hegyközségek életét.

A már korábban létező rendet írásba foglalták, és azokat artikulusokba szedték. Az írásos regulák között rendelkezett a kőborlók és a tolvajok elfogásáról, a gyepek karbantartásáról, a gondatlanságból előidézett tűz elbírálásáról, a szüret engedélyezéséről, valamint a bor hamisításának, a káromkodásnak és a megbotrányoztató paráználkodásnak tilalmáról, sőt még a bujkáló betyárok lelővésétől is.

A Balaton-felvidéken a középkori hegyközség olyan köztisztület volt, amelynek minden egyes tagja vagyoni helyzetre és a vazallusi láncban elfoglalt helyére való tekintet nélkül teljesen egyenrangú volt. Ebben a zárt világban nem számított a társadalmi rang, és senkinek sem volt előjoga a másikkal szemben. A hegyközség olyan érdekközösség volt, mint egy jól működő önkormányzat.

Ez az érdekközösség a termelés biztonságára és a tulajdon hatékony működtetésére jött létre. A szőlő művelésére szerzett jog, legyen az a tulajdonból fakadó vagy használati, a cél szempontjából teljesen egyenrangú volt, mivel a közösség a legfontosabb csoportos célt, a hegy egységét kívánta megvédeni. És ebből a szempontból mindegy volt, milyen jogviszonyban hajlong a szőlőben a gazda.

A szőlőhegy népe hegyelőljáróságot választott minden év Szent György napján. A hegybíró és a tizenkét hegyesküdt ezzel a

felhatalmazással hivatalos közegként működött saját igazgatással és igazságszolgáltatással. Ők felügyelték az adásvételeket, az örökösödést, a végrendeletet, és ők irányították a hegyrendészetet. Ez a rend a török kivonulása után vált általánossá Keszthelytől egészen Csopakig. A szőlőhegy demokratikusan választott előjárót elismerte a falu ura is, olyannyira, hogy a falutól, tehát a hegyúrtól független bírósággént is funkcionált.

A szőlőt építő ember

A szőlőhegy polgári demokráciája természetesen megvédte a magántulajdont. A tulajdonhatárokat gyeppel jelezték, melynek gondozását is elbírták, ellenőrizték. A szőlő művelését is figyelték. Az elhagyott, parlagon maradt szőlőt, ha azt haláleset miatt nem gondozta senki, új gazda építhette újjá, akivel szemben az örökösöknek még akkor sem volt semmilyen joguk, ha lent a faluban egyebekben megszerezték a tulajdont. A szőlő ugyanis nem tűrte az igénytelenséget, a hegybíró pedig annak ítélte, aki a jó gazda gondosságával állította helyre a hegy rendjét. Erre a gazdára mondta azt a népnyelv, hogy „szőlőt épít”.

Nos, ilyen szemlélet alakította a hegy hajlékait. A Balaton északi partja fölött a 14. századig inkább a kőbe vájták a pincéket, majd a környék természetes anyagaiból kezdtek hajlékot építeni. Az itteni kő vagy lösz természetes építőeszközként szolgált, például úgy, hogy a löszfalba vájt pincerész elé már kőből építettek pihenőt, s az építményt rendes fa kapu zárta le. A tetőzet anyagául a balatoni nád, távolabb zsúpszalma szolgált. Az így épített hajlékok szinte a földből nőttek ki, s mert anyagaikat a táj adta, bele is simultak a dimbesdombos dűlőkbe.

A Balaton felvidékén a pinceház mellé szinte mindenütt diófát ültettek, aminek árnyában jól eshetett a borozgatás. A pincék a 18. századtól egyre bővültek. A korábban egybe épített pince és a préház külön került, gazdagabbak még pihenőszobát is építettek. Akinek még jobban ment, emeletet húzott, s abba szobákat és konyhát alakított ki. Aki állattenyésztéssel is foglalkozott, a faluból nem ritkán felköltöztette az istállóját, s így jóformán minden munkát el tudott végezni a hegyben.

A 19. században egymás után épültek a kúriák és a villák. A kor építései és a hegy polgári-úri gazdái mindig figyelembe vették a hely szellemét: épületeik az itteni pincék és préházak stílusában készültek. Parasztkorok homlokzat és falfaragások terasz díszítette ezeket az épületeket, mert a korabeli gazdagok még ismerték aényt: a Balaton felvidéke régen kizárólag szőlőhegyekből állt.

A Badacsonyi borvidék zászlós bora a szürkebarát, amiről ma már egyre többször állítják, hogy hungarikum. Az aranyárga színű, íz- és zamanyagokban, alkoholban gazdag, olajos nedű méltán vált a borvidék szimbólumává. S ha ott csillog poharunkban a vizsgálat tárgyává tett bor, gondoljunk egy kicsit a régmúltra.

Az élethez való jog

Az itteni szőlők (s persze az egész Kárpát-medence szőlősbirtokainak) értékét mutatja, hogy a kegyúri adománylevelekben a szőlőterületeket és a szőlőművelő népet mindig külön is megemlégtették, a hadviselők pedig nemegyszer büntették legyőzött ellenségeiket azzal, hogy a szőlőiket kipusztították. Ezzel az élethez való jogot kérdőjelezték meg. A pusztításra is utalt: a szőlőbirtokok a tulajdonosaik számára különleges

A szőlő nem tűri az igénytelenséget.

lehetőségeket nyújtottak, hiszen a hegyközségi keretek között a szőlőbirtokosok szabadon rendelkezhetek szőlőikkel: adhatták, vehették azokat, és építhették rájuk. Levéltári adatok alapján az 1650-es évektől vannak följegyzések ilyen építményekről, pincékről és préházakról. Föltehetően az 1750 táján létesített, nagyobb arányú szőlőtelepítések után épült sok pince a Balaton mellett húzódó borvidékeken.

Magát az épületet a rendelkezés, a célszerűség és több emberrel tapasztalata, formakincse és ízlése határozta meg. Helyben található anyagokból épültek, így a Balaton-felvidéken, mint említettem, követ használtak. Zalában gyakoriak a fából készített boronapincék, míg a homokos-agyagos Somogyban sárfalú, vert falú préházak épültek vagy éppen löszbe vájt üregek, bejáratuknál nemegyszer fából ácsolt kis tetővel ellátott löszpincék sorakoznak.

A Balaton-felvidéki pince alaptípusát, s a pince birtokosának lelkületét már *Eötvös Károly* jellemezte Utazás a Balaton körül című könyvében. Eszerint a magyar emberek „Kétféle szőlje van. Pincés szőlje és darab szőlje. A pincés

szőlő mindig út mellett, a darab szőlő a dűlők közt fekszik. Akinek szőlje az út mellé esik: az már oda pincét épít. A pince két részből áll. A belső pince kőboltzat. Ebben a boroshordók állnak. Asszonyoknak, idegeneknek, gyerekeknek, házi ebnek itt nincs mit keresni. Ide csak a gazda jár s felnőtt fia. Ritka még az a vendég is, még az a rokon is, aki ezt összejárhatja, s a hordókat megkopogtathatja. Tele hordó tompán szól, üres hordó harsány hangon kong... A külső pince földes épület. Ebben áll a sajtó, a kád s az összes szűretelőszerszám. Itt van a katlan, kisasztal, néhány kisszék s a sütő- és főzőedények. Ide hívja be vendégeit; ide hozza ki a bort a belső pincéből, s itt kínálgatja jó szívvel, szeretettel, vidám orcával. Csak arra vigyáz, hogy ő maga is igyék annyit, mint egyik-egyik vendége.”

A borivás és a bortermeles hagyományrendszere, valamint a rendszerváltás óta látványos fejlődésnek indult szőlészeti-borászati ágazat sikertörténete révén gyakran érdeklődnek a Balatonra látogató külföldiek a még mindig ismeretlen magyar bor titkáról. Nem kell nekik mást mondani, csak a tényeket.

A 16. század elejére a bortermeles egész Európában, így Magyarországon is hihetetlenül kiszélesedett. A középkor kedvező klímaviszonyai között a bortermeles

északi határa jóval a ma elfogadott 49. szélességi kör felett húzódott, vagyis még Angliában és Dániában is termeltek bort. Ekkor azonban több tényező együttes hatására Nyugat-Európában hatalmas visszaesés következett be. A szőlőművelés nemcsak Angliából, Dániából és Pomerániából tűnt el, hanem átmenetileg az észak-francia, dél-német és osztrák területeken is jelentősen visszahúzódt. Ezzel szemben Magyarországon a 15-16. század fordulójára elért virágzást nem követte rohamos visszaesés, sőt éppen ellenkezőleg, a nyugat-európai változások hatása itt konjunktúráként jelentkezett. Nyugat-Magyarországról nemcsak a Ruszt-Sopron-Pozsonyi borvidék kitűnő borait szállították az osztrák örökös tartományokba, hanem a vasi és zalai, balatoni borokat is.

Két hete, Szent-György napját követően barátaimmal a Szent-György-hegyi pincéket jártuk. Sokféle ízléssel találkoztunk. A magunkét úgy képviseltük, hogy autónk hűtőládájából a vacsorához elővettünk egy-egy palack alföldi ezerjót és rozét.

A Frittmannéktól, persze.

○ Dlusztus Imre

Bár Szeged nem szőlőiről híres, borértőnek mondják a város lakóit.